

УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА БІБЛІОТЕКА

ДОРОТЕЙ Д. ШИМЧІЙ, ЧСВВ

БЛИСКАВКИ НА ОЛИВ'ЯНОМУ ОБРІЇ

КОРОТЕНЬКІ ЖИТТЄПИСИ ПРАВЕДНИКІВ
НАШІХ ДНІВ

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

АПОСТОЛЕС - 1973 - АРГЕНТИНА

diasporiana.org.ua

УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА БІБЛІОТЕКА
ОО. ВАСИЛІЯН

Рим - Нью Йорк - Торонто - Прудентопіль
Апостолес

1. НАЗАРКО І., <i>Великі Люди. Бібліографічні сильветки історії й сучасності</i> , Рим 1964, ст. 156.	\$ 2.00
2. Том I: <i>Діяння Ватиканського Собору</i> , Рим 1966, ст. 320.	\$ 4.00
3. Том II: <i>Св. Літурея. Засоби Повідомлення</i> , Рим 1965, ст. 194.	\$ 2.00
4. Том III: <i>Церква. Східні Церкви. Екуменізм</i> . Рим 1965, ст. 216.	\$ 2.50
5. Том IV: <i>Боже Об'явлення. Духовенство. Миряни. Виховання</i> . Рим 1966, ст. 286.	\$ 3.00
6. Том V: <i>Церква в світі. Релігійна Свобода. Місії. Не-Християни</i> . Рим 1966, ст. 266	\$ 3.00
7. НАЗАРКО І., <i>Ми Божі Діти</i> , Торонто 1963, ст. 196	\$ 2.00
8. <i>Вибрані Листи Св. Василія В..</i> з гр. пер. о. С. Фединяк, Н. Йорк 1964, ст. 216.	\$ 2.50
9. БУРКО В., <i>Історія Біблійна Ст. і Н. Завіту</i> , Прудентопіль 1965, ст. 240	\$ 2.00
10. <i>Евангельські й Апостольські Читання на Неділі і Свята</i> , Прудентопіль 1966, ст. 200.	\$ 4.80
11. Семчук С., <i>Митрополит Рутський</i> , Торонто 1967, ст. 104.	\$ 1.50
12. Соловій М. - Великий А., <i>Св. Йосафат Кунцевич. Його життя і доба</i> . Торонто 1967, ст. 464.	\$ 4.50
13. <i>Великодні Дзвони</i> . Збірка Укр. Великодньої Поезії. Зібрав о. Г. Кінах. Рим 1968, ст. 240.	\$ 2.00

BIBLIOTECA ESPIRITUAL UCRANIANA

DOROTEO D. SYMCIY, OSBM

**LOS RELAMPAGOS
SOBRE UN HORIZONTE DE PLOMO**

**BREVES BIOGRAFIAS DE LOS JUSTOS
DE NUESTROS DIAS**

EDITORIAL PP. BASILIANOS

APÓSTOLES - 1973 - ARGENTINA

УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА БІБЛІОТЕКА

ДОРОТЕЙ Д. ШИМЧІЙ, ЧСВВ

БЛИСКАВКИ НА ОЛИВ'ЯНОМУ ОБРЇ

КОРОТЕНЬКІ ЖИТТЕПИСИ ПРАВЕДНИКІВ
НАШИХ ДНІВ

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН
АПОСТОЛЕС - 1973 - АРГЕНТИНА

Можна друкувати

Рим, з Генеральної Курії ОО. Василіян, 15.X.1973.

о. Атанасій Г. Великий, ЧСВВ
Протоархимандрит

Дозволяється друкувати

Рим, з Вікаріату Міста, 20.X.1973.

Гуго Полетті

Архієпископ Нового Міста, Вікарій

ВІД ВИДАВНИЦТВА

В нашій «Українській Духовній Бібліотеці» ми досіль видали такі книги, які творять один ідейний ланцюг-ряд, пов'язаний одним задумом-ідеєю. Це такі поєви як: «Світила Християнського Сходу» (Прудентопіль) — «Печерський Патерик або Праведні Старої України» (Рим) — «Св. Йосафат Кунцевич» (Торонто) — «Митрополит Рутський» (Торонто) — «Великі Люди» (Рим); а тепер долучуємо до цього ланцюга ще одне звено: «Бліскавки на Олив'яному Обрії» (Апостолес). Все це елементи однієї ідейної серії-групи, яку побудув в одне одна думка — дати ряд конкретних прикладів-узорів праведного християнського життя в різних часах, підсонах, народах і середовищах, які важні для усіх і на всі часи, для кожного досконалого Християнина. Донедавна наш народ любив розчітуватися в «Життях Святих», які були щоденною літературою його християнської духовності. I хоча сучасний світ наповнив поліці наших книгозорів новими і різноманітними появами, але і сьогодні українська людина потребує «поучення в книгах», а в духовних і поготів.

Ось і генеза нашої «Української Духовної Бібліотеки» та її зміст і вартість. Отож продовжуючи цю її духовно-ідейну серію-групу, додаємо до цього ланцюга-ряду ще одне, чергове звено — «Бліскавки на олив'яному обрії» тобто «коротенькі життєписи праведників наших днів», які хоч і здійснили в своїм житті Христову Євангелію та її вчення, але ще не ввійшли в авреолю прослави та загального визнання. Та в свій час, вному середовищі вони стали проблеском, ясним лучем, справжньою «бліскавкою» на хоч і не всюди захмареному небі, але на затягнених сирою поволокою мірноти і буденности обріях людства, яку можна назвати «олив'яною». Та і на та-

кому обрій « можна, як каже на вступі Автор, плекати праведне життя та розвивати християнську праведність », якої християнство вимагає, а людство потребує. Чому і як, підкаже автор читачеві в своїм змістовнім « Вступнім слові », яке треба йому прочитати, поки переворгнуті і прочитати перші розділи цієї книги.

Справді «оці коротенькі життєписи не кидають на екран наших часів геройв, що Ім даруб лаврові вінки наша атомова доба » — пише автор, але вони показують як у цій добі людині-християнинові жити, щоб бути гідним цього імені, щоб у ній не заблукатись духовно, щоб залишилися « світлом » для замрячених обрійв, та « сімлю » для отруєної розщепленім атомом землі.

I сучасна людина потребує на сучасному розбурханому життєсському морі — маятників; на бездоріжжях — провідників; на перехрестях ідей і клічів — дороговказів; у хаосі течій і прямувань — вождів; у темряві — світочів; у сумнівах і ваганнях — праведних; в опоганенні світі — Святих.

Ось тому ми друкуємо і для української людини, яка знаходиться в окремому « лихолітті », цю добірку сильвесток таких людей-християн, які можуть їй у тому допомогти, і подати взір і приклад, не лякаючи своїм близким.

I ми віримо, що українські люди « в потребі » можуть знайти серед них потрібне їм зерно правди та одробину добра. А коли це станеться, то і Автор, і Видавництво знайдуть у цьому свою нагороду і радість сівача, який щедро кидає в розорану ниву зерно з надією, що воно впаде на плідну землю, скільчиться, проросте, доспіє і принесе сподіваний плід.

Рим, Покров св. Богородиці, 1973.

ВСТУПНЕ СЛОВО

Подаємо в руки читачів збірку життєписних начерків праведних душ наших часів. Це рівнож біографічні сильветки, що загальними контурами передають глибину християнського духа оцих дітей наших часів.

Ці біографічні сильветки або коротко накреслені, або переповіджені за іншими подібними збірками, або вповні перекладені з визначних чужомовних авторів. Бажають вони насвітлити динамізм християнського духа, що його показували ці правдиво віруючі душі у свою щоденому житті.

Оді коротенькі життєписи не кидають на екран наших часів героїв, що ім дарує лаврові вінці наша атомова доба. На перший людський погляд це душі, що не доконали якихсь надзвичайних діл, вони не відзначені все-світніми нагородами, ані нагородою Нобля, ані іншою якоюсь нагородою людською.

Справді між ними є люди високовчені, великі організатори, славні артисти; у них можна стрінугти все, чим люди захоплюються. Але не мають на меті це якраз на-світлювати ці життєписи. Все це марнота, пустота й як дим переминаюче, коли воно не веде до Бога. Великі генії бувають раз на століття, а один на мільйони. Ці життєписи не хочуть підсичувати пусту манію чогось ніби великого, а затемнювати все, що Боже, що веде до Бога.

В цих біографічних сильветках треба добавити душі нашого відхристиянізованого століття, що мали мудрість і силу пізнати дорогоцінну перлу, закопаний скарб, що про них говорить Христос. Це душі, що серед зматеріалізованого світу, в ці часи, як каже Н. Герken-Русова: « в нашу непевну, неспокійну, естетично й етично негарну, нудну своїм матеріалізмом і технічним захоплен-

ням добу, добу « співіснування », « контактування », « реалізму » і бізнесменства в політиці », мали силу втримати правдиву любов до Бога, плекати по своїх силах щиру християнську побожність серед обставин свого щоденного життя.

Читаючи отакі та подібні начерки, сказав один, що « по-великому думав », але нічого сам у своєму житті великого не доконав, що в таких то життєписах немає нічого надзвичайного. Там лише самі побожні зіхання, паломництва та звичайні побожні практики. Але одного найважнішого не міг, чи не хотів він дістати. У таких життєписах глибоко накреслене практикуюче християнське життя. Це якраз те життя, що його викорінює теперішній здегенерований світ, що його змодернізоване безбожництво називає дивацтвом-чудацтвом темного середнєвіччя. Буває, що й ті, що пишуть славні студії про християнське життя, про духа Собору Й Боже життя в модерному світі, самі в практиці мало його реалізують. Статьє дзвоном, що кличе до церкви, але сам не йде.

Цік же християни своїми ділами пишуть про християнське життя. Вони своїм поступуванням проповідують Бога в модерних часах. Хоч безбожний раціоналізм хоче здерти, підкопати, висміяти все, що веде до Бога-Творця, а навіть святе Письмо по-своєму переробити й пояснити в ім'я науки й поступу, затираючи всяку традицію, ці однак душі вірно плекали духа Христового своїми ділами.

Ці душі своїм життям проповідують, що в очах Божих завжди правда ця сама, незмінна й немає Бога модерного чи змодернізованого. Вони засвідчують, що немає зміни людської природи, а тільки люди збезбожніли, як за часів Ноя; а тільки здеморалізувалися, як у Содомі й Гоморі.

Життя цих праведних душ, що виринули серед різних верств суспільності, засвідчують силу християнського духа, його незмінність, вічну свіжість і вічну можливість, хоч самі вони пробивалися серед замороженого

окруження, як метеори на олив'яному небі відхристиянізованого способу думання, навіть самих християн.

Читаючи ці начерки, треба добачити, що можна пле-кати праведне життя, що можна в душі розвивати християнську праведність. Хай оці іхні приклади життя заохотять і підбадьорят читача, пам'ятаючи на стару проповідку, що приклади потягають.

Тільки тоді прийде до відродження християнського духа, бо з катедр часто приходить сухий виклад, а то й модерне затробння. Переймаючись духом отаких ідеальних прикладів, можна буде сміло стати віч-на-віч до боротьби з християнським індеферентізмом та поганським безбожництвом.

Наше століття вписується в історію, як вік скрайнього матеріалізму. Поза матерією, рухом, енергією людини, здається, нічого сенсенько не бачить. Сьогоднішня людина виробляє собі механічний світогляд і його втискає всіма здобутками культури в найдальші закутини землі. Розвиток природничих наук, з усіма своїми, нібіто науковими доказами, розтягає буття на мільйони років. Усі доводять, що буття це ускладнення вічної матерії або сам лише рух.

Справді теперішня людина має великі осяги. Вона зуміла сконструювати різні подивугідні, надзвичайно прецизні машини. Проникла вона в атом, хоч знову стала перед важким питанням: А що далі? Вона вирвалася з атмосфери, пробила тропосферу і стратосферу. Людина відірвалася від землі та цим чваниться, хоч знову стає перед безконечністю і питав себе: А що далі?

Новітня людина обкладається здобутками своєї культури, як дитина своїми іграшками, а серед того всього стає сама частиною цієї машиноструктурі. Що більше, цими ділами своїх рук вона геть чисто захоплюється, і не бачить Божих діл, а то й не добачає й самого Бога. Двадцяте сторіччя пишається своїми ділами, вони стають для нього божками.

Цей дух часу, в своїм механічним пояснюванням світу, з своєю раціоналістичною критикою, з своєю революційністю та суб'єктивністю в поглядах, став клічем модернізму. Він представляє собою кубло всякого натуралізму, гедонізму, американізму та іншого « ізму », що до нього липнуть усі, навіть вибранці Божі. Ті, що мають бути сіллю землі і закваскою для світу, звітріли. Їхній фермент виснажується під впливом модерніх клічів, а їхня сіль уже не сіль, а набуває посмаку манни.

Всі ці клічі налягли на теперішній світ чорною габою. Вони притемнюють усяку релігію, побожність, добре практики, святе життя, Христову Церкву і навіть самого Бога. Що більше, стають релігією наших часів. Серед таких закликів гордість оголошує людину найвищим паном. А людина, щоб свою владу скріпити, виповідає війну Богові й ставить проти нього своє наукове воююче безбожництво.

Однаке людське серце незмінно прагне істини. Воно рветься до світла, як із золотої клітки ув'язнений орел. Людське серце шукає правди, яку спроможен подати єдино Бог. Тому людське серце неспокійне, і буде доти неспокійне, доки її не знайде. Тож, як блискавки протинають темряву й освітлюють землю, так особливі душі наших часів шукають Бога, до Нього рвуться, для Нього палають своєю любов'ю. Їхнє життя чітко відрізняється на тлі зматеріалізовано світу.

Ось перед нашими очима ряд таких душ. Вони виросли в різних частинах світу, вони заблісли серед різних народів, вони виникли в різних суспільних нашарувань. Є між ними чоловіки, є й жінки, є й діти. Всі вони роєблизили сильним блиском та запахли міцним ароматом християнського життя. Густо-часто виринали вони серед бурхливих хвиль життя, а по довгих шуканнях доходили до джерела істини — до Христа.

Подамо в руки читачів збірку життєписних нарисів власне таких душ. Оці біографічні сильветки або накре-

слені, або перероблені, або перекладені з різних авторів. Найбільше використано гарні нариси о. А. Перуффо, Ч.Б.М. В різних мовах, час від часу, появляються подібні збірки. Це бувають майстерно укладені розповіді про душі, щоб засвідчували ренесанс людського духу, живучість Христової Правди та його Церкви.

Хай же ці життєписи присвічують нашим читачам у дорозі до часного життя, що також як діти нашого століття мусять жити під олив'яними кличами сучасності.

о. Доротей Д. Шимчій, ЧСВВ

СВЯТИЙ ПОСЛУГАЧ

МАТВІЙ ТАЛЬБОТ

(1856-1925)

Піднятися на горизонт святости, бути святым — це привілей не лише декого і не монополь вибраних лише кляс чи віку.

У Христовій Церкві, побіч королівської корони, крім катедри, є ще й молот, а й подерте вбрання робітника. Серед реклами модерного індивідуалізму, Господь Бог вибрав собі робітника-послугача, що з найнижчого щабля суспільної драбини блискуче піднявся до чистих і світлих висот духовного життя.

Життя Матвія Тальбота було цілком звичайне. Не було в ньому надзвичайних виняткових переживань, не було дивних потрясень, які разюче впадали б у вічі. Не було в ньому діл, що своїм надземським блиском звертали б на себе увагу. Це було життя звичайнісін'яке — життя робітника.

Святым він не народився, але за свого життя дійшов до святости.

Божий світ побачив Матвій Тальбот у християнській родині, в Дубліні 2 травня 1856 року. У цій убогій, але правдиво християнській родині, оповитій ароматом молитви, горіло двоє сердечъ. Здавалося, що живуть вони тільки тому, щоб виховати дванадцятеро діточок, якими обдарив їх Господь.

Покінчивши школу в Братів Християнських Шкіл, Матвій, ще хлопчина, дістав працю в підприємстві вина. Тут то сповнилася сумна правда: Приклад чарує й потягає.

У дванадцятім році життя, коли ще молоденьке личко променювало невинністю, Матвій навчився пити. Батько змінив йому працю й товаришів. Він узяв малого Матвія

до митних складів алькоголю в Дубліні, де він сам працював головним наглядачем уже довший час.

Однаке сталося ще гірше. Нові приятелі завершили зіпсуття малого Матвія. Перше пив він вино, а тепер почав пити горілку. Так ото Матвій підростав, а з літами зростала й лиха звичка.

Батько карав, попереджав, але все було без успіху. Не помагав і батіг. Шляхетний батько всіма силами намагався запобігти лихові. Він знову змінив йому зайняття. Віддав його одному муляреві за помічника. Тут Матвій завжди готовий був до праці, завжди був точний на годину, але вечером свій цілоденний зарібок пропивав у корчмі.

Дійшло ось до чого: одного дня, щоб напитися, Матвій продав навіть черевики. Траплялось таке, що відважився вкрасти скрипку, щоб було за що промочити горла своїх товаришків.

У своєму пиянстві забув Матвій про християнські обов'язки, занедбав св. Тайни. З його християнства залишилося хіба лиш те що перехрестився кожного ранку.

Однаке залишилося в нього ще щось доброго. Серед пияцького життя Матвій ніколи не сплямив білої лілеї невинності. Завжди був він скромний, здержанливий у словах, так у дома, як і між приятелями, що ними були звичайні п'яниці. Бродив він, навіть крайне валявся в п'янстві, але ніколи в розпustі.

Мати, отой ангел-сторож родини, намовляла його, щоб він оженився. Міркувала, — поправиться. Але Матвій завжди з усміхом дитячого довір'я тулячись, як мала дитина, до матері відповідав: « Мамо, ти єдина будеш до вічною моєю повірницею ».

Відвідувач церков

Такий був Матвій у найкращому віці свого життя. Така була його молодість. Такий він був аж до двадцять

восьмого року життя. Його ж Мати — свята Моніка на-
ших часів — молилася, а часом і плакала над своїм не-
щасним сином.

Але надійшла година Божого посіщення. Один тиж-
день Матвій залишився без праці. Заробітку не мав, але
ні однієї дня не пропустив корчми. Протягом того
часу пропив він усе. До суботи лишився він без сотика.
Кишені були порожні, а пити так хотілося... зосталась
ще надія, що вірні друзі не опустять його, що вони його
запросять до корчми. Скільки ж то разів він виявився
щедрим для них! Тож довго не думаючи, пішов він до
брами робітні й чекав на приятелів.

Виходили вони від праці, поздоровляли його, але ані
одного слова більше, а йому так хотілося почути слово
— ходім! Одначе тепер приятелі від чарки його опустили,
немовби його не знали.

Матвій, спраглий, впокорений, лишився сам-самінсь-
кий на вулиці. В його серці запалав огонь гніву, зав-
дрости й ненависті.

Це опущення, упокорення викликало в нього глибоку
призадуму над самим собою. А та глибока роздумна над
собою поштовхнула його до рішучого навернення.

Матвій вернувся додому. Здивувалась мати, що в та-
кій порі побачила його в хаті. Здивувалась. « Не ді-
вуйтесь, мамо, — сказав Матвій, — сьогодні ви нап'є-
тесь ».

По обіді залишився Матвій дома сам-єдиний з своїм
гірким жалем у серці. Були це хвилини вагання, бо-
ротьби. Був це довгий день великого внутрішнього тер-
піння.

Мати молилася й чувала.

« Знаєте що, мамо, йду та присягну, що більше пити
не буду », — заявив Матвій святочно вбраний.

« Пам'ятай сину, що обіт даний Богові мусиш дотри-
мати, хоча б що було. Краще не присягати, аніж опісля

присяги не дотримати. Але вповаючи на Божу поміч, йди та присягни ».

Матвій вийшов рішений.

В храмі св. Хреста присяг Матвій, що три місяці не питиме вина. Цю свою присягу згодом він продовжав з року на рік, а далі на ціле своє життя.

Того дня зірвав Матвій із корчмою, зате почав частіше заходити до церкви. З відвідувача корчми став він відвідувачем церков.

На прямій дорозі

Щаслива розв'язка. Матвій накреслив собі нову програму життя. Відтепер його кличем стало: « Взятися до праці з запалом, щоб потоптати всі свої злі нахили ». Почав він працювати над собою. Працював помалу, витривало, мовчки. Працював рішуче над примхами свого серця. Приглядався він пропасті, над якою стояв, аби лише духовно всеціло віджити. Рішучість волі Матвія проزادжувала щось надзвичайне. Оглядаючи наслідки, це, без сумніву, провадило його до перемоги.

Зараз Матвій дав першість церкві та родинним справам. Його брати пияки, богохульники були непослушні на всякий голос попередження, щоб ішли правдивою дорогою. Вони перешкоджали йому в молитві й покутничому житті. Матвій рішився жити осібно в убогій хатині, далеко від мами, яку він так любив.

На самоті поширився його духовний світогляд. Почав він працювати над самооздосколенням. Щоденно, о п'ятій годині ранку, вичікував він при церковній брамі, щоб вислухати Службу Божу й запричащатися. О шостій годині був Матвій уже при праці. Ввечорі не йшов між давнє своє товариство, а всю прислугу віддавав мамі. Опісля, сам-самісінський ішов до церкви, щоб там довго — довго молитися.

Тепер пополуденішню суботу та всю неділю переводив він здебільша в церкві. Тут поводився покірно, але з якимсь захопленням.

Здавалося, що Матвій став Господнім любимцем. Можна було побачити як Господь милувався осяйністю доброти в цій покірній душі.

У деякі свята намагався Матвій вислухати навіть кілька Служб Божих. У своїй ревності став він членом багатьох релігійних товариств. Дня 18.X.1891 р. вписався він і до III Чина св. Франціска, щоб як світська людина жити досконалим життям. Тут пильно брав участь у спільніх св. Причастях, сходинах, докладах та інших починах цього товариства.

Св. Франціск, убогий, покірний покутник, став для нього взором. За ліжко служили Матвієві дві вбріжовані негибльовані столи. Харчувався дуже скученько. Часто вдоволявся кусником сухого хліба, розмоченого в воді.

Після молитви в церкві залюбки читав побожні книжки вдома. На відпочинок ішов аж в 11 годині вночі. По півночі, вже в другій годині, будильник будив його, щоб знову багато часу посвятити на молитву й розважання вічних правд. Тісний і гострий дротяній покутничий пояс вп'ялювався в його тіло. Довгі свої молитви віdbував завжди навколішки, а часто-густо голими колінами клячав на твердій землі.

З Матвія пияка, став Матвій покутник.

Послугач

Зміна розподілу годин у церкві стала йому на перешкоді, щоб міг він бути кожного дня на Службі Божій. Мулярський обов'язок кликав його до праці вже о шостій годині. Глибока побожність піддала йому думку змінити ремесло. Так знайшов собі Матвій працю, де робота починалася о восьмій годині.

Як перед тим так і тепер Матвій був точний і совісний у порядку дня та праці. Працював він совісно й серйозно. Супроти всіх бував завжди погідний, приємний. До всіх усміхався мілим усміхом, розсіваючи так радість, спокій, задоволення.

Серед нового оточення Матвій зазнав багато крин та насмішок. За якенебудь слово чув лихословлення і прокльони. Однаке його тактовна поведінка здобула собі пошану в товаришів. Він бо на кожний проклін шептав молитву. Кожне невмісне слове співтоваришів праці приймав погідно. Умів він повагою й добротою спротивлятися злу. Що більше, навіть здобув він собі цим пошану. Його повага мала вплив на інших. Ніхто в його присутності не важився клясти. Біля нього не чути було огидних, простацьких, брудних слів чи жартів.

За сумних передвоєнних часів, коли робітництво кипіло, підбурене комуністичними ідеями, а немилосерні працедавці використовували часто-густо робітників, Матвій брав завжди участь у кожному законному домаганні робітничих прав. Однак ніколи не було його видно на публічних маніфестаціях чи протестах.

Глибоко релігійна душа

Коли його брати забралися з дому, Матвій повернувся до матері. ЇЇ він завжди щиро любив. Ці два серця, що себе взаємо добре розуміли, цілими вечорами довго розмовляли про своїх довірених приятелів. Такими словами любив не раз називати Матвій Ісуса Христа, Пречисту Діву Марію та Святих. А ці ангельські розмови сина й матері пливли тепло, весело, мовою, що випливала з сердець віddаних всеціло Богові.

Мати була єдиною повірницею Матвія. Вона найкраще знала свого сина. Багато разів мати заставала його вночі в ангельському захопленні, як він молився, чи радше,

як він розмовляв із Пречистою Дівою Марією. Розмовляв він наче б то вона стояла біля нього.

« Якби ви знали, мамо, говорив іноді Матвій, яка добра для мене Пречиста Діва Марія! »

На жаль мало говорив Матвій про себе.

Приятели

Надзвичайно любив Матвій дітей і вбогих. Для всіх був він завжди щедрий.

З усмішкою на устах, обвантажений клуночками, різними даруночками ходив він поміж убогих, задоволяючи всі їхні потреби. На вбогих витрачав він усе, що заробляв. Іноді ж позбувався й потрібних речей із геройською великодушністю.

Було це одного разу в суботу. Якийсь священик стояв при брамі робітень, збираючи датки на місійну ціль. Кожний робітник щось подарував, діставши тижневу заплату. « Зачекайте, всесесний отче, стрінете одного, він вам дасть більше », — сказав один робітник.

Надійшов Матвій, що виходив останній. Без вагання сягнув він до кишені, щоб подарувати свій цілотижневий заробіток.

Хоч Матвієва платня збільшалася, проте його життя не було вигідніше, бо ж у нього виростали щораз то нові діла милосердя і любові.

Останніми роками здоров'я Матвія підупало. Був він без роботи, утримувався майже милостинею, та ще й ділився з іншими тим, що мав. Про це свідчать маленькі карточки, котрі залишилися по його смерті між його паперами.

Символ і заклик

Сталося це 7.6.1925 року. Матвій по першій Службі Божій вертався до дому, щоб спожити своє вбоге сні-

дання. Вертаючися знову до церкви, на вулиці захитався й несподівано повалився на землю.

Зближалося конання. Піднесли його з землі, але серце вже перестало битися. Було йому 69 літ. В недалекій лікарні передягали його, щоб нарядити на катафальк. Розтинаючи його вбогу одіж, ножиці натрапили на щось твердого. Був це колючий, покутничий ланцюжок, що ранив його ангельсько-чисте тіло.

Матвій почив сном блаженних — убогий, тихий робітник. Сьогодні над його могилою, на цвинтарі у Глявсевін, простягас свої рамена високий хрест. А той хрест — це символ життя праведного Матвія. Водночас він також і закликом до всіх отих численних прочан, що збираються на його гробі, щоб випросити собі в цього святого послугача заступництва перед Всешишнім.

Про його життя, про його геройські чесноти розпочався вже процес, щоб винести непомильний осуд св. Церкви. Та ми, роздумуючи коротенько над життям цього вбогого послугача, мусимо закликати: Дивні Божі дороги! Направду, Боже, ти дивний у своїх святих!

БОЙОВА АПОСТОЛКА

АРДЖЕНЕ ФАТИ (1890-1926)

На вогонь положила мене любов

Арджене Фаті це ревна членкиня Третього Чина св. Франціска. Вступила вона до нього не отак бездумно, про людське око, а чи перейнята якимсь нерозумним сентиментом, але щоб могти вповні жити євангельськими радами серед бурхливого світу.

Як членкиня Третього Чина часто вона заходила до храму св. Дам'яна, що завжди був огнищем францісканського руху. Рік-річно вибиралась молода Фаті до цього храму, щоб там запалити своє серце до ревної служби Богові. У тій церковці, на відлюдному місці, перебувала вона залюбки. Там черпала вона нових сил до святого, повного посвяти життя. У тихенькій францісканській церковці молода прочанка, повна ідеалу, ревно молилася і роздумувала. Довго клячучи на вбогій долівці, вона щиро сердо засилала свої молитви до Всешинього. Насправді ж ота церковця, хоч убога, блистить усміхається охайністю та любим настроєм.

В тій то церковці Арджене з захопленням духа часто молилася. Тут Господь обсипував її багатьма своїми дарами. У тому храмі її серце якось краще та міцніше билося. Щороку з особливішим настроєм приходила вона сюди, на це відпустове місце, щоб тут оглядати печеру св. Франціска, вертеп блаженного Егідія та блаженного Бернарда. На святих місцях отих, де зростали ті святі душі, вона на крилах молитви з усією щирістю злітала до Бога.

На цьому святому місці була молода Фаті і 20.9.1920 року. Вже попередніми роками ходила вона на це святе місце, але того року вона вибралася з зовсім особливим наміром. Дня 9 вересня в отій церковці, повній квітів, мала Арджене сягнути свою мрію, давно вже леліяну. Рішилась вона всеціло посвятитися Богові добровільним своїм цілопalenням — посвятитися Богові цим разом трьома чернечими обітами — вбозтва, послуху й невинності; посвятитися Богові так, як це роблять сестри св. Кляри, що живуть у манастирі. Однак Арджене мав жити не в манастирі, але серед бурхливого світу, часто зіпсованого, іноді злобного, аби своїм праведним життям розсівати мир і доброту серед людей.

Перед тим важливим її кроком, перед тією її посвятою, провідник її душі, в розмові з нею, сказав: « Даю вам нову програму життя. Преважливий францісканський обов'язок — це радість. Тому поручаю вам, щоб ви завжди були веселі. Треба вам бути веселою за всяку ціну. Коли б ви мали приносити жертву з плачем, то ліпше було б зовсім її не складати. Чи зрозуміли ви мої слова? » — спитав провідник. — Арджена поглянула на провідника своїми ясними й чистими очима, що блистіли немов умбрійське небо удосвіта, і заявила рішуче: « Так, всесесний отче! »

Того ж дня скромна та шляхетна дівиця із смутком залишила храм св. Дам'яна. Вона знову вернулася до бурхливого світу, щоб його засівати пахощами свого духа й запалювати своїм вогнем. Відтепер куди лише Арджене переходитиме, буде сяяти близком невинності й апостольського духа. Ітиме вона серед людей, як справжня францісканська місіонерка, апостолка миру й любові.

Прикладна дівчина

Невинні дитячі літа Арджене, на світанку її молодості, сповнені щирої, завзятої побожності й гарячої

любови до Пречистої Діви Марії й Божественного Спасителя, проминули безжурно в мальовничому Пезаро.

Батько, капітан артилерії, застосовував військову методу й у вихованні своїх дітей. Послідовно ж і виховання Арджене було строгое.

По закінченні початкової школи, почала вона вивчати середню освіту. Та це тривало недовго. Родина її переселилась до Риму, а з ними і їй довелося покинути Пезаро та замешкати в Вічному Місті.

На великий жаль, Арджене, дівчина вбогих батьків, не могла дальше ходити до школи в великому місті. Була вона примушена шукати якоєсь праці. Де тільки вона з'явилася, всюди засівала зерно доброти. Своїм добрим прикладом очаровувала всіх.

Перше зайняття знайшла собі Арджене в перфумерії. Середовище, серед якого почала працювати, було надто пусте та легких обичаїв. З таким оточенням не могла погодитися ідейна і чиста дівчина. Її святі змагання до кращого життя не могли до цього спрямовуватися.

По короткому часі Арджене записалася на курс стенографії та машинописання. Великі її здібності, любов до науки, пильність, доброта серця, — все це придбало їй нагороду. Не довго ждала бо скінчивши курс покликали її на вчительку. Словняючи совісно ці обов'язки, вневазарі здобула собі пошану в своїх наставителів та любов учнів.

Куди б тільки не йшла Арджене, де б вона не з'явилася чи то в шкільній лавці, чи то за катедрою, чи то на вулиці, чи на базарі а чи в товаристві, — всюди була ангелом миру, — для всіх стала осяйним світильником, що всім присвічував яскравим зразком доброти. Арджене була тим повсякчасним магнітом, що всіх притягав до себе.

Я вже заручена

У двадцятім році життя переживала Арджене сильну внутрішню боротьбу. Ця боротьба в благородній душі вельми ії дошкулювала та втомляла її серце. Не могла вона рішитись, який мала б вона вибрати стан життя, в якому стані має служити Богові на цьому світі. Важко доводилося ії вирішувати чи вступати в стан одруження, а чи тісніше злучитися з Богом і в дівицтві служити Господеві. Однак серед таких сумнівів, у такій душевній боротьбі вона зовсім не впадала духом.

Її ніжність, її інтелігентність, що випромінювали з її чарівного обличчя, її золоте волосся, її миливий голос, її щира і плавка мова, — все це розбуджувало, живу симпатію серед молодих мужчин.

Найперший старався про її руку один багатий юнак. Та це знайомство тривало дуже коротко. Арджене внесабарі пізнала, що її наречений не має світла віри. Вона відразу прийшла до переконання, що даремна була б її праця, щоб його притягнути до любови Господа Ісуса. Тому Арджене рішилася на рішучий крок: ще в початках зірвала з ним знайомства.

Благородна Арджене почала переконуватися що для неї мусить бути якась інша дорога. Небавом після того знову якийсь хлопець просив її руки. Батьки та знайомі намовляли її, щоб ішла заміж за нього, але вона рішуче відмовилася, кажучи: « Я вже заручена Христові »...

Прийшла перша світова війна. Народи кривавилися. Наставали страшні спустошення, воєнні дії нищили села й міста. Арджене мусіла залишити працю в школі, щоб доглядати родину. Рідна мати лежала в поліклініці, брат був ранений на фронті, батько цілими днями сидів в уряді, молодша сестра була при праці. Арджене сама-самісінька мусіла доглядати всю господарку. Були це дні сповнені праці, жертви, самоподолування, але також і повні радості її благородного серця.

По тяжкому досвіді до родини повернувся спокій, засяяла радість. Арджене продовжала свою працю в школі на Вія Доніцетті. Вчила вона дітей, яких батьки воювали на фронті. У цій школі вчителювала вона до 1918 року.

Навчання в школі було для Арджене засобом апостоляття. Ця її праця над малими розпалювала її серце, що палало християнською любов'ю, вона ж цю любов бажала вилляти назовні. Так Арджене стала матірю для цих маленьких діточок, що дуже відчували всі страхіття війни.

Щиро віддаючись праці в школі, набула вона великий досвід. Вона добре пізнала сумні та невідрядні обставини в родинах за оті тяжкі часи. Арджене доходила до пепреконання, що треба всіх сил докласти, щоб лікувати родини, і так починати відродження народу з родинного вогнища. Арджене зрозуміла ясно, що родину потрібно лікувати здоровим християнським перевихованням молоді.

Така праця їй якраз трапилася в католицькій Італії. Року 1919 Арміда Бареллі оснувала Товариство Жіночої Католицької Італійської Молоді. Завданням цього товариства було приготовляти італійських дівчат до родинного життя, яке значно підувало, бо не стало добрих матерів, що з посвятою наново віддалися б родині. Так ото бажало це товариство лікувати родинне вогнище. Коли вдастся вилікувати родинне вогнище, то тим самим буде оздоровлена і хвора суспільність.

У вирі праці

В новому товаристві, в тому запальному русі католицьких жінок, Арджене знайшла широке поле для свого апостоляття. Вона взялась до праці з повною свідомістю, із зрілою розважливістю, з потрібним духовним приготуванням. Всю свою енергію віддала вона цій новій католицькій — суспільній праці.

Провідною її зорею, її програмою став потрійний клич: « Евхаристія, апостольство, геройство ». Вона рішилася ширити Боже царство героїчними подвигами, не зважаючи на труди, невигоди, супротивності. Так почала Арджене апостолувати, розбуджуючи набоженство до Пресвятої Тайни Євхаристії.

У вирі цієї праці обрали її інструкторкою на околиці Ляціо й Аbruццо. У цій ревній праці нелегко було б їй злічити всі свої подорожі. Її палка душа, з організаційним хистом, з полум'яним словом на всі боки випромінювала і тепло. Чи дні були ясні, соняшні чи понурі, осінні, вона завжди була присутня. В її руках завжди горів смолоскип запалу, модерного способу боротьби. Куди лише приїзджала вона, на збори жінок, відразу ж основувала епархіальні гуртки « Об'єднання Італійських Католицьких Жінок ». Вона сміло протиставилася перепонам, не зневірялась, але невтомно викладала й пояснювала кожну річ. Усіма силами подолувала труди, незрозуміння. Куди б вона не ступала, за її слідами розквітaloсь добро, усміхалася правда, володіння своє закріпляла досконала радість життя.

У 1921 році Братство св. Франціска, Третій Чин, обходив величаво сьоме століття свого існування. З тієї нагоди ревність Арджене в цьому братстві не мала меж. Раз у раз виявляла Арджене свій запал і хист красномовства. На різних сходинах Третього Чина, на всяких з'їздах з нагоди ювілею виступала вона з промовами й завжди показувалася справжнім красномовцем. Її промови поривали легкістю й об'єктивністю. З великим запалом підводилася вона, щоб промовляти. Очаровані слухачі не могли добачити в її промові внутрішньої дисгармонії поміж її словами та ділами, між її словами і думками.

З нагоди ювілею цього Третього Францісканського Чина відбувалися різні сходини, конгреси, францісканські дні та тижні. Все це кидало Арджене з місця на місце.

Вона проповідувала, керувала зборами, в багатьох місцях одного й того самого дня.

Господь кріпив її та підтримував на дусі, додаючи сили в цих важких працях. Сам Господь розпалював її серце до геройських діл. Вона з захопленням кликала: « Почуваюся дуже щасливою! Здається мені, що стою дуже близько Христа. Жінка завжди відповідала на Божий поклик і постійно відповідатиме діяльною любов'ю ».

Ще більше взялась до праці Арджене, коли 1923 року обрали її секретаркою «Об'єднання Італійських Католицьких Жінок». Дуже ревно посвячувала вона свою енергію католицьким справам, коли стала головою Епархіяльного Об'єднання Католицької Молоді Дівчат, з осідком у Римі.

Оточенння з признанням приймало її працю. Голова Об'єднання Жінок часто з щирою усмішкою висловлювала своє задоволення, кажучи: « Фаті — це моя права рука ». Після одного докладу, що його мала Арджене, якийсь слухач вигукнув: « Такі три жінки, як ця, перемінили б усю Італію! »

Хоч дошкуляли їй часто фізичні й моральні терпіння, молода, палка апостолка незмінно була готова до праці. Арджене постійно виступала в перших рядах, де тільки доводилося змагатися за Божу славу та ставити опір ворогам Христової Церкви. Крокувала вона мужньо й відважно до чітко наміченої мети. Це вважала Арджене за свій святий обов'язок, за своє благодійне посланництво.

Товаришкам, з якими вона співпрацювала, часто повторяла: « Нам треба розуміти наше батьківське посланництво — наше духовне материнство. Ми мусимо любити нам довірені істоти, для них жертвувати всю нашу працю... ».

Така була мета її праці, таке було завдання, що його Арджене вливала всім своїм товаришкам. Сама вона виконувала це совісно та близкуче.

Осередком її життя, джерелом сил для мозольної її праці була Пресвята Євхаристія. З глибоким переконанням Арджене говорила: «На якому ступні євхаристійного життя перебував душа, такий буде й успіх її апостоляту... такі й овочі її праці над безсмертними душами... таке її довір'я до Бога, що є початком нашого буття... ».

Щасливі вбогі духом

В житті Арджене проявлялася якась особливіша любов, замилування до життя простого, вбогого. Її не приємновало життя вигідне, виставне. Розкішне життя, що за ним так люди гонять, не було метою її життя. Вимоги її були невеликі.

Коли Ардженена родина знайшлася у скрутному фінансовому становищі, вона не стидалася тяжкої праці. Хворовита, проте вирікалася вищуканих страв, особливих вигід. Коли спонукували її, щоб більше себе пильнувалала та звертала пильнішу увагу на себе, залюбки відповідала з усміхом: «Із вбоєвтом добре й у хворобі ». За свої доклади, подорожі не домагалася окреслених винагород. Часто вдоволялась вона малою заплатою аби лише звернули видатки подорожі.

В поїздах, які оплачував епархіяльний уряд, завжди найрадше вибирала третю класу. Коли мала до вибору помешкання, то радше вибирала просте, вбоге, як коштовне й вигідне. Більше була задоволена скромним обідом, аніж якби її гостили виставним прийняттям.

Одній пані, яка щедро хотіла її заплатити білет другої кляси на залізниці, Арджене, відмовляючись, сказала: « Я волію третю. Надвишку пішлемо сиротам ».

Одного разу просили її, щоб бодай один день затрималася в даній місцевості. Арджене своїм бистрим зором передбачувала, які будуть видатки за її надпрограмовий побут. Так тоді вона запропонувала тим особам, що її так дуже просили, щоб за ті гроші купити одне горнятко

для малої дитини ». Якраз сьогодні просила мене про це одна мати » — додала вона з ласкавою усмішкою.

Часто відвівала Арджене довгу дорогу пішки й то серед ночі, аби так заощадити пару сотиків. Заощаджені гроші дарувала біdnй на трамвай. Одного разу велико-душно подарувала (куплений) свій біlet якісь пані, яка свій загубила, сама ж не соромилась просити в подорожніх грошей на біlet для себе.

Багато подібних пригод можна було б наводити з її життя. Вона справді любувалася в житті скромному. Цього євангельського духа в보озтва черпала вона в церкві св. Дам'яна, де рік-річно ходила на духовну віднову, на реколекції.

На дорозі терпіння

Ніжне й чутливе було скороване серце Арджене. Та щоб іще більше витончити серце тієї шляхетної дівиці, Господь допустив на неї чимало терпіння.

Надзвичайно дошкульний біль примусив її до двох дуже тяжких операцій. Арджене прийняла з погідним обличчям те важке випробування як дар неба. Часто вона додавала « Це власне ота проба, якої жадає від мене Господь... Коли Господь Бог дає мені це терпіння, то значить, що одночасно дасть і силу, щоб я могла це терпіння перенести... Мені однаково, чи я терплю чи ні, мені байдуже, чи я виздоровію. Мені вистачає те, що Господь Бог дає силу терпеливо все переносити. Боже мій, все це з любові до тебе... ».

Коли відвівала тяжку операцію, серед найбільших болів уста її шептали: « Господи, ти любиш мене, тому мене досвідчаєш... ».

Серед терпінь, що збуджували милосердя і подив на-віть у лікарів, говорила вона до мами й сестри, які гірко плакали біля її постелі: « У терпінні поччувається близче Бога. Без Божої помочі я була б придавлена, немов ме-

талевою покривкою. Направду, добрий Бог дає нам спроможність покутувати за гріхи і радо їх нам прощає ».

По неуспішних лікуваннях і коротенькому відпочинку, забралась Арджене наново до праці. Хоч відчувала ще дошкільні болі, хоч була ще попідв'язувана, але своєї праці не залишила. Ще з більшим запалом взялась до своїх обов'язків. Промовляла, організувала, і водночас ступала мужньо свою тяжкою дорогою терпіння.

Крокувала вона вгору, і то дорогою стрімкою. Однаке ніхто не завважував нетерпеливості на її обличчі. Вона все поборювала, сміливо йшла завше усміхнена, співаючи разом із св. Франціском: « Стільки добра на мене чекає! Кожний Божий допуст для мене — це любов ». Яка ревна була її діяльність, таке й велике було її терпіння. А хоча великі були її терпіння, однак їх вона вміла закрити перед тими, що з нею стрічалися.

На Різдво 1925 року перенесли Арджене до лікарні. Лікарі пробували ще раз перевести операцію. Та вона була вже безвиглядна. Такі це були для Арджене Різдвяні Свята — свята сумні, свята без вертепу, що його вона так дуже любила. На неї ждала внезабарі інша радість. Її очікував Небесний Жених при брамі з солодою усмішкою. Арджене вже лежала на смертній постелі.

Присутній священик, приготовляючи її в далеку дорогу, промовив: « Доню, без чуда не можеш бути здорова. Чи ти готова жертвувати своє життя, аби ще краще поширилося Царство Боже? А в разі, як би Господь чудо вчинив, чи обіцяєш, що стократно збільшиш свою працю, щоб іще успішніше поширилося Царство Боже? »

На таке запитання священика, Арджене з ясною усмішкою, з надлюдською відвагою визнала: « Отче, я приготована на життя й смерть; щодо мене, то я радше бажала б смерти, аби скорше бути з Ісусом. Та хай станеться Божа воля. Я жертвуюся на його славу всеціло ».

За виздоровлення Арджене відбувалися цілі хрестоносні походи молитов. Коли вона про це почула, про-

сила: « Більше моліться за спасіння моєї душі, як за чудо. В мені відбувається якась переміна, почуваюся дуже задоволена, я вже приготована. Не дуже то мені подобалося б, коли б я тепер не померла ».

Серед терпінь найбільшою потіхою був для неї Євхаристійний Христос. Велику полегшу приносило ій читання св. Євангелії, Наслідування Христа і життя св. Франціска. Терпіння радше пригноблювали всіх, що її оточували, як її саму. « Мушу себе подолувати, — говорила вона капелянові лікарні, — щоб не показувати своєї радості, щоб віддалювати свою думку про рай... Згадка про небо надто наповняє мое серце радістю... Я співаю з св. Франціском: Слава Тобі, Боже наш, що приходить уже смерть... ».

« Дуже тужу за небом. Відчуваю, що вже наближається мій кінець Мене втішають надією видужання, бажають чуда. Чудо станеться, — я піду до Ісуса »...

Раннім-ранком 13.8.1926 року, коли дзвони базиліки св. Антонія на вія Меруляна розносили ранній привіт Божій Матері, біля постелі хворої Арджене проказували « Ангел Господень » священик, її мама й сестра. При словах « я слуга Господня »... Арджене похилила голову й солодко заснула в Бозі.

Заснула навіки сном блаженних та, про котру сказав Папа Пій XI: « Малий світ Божої ласки, святости, величодушности та віданости Богові ».

ГОСПОДЬ НЕ ВМИРАЄ

АНАКЛСТ ГОНСАЛЕС-ФЛЬОРЕС
(1891-1927)

Вогняна віра

Хочемо бачити зразок великої, сильної віри, погляньмо на адвоката Анаклста Гонсалес-Фльорес. Проявив він її в часи переслідування в Мексико. Серед закривавленого й димом оповитого Мексико він видніє на першому місці. Несхитна його віра була головною пружиною всіх його діл. Вогняна віра в Христа запалювала в ньому бажання: В часі переслідування не заломитися, а перемогти; защепити та втримати в душах своїх земляків життя практикуючого католицтва; щоб католицьке життя не загинуло, хоч його більшовицько-масонське варварство засудило на остракізм.

Оту віру в Христа, віру, що Бога можна поборювати, але не подолати, бо Бог не гине, адвокат Анаклст запечатав свою мученицькою смертью, засвідчив кров'ю свого мученицького життя. Було йому ледве тридцять шість років життя.

Світло й темрява

Калес, той жорстокий ворог усього, що Боже, що християнське, говорив: « В Мексико змагаються з собою світло й темрява ». Та, на жаль, переплутав він слова. Світлом назвав він темряву, а темінь назвав світлом.

Активні безбожники пляново підготували переслідування Христової віри в Мексико. Почали раз-у-раз появлятися якісь безбожницькі закони, щораз частіше нападали на Христову Церкву. Законодавче віbrання наново ухва-

лило закон « Керетаро » ще з 5 травня 1917 року. Той закон прийняв свою назву від міста, де були зійшлися законодавці. Закон « Керетаро » похваляв усякі ворожі виступи проти католицької Церкви. Він підтримував застрашуючі цъкування на католицьку Церкву, що вже розгарялися в 1913-1917 роках. Все це було за авторитетного режиму. Тоді правило державою військове правління.

Ці ухвали були логічним наслідком протирелігійного змісту всіх реформ. Вони позбавили Церкву усіх прав стосовно маєтків, а навіть стосовно самого прилюдного релігійного життя.

Поновлений закон « Керетаро » додав, що законодавці мають ухвалити закон, який обмежив би число священиків, що могли б виконувати свій уряд.

Так то до Обручниці Христової, яка зродилася з Божого боку на Голготі, добиралися вороги до самого внутрішнього її життя. Вороги Христові почали ставити величезні перешкоди розвиткові апостоляту.

Вже довгі роки лиха доля навіщала Мехіко. Сумний стан Христової Церкви почався ще з того часу, як північно-американський імперіалізм злучився з міжнародним масонством, абискоріше підкопати народну життєздатність тієї великої латинської країни.

Неустрешенний бойовик

Такі то були прикрі і невідрядні обставини Христової Церкви в Мехіко. Серед отих завзятих нападів на католицьку Церкву власне й пробудилася вогняна бойова душа Анаклста Гонсалес-Фльорес. Появляється він несподівано серед братів у вірі, щоб так однодушно злучити їхні серця, їхню енергію до протинаступу й оборони.

А мав Анаклст усі дані, щоб бути провідником у боротьбі, щоб захопити й потягнути інших до змагу, щоб мужньо поборювати всі ворожі напади на католицьку

Церкву. Душа була в нього вогниста. Серце в нього із сталевим ударом. Коли він був іще на університеті щойно почався новий шкільний рух вповні протирелігійний. І він, як студент прав, без усякого страху виступив перший до боротьби. Встав, щоб ударити на сполох, щоб потягнути якнайбільше юнаків проти матеріалістичних, антихристиянських кличків, що зростали щораз більше, підтримувані насиллям і грішми.

Цей гурток юнаків, підбадьорений ентузіазмом і відвагою Анаклєта, створив школу героїв і мучеників.

У 1917 році Анаклєт згуртував коло себе студентів і робітників в околиці Халіско та по інших містах. Куди тільки зайшов, усюда роздував іскру геройства й завзяття. Був він свідомий того, що куди не дійде його слово, там дійде письмо. Усвідомив собі, що друковане слово — це могутня зброя, якою треба ставити спротив ворогові. Тому почав щораз частіше дописувати до газет. Його перо, до речі, було тактовне, але вогнисте. Тією зброєю відважно забирається до твердої полеміки з ворогами Церкви. Його полемічні статті появлялися у двох Гуадаліхарських щоденниках: «Ля Палябра» і «Ля Епока».

Сміливий його виступ стягнув на нього лютъ ворогів. Їхня ненависть і запеклість, під плащиком гуманізму й марксизму казала ім кинути Анаклєта до в'язниці. Закидали йому, що підбурює народні маси проти влади.

Та всі ці наклепи зносив Анаклєт із радістю. Він був свідомий того, що змагається у святому бою за святі ідеали.

Його кличем було:

« Витриваймо, присягаймо, що витриваємо, щоб цим прискорити тріумф Христа Царя ».

Чим більше вороги ставили йому опір, з тим більшим завзяттям брався він до праці. У 1922 році почав приготовляти з'їзд Католицького Товариства Праці. З'їзд цей відбувся в Гуадаліхарі. Анаклєт був душою того з'їзду. Тут одноголосно обрали його головою.

Після з'їзду з ще більшим запалом взявся він до праці. Усі свої сили, ціле своє життя жертвуав тільки на те, щоб пробудити сплячих католиків, щоб гальванізувати католицького духа й цементувати католицькі гуртки.

Під його впливом відбувалися промови, доклади, щотижневі сходини, з'їзди майже одні за одними. А його ніде не бракувало. Анаклєт був присутній і в місті, і на селі. Всюди його вогниста душа випромінювала тепло християнського духа та світло Христової віри. Коло нього багато душ загрілося і просвітилося. Його голос дзвенів могутньо, його промови спалахкували перед розбурханими масами, готовими разом з ним на всяку жертву.

Направду, Анаклєт був тим вогнем, що горів і палав, що запалював усіх, з ким зустрічався. Так горів він безперервно аж до смерти.

Новітній Нерон

Історія Христової Церкви передала нам ім'я великого ворога й гонителя християн. Був ним римський ціsar Нерон. Це ім'я те, яким гидилися християни; ім'я котрим страшили дітей; ім'я, що ним називали найнікчемніших людей. Та наші часи, часи поступу й культури принесли з собою ще гірших Неронів. Таким якраз був голова держави Мехіко в часи Анаклєта.

Калес — це темний дух сучасної історії. Коли він прийняв владу в Мехіко, неймовірно спритно використав усі протирелігійні закони. Досі всі протирелігійні закони були в забутті. Ніхто їх не відкликав, але й ніхто їх не використовував. Калес перевів їх у життя. Своїм горезвісним « Калесовим Законом », від 14 березня 1926 року, поновив він силу всіх протирелігійних законів. Водночас цей Калесові закон накладав суворі кари за переступлення навіть найменшого безбожницького закону. Цим своїм

неронівським законом дав Калес почин одвертому переслідуванню.

«Страшне, нечуване, непощадне змагання зчинилося по всім Мехіко. Усі Божі храми позакривали. Кivotи спустіли. Дзвони замовкли.

По всіх Господніх домах настала тиша. Тихо, неначе напередодні Великої П'ятниці. Було неzmірно страшно. Здавалося, кожного дня відновлялося богоубивство; здавалося, кожного дня наново розпинали Христа »...

Адвокат Анаклєт, перейнятий духом попередніх мексиканських мучеників, був завжди готовий до боротьби й жертви. І цим разом він залишився на своєму місці, щоб бути вождем католицьких бойовиків.

За революційного режиму оснував Анаклєт « Народне Об'єднання » і сам став його провідником. Органом повсякденного руху, та взагалі загального католицького руху, був щоденник « Глядіюм ». Вже сам наголовок цього щоденника рішучий і бойовий. Співпрацювали в ньому молоді люди, рішені, як і Анаклєт, боротися до останнього віддиху.

« Сьогодні клич з грудей мучеників — Хай живе Христос Цар! — лучиться з пострілами крісів. Ці мученики готові пожертвувати себе з радістю. Але вони нестимуть жертву доти, доки не переможуть, доки не піднесуть переможно вгору прaporу ».

От як думав і поводився Анаклєт. Кілька днів перед його смертю видобулися з його вогнистого серця ті слова, що накреслюють програму цілого його життя:

« Не вистачить уміти змальовувати безсмертні характеристики, котрих безмежну силу оспівується, але треба вміти писати кров'ю. Писати так, що у власному тілі, розшарпаному й закривавленому таки позістане власне переконання, скріплene назавжди муками катів, зубами левів чи вістрям катівського топора. Сьогодні голосуватимемо не запечатаним ковертом, а своїм життям ».

Дійсно, що писав Анаклест Гонсалес-Фльорес, те незабаром показав ділом. Голосував він своїм життям, свою мученицькою кров'ю.

Хай живе Христос Цар

Вже кілька місяців усюди шукала поліція за Анаклестом. Шукала за борцем католицької думки, аби в жорстокий спосіб, раз на завжди, зачинити уста, що відважно голосили правду. Вирішили знищити того, що смів протиставитися нападам на католицьку Церкву й боротися проти тиранії та проти всіх жорстокостей. Шукала його поліція, щоб таким чином зломити правду, аби лише затріумфувала брехня, яку вони прославляли на престолах атеїзму. Поліція шукала його тому, що він одверто захищав Божі права й права людської совісти.

І сталося це 1 квітня 1927 року. Була перша п'ятниця в місяці. Відділ вояків відкрив, а тоді оточив сковище передового бойовика католицької Церкви, адвоката Анаклеста Гонсалес-Фльорес.

Втекти вже не було спромоги. Адвокат вийшов з своего сковища та в усмішкою показався своїм противникам.

« Кого шукаєте? » — запитався вояків Анаклест.

« Адвоката Гонсалес-Фльорес » — була відповідь.

« Це я. Як мене шукаєте, то, прошу, можете мене ув'язнити. Одне вас прошу, не робіть прикорости цим юнакам », — і вказав на трьох хлопців, що жили разом з ним.

Були це два рідні брати Юрко й Рамон Варгас. Перший студент медицини, другий урядовець, а третій молодий професор Люіз Паділля, голова товариства католицької молоді в Гуадалаяхара.

Даремно просив адвокат. Ув'язнили всіх і повели до військових касарень. Анаклестові вдалося ще з в'язниці передати останнє поздоровлення. Відчував він близьку

годину своєї смерти, годину, що мала бути найкращою в його житті.

У касарнях зараз же почали мучити в'язнів. Адвоката в дикий спосіб прив'язали за оба великі пальці на руках до стелі. Коли так він повис у повітрі, немов люті звірі, жадні крові, кати почали жорстоко бити його аж до крові. Жадали, щоб він зрадив сховки архієпископів і єпископів.

Адвокат, справжній мученик, серед цих страшних і диких мук мовчав. Мовчав, а цим геройським мовчанням підбадьорував своїх товаришів.

По тригодинних муках тіло Анаклєта безсиле впало на землю. Оба великі пальці рук лишилися прив'язані до стелі. Але лютості людського серця не було кінця. Жовніри кинулися на мученика й списами почали колоти його ноги та бритвами різати його геройське тіло. З уст мученика не було чути інших слів, як лише одне: « Все для Христа Царя! »

Здичавілій генерал Феррейра дав приказ ще проколоти багнетом. На цей приказ здригнувся перший вояк; здригнувся і другий; здригнулися всі дванадцять. Цим розлючений генерал сам свою власною рукою сінома пострілами з револьвера закінчив цю болючу драму Христового героя.

Останні слова мученика — було прощення катам і молитва за них. Рівночасно це був вияв його віри й перемоги. Він казав:

« Іду до неба, але скоро побачу тріумф своєї віри. Усім прощаю. У Всевишнього буду заступатися за вас. Колись одного дня всі стрінемося перед найвищим суддею. Знайте, що в небі матимете заступника, щоб той суддя був для вас милосердний. Країни американські, почуйте ще раз: умираю, але Бог не вмирає! Хай живе Христос Цар! »

Знезабарі коло тіла адвоката Анаклєта полягли й інші юнаци, віркі його друзі.

« Якнайшвидше прийдемо, щоб стрінутися з тобою... »

Тіла мучеників віддали іхнім родинам. Вигляд скатованих жертв розбудив невдоволення і протест. Вістка ця близькавкою рознеслась по всьому місті. Цей вияв невдоволення почав перемінюватися в оклик ентузіазму й тріумфу.

В домі адвоката Анаклета Гонсалес-Фльорес, перед його тлінними останками, дефілювало ціле місто. Майже кожний витягав свою чисту хусточку чи малий платок і намочував його в теплій ще крові, щоб отак зберегти собі на пам'ятку кров мученика.

Коло тлінних останків мученика стояла його жінка, також ревна католичка й гідна вдова по мученикові. Біля неї стояли два хлопчики та вдивлялися в мученицьке тіло свого батька. А жінка мученика під час цієї дефіляди, маніфестації, співчуття й відданості стояла в глибокій задумі, сповнена християнської рівнодушності. Темний серпанок прикривав усі ознаки гіркого її болю.

Прийшов час закрити труну. Мати допомогла обом сиріткам востаннє поцілувати мертвє тіло батька. Відтак звернулася до дітей, з подивугідним зусиллям опановувала вона голос придавлений безперервним риданням і плачем, і мужньо прошептала:

« З пошани до мученика, з любові до Ісуса простіть і ви ». Слова ці в присутніх викликали слізози. У відповідь на величні слова матері трилітня сирітка звернулася до батька з останнім прощанням:

« Тату, ти зараз у раї. Молися за маму й за нас. Ми незабаром прийдемо, щоб стрінутися з тобою. Поздорови й від нас Христа-Царя. Скажи йому, що ми його любимо ».

Похоронили тіло мученика. Вороги Божі перемогли тіло адвоката Анаклєта Гонсалес-Фльорес, але його духа не перемогли. Анаклєт засвідчив усім, що Господь не вмирає.

БУДІВНИЧИЙ ХРАМІВ

АРІСТІД ЛЕОНОРІ

(1856-1928)

Храм гідний подиву

Арістід Леонорі інженер-будівничий спрямував діяльність усього свого життя до неба. Десятки храмів, що іх він спорудив, своїми вежами підносилися вгору, до неба. За собою потягають вони і величного духа Арістіда. Насправді ж цей будівничий храмів, сповнений Божого духа, побудував у своїй душі величний храм, храм гідний подиву, храм прикрашений дорогоцінним камінням віри, добрих діл та ревністю за Божу славу.

Великодушна доброта, скромне невибагливе життя, що проявлялося в усій його поведінці, підіймають Арістіда понад верхи храмів та дзвіниць, розсіяних по трьох частинах світу. Вежі храмів та дзвіниць, що іх спорудив Арістід, підносяться до лазурового неба, як звелична пісня на прославлення інженера. Його дух, його працевнє життя злітає понад ті вежі до блакиту, як один гімн, як велична пісня хвали для Найвищого Всемогутнього Творця.

Архітектор

Арістід родом і вірою — римлянин. У своїй фаховій праці протягом усього життя проявив він високий хист духового італійського мистецтва. Він — людина обдарована великими здібностями та витривалістю у праці, на двадцятьчетвертому році життя осягнув ступінь будівничого-інженера з відмінним успіхом.

Молодий інженер-будівничий негайно почав свою невтомну й плідну працю творення християнського мистецтва. Взявся він до праці, щоб підкреслити могутнього духа італійського мистецтва, щоб якнайкраще віддверкалити християнське архітектурне мистецтво. А був він мистцем святым у повному понятті, художником католицьким і римським. Своїми працями гаслужив собі на подив у багатьох Папів. Нагородили його найвищими почестями і Папа Пій X, і Венедикт XV, і Пій XI. Мав він гідність лицаря св. Григорія, був почесним камердинером меча й плаща, був лицарем Константинового Чина св. Юрія, плаща св. Сильвестра, дістав був також золоту медалю заслуги.

Ще в молодому віці вибився Леонорі в мистецькому світі й так запевнив собі перше й привілейоване місце в Італії, а то й за морем. Його твори прозраджують правдивого генія так, що навіть не можемо подати їхнього повного обліку.

Спочатку працював Арістід з графом Веспінняні при віднові дорогоцінної апсиди в Лятерані. Опісля посвятився виключно будові церков і тому заслужив собі названня « Будівничий Храмів ». Згадаймо визначніші його будівлі. В Римі спорудив церкву й монастир св. Патрикія. На доручення Святішого Отця Пія X побудував церкву св. Хреста, щоб цим увіковічнити 1600-ліття едикту Константина. Згадаймо ще й церкву Служебниць Божого Серця на Вія Піаве, чи церкву св. Йосипа на Тріонфале. Поглянемо на лікарню Аддолората на Челіо, на інститут Шкільних Братів на Піацца Мастаї, на інститути Християнських Братів у Праті ді Кастело й на Вія Маркантоніо Колонна. Приглянемося колегії закордонних місій біля церкви св. Тереси, Лябораторії Дочок Милосердя на Вія Емануеле Філіберто.

А й у Помпеях стоїть величавий монастир Дочок У'язнених, давіница та Каноніцький Дім, що також свідчать про плідність духа Арістіда. В Усіте голосить

його славу величний гробовець, що криє в собі тлінні останки великого кардинала Петра Гаспаррі. В Асізі, в храмі св. Марії від Ангелів, видніє трон та папський престіл, це гарні твори його духа.

В Лондоні, в католицькій катедрі Вестмінстеру, побудував проповіdalьницию. В ірландському місті Армаї, в катедрі прикрасив престоли. В єгипетській Олександрії відновив катедру. В Каїрі побудував францисканську церкву св. Йосипа Ізмаїльського, що її подивляв сам кедів.

Найвизначніші свої твори залишив Арістід Леонорі таки в Америці. Там бачимо величаву катедру в Буффало, прекрасну церкву св. Люїза в Міссурі, мавзолей чікагських єпископів. У Вашингтоні, на горі св. Гробу, відтворив найважливіші святощі св. Землі.

У своїй безперервній діяльності Арістід Леонорі переплив 34 рази океан. Не менше разів бував він і на Сході. Невтомний турист та знавець французької, німецької, англійської та арабської мов, бував у Швейцарії й Англії. Брав участь у міжнародних конгресах у Лондоні, в Монреалі та Відні. Життя Леонорі — це життя динамічної праці, широкосяжної діяльності та імпонуючих починань. Залюбки підтримував він гуманістичні студії. Це спонукало його, щоб оснувати журнал «Вокс Урбіс», друкований латинською мовою. Він навмисне видавав його в латинській мові, щоб так був приступний для широкого загалу і, таким чином, зацікавив різні народи красою мистецтва християнського Риму.

Апостольське серце

Серед своєї подивугідної праці, що кидала його з однієї частини світу до другої, Арістід з правдивою апостольською ревністю будував живі храми св. Духа в людських серцях. Сам він не заснував своєї власної родини, а жив у стані безженному. Проте ж залюбки допомагав іншим основувати родини, іхні родинні гнізда.

Одного дощевого холодного грудневого вечора вертався Арістід додому. По дорозі стрінув він хлопчину бідного, обдертого, босого. Голод і холод навіщаючи нещасного хлопця, який простягнув дрижачу руку до конструктора. Арістід Леонорі у відповідь на це запитав нещасного:

- Де ти ночувеш?
- Не маю дому! — сумно відповів хлопчина.
- А де переводиш ніч?
- У Колівеї — була відповідь.

Поглянув Арістід на бездомного хлопчину й у ньому бачив десятки подібних опущених хлопців, що іх псувала вулиця. Так у серці шляхетного Арістіда зродилася думка, щоб зорганізувати нічліг-притулок для таких бідних, опущених, заблуканих істот. Незабаром цю думку Арістід Леонорі зреалізував. Несподівано, в повноти духа доброго інженера виник плян захисту св. Філипа на Вія делле Марморелльє. У цім захисті ночували малі хлопці, там могли вони вмитися, дістати відповідні вказівки, добре поради та безжурно, вигідно переноочувати під матеріними крилами Божого Провидіння.

Інженер Арістід Леонорі став опікуном над бездомними дітьми. Забезпечивши їм нічліг, мовив на добранич ім щире слово заохоти до доброго. Але ці та їм подібні діти потребували опіки також удень. Леонорі подбав і про це. Незабаром він оснував Гостинницю св. Філипа. В оточенні того дому був сад, школа, шевська та слюсарська робітня. Сам інженер був управителем і душою цього католицького суспільного заведення.

Оце святе діло, діло милосердя та християнської любові, оцей найкращий пам'ятник його католицького духа, рівночасно став і джерелом великих його терпінь.

Мужній у допустах

Надійшов 1907 рік. По всій Італії розкотилася протикатолицька буря. Почав змагатися дух сектантства й безбожництва.

Над італійським народом понасильницькому володів жид Ернест Натан. Із римського Капітолія виходили безбожницькі і протикатолицькі напади. Розпалилась боротьба проти всього, що католицьке, що Боже. Наступило безправ'я й насилия.

Інженер Леонорі мав уже за собою 25 літ харитативної праці. Двадцять п'ять літ трудився він безкорисно, великудушно, з посвятою, а тепер його захист закрили, самого ж інженера поставили перед суд. Арістід став жертвою злобних наклепів та нікчемних підозрінь. Уряд Натана взяв під строгий догляд інженера. Усі його зайняття контролювали, слідили кожний його крок. Тайний агент ходив за ним навіть до церкви.

Інженер Леонорі всі ці випробування переносив терпеливо. В часі цієї проби затримав гідну подиву рівновагу духа. Його оточення, його близькі та знайомі цим усім переймалися, непокоїлися, а добрий інженер ще й іх успокоював: « Нехай і за це буде Богові дяка, — говорив він до своєї сестри, яка цим усім дуже переймалася, що навіть у церкві за ним слідять, — таким чином має нагоду і той бідолаха вислухати Службу Божу ».

У цих допустах підтримував його на дусі Святіший Отець Пій X, що разом з інженером молився і терпів. Потішали його й приятели, заохочуючи до витривалости. Приятель Сальвадорі співчував з ним у його терпіннях та кріпив його словами: « Не трать надії. Головним доказом твоєї невинності хай буде твоя рішучість. Ніхто тобі не стане на перешкоді, коли вповатимеш на Бога. Не сумнівайся, добродійства, що іх багато людей зазнало від тебе, прихильнят Всевишнього й Господь захистить

тебе як зіницию ока. Господь пришвидчить день твого визволення».

І справді прийшла година визволення, прийшов час, що заблистила невинність цього Божого мужа, а пошана й визнання багатьох проголосили шляхетність його серця.

Монсеньйор Делля Кієза, пізніший Папа Венедикт XV, після повної перемоги, gratuluvav інженерові словами: « Мучеництво завжди кінчиться пальмовою гілкою, а пальма перемоги, що її здобув переможець інженер Леонорі, чудесна ». Сам Святіший Отець уділив йому особливого послухання, щоб співрадіти разом із ним, отим живим зразком звершеної віданості Божій волі в допустах. « Дорогий інженере, — говорив Святіший Отець, — сьогодні наші вороги хочуть нас довести до того, щоб ми вже більше не робили діл милосердя ».

Під час цього твердого випробування склав Арістід молитву, що чітко насвітлює його духа та високий ступінь його духовного життя.

Це молитва за те, щоб узгоджувати свою волю з вољею Божою: « Коли від тих, що нас оточують, падуть на нас слова прокляття, Ти, Господи, дай, щоб ми підносили свої очі до неба та з чистим почуванням дивилися на Тебе й співали гімн слави і вдячності.

Коли з усіх усюдів падуть на нас обравливі та згірдливі слова, дай, щоб ми пригадували собі муки доброго Ісуса. Дай, щоб ми тішилися, що можемо разом з ним нести хрест.

Коли нас публічна погорда принизить в очах людей, дай, щоб ми відчули в наших серцях справжню втіху з-за хреста Христового, бо ж єдино в ньому маємо шукати пошану й радість. Ми не сміємо шукати іншої слави, окрім цієї, яка походить від хреста і жалю. Це одинока слава, що її можемо шукати на цьому світі, коли хочемо бути спасенні перемогою хреста в вічності!... ».

Внутрішнє життя

В годинах випробування знаходив інженер Леонорі наснагу й відвагу у Пресвятій Тайні Євхаристії. Вже від дитячих років виростав Арістід серед євхаристійної атмосфери. Від ранньої молодості до св. Причастя приступав він кожного дня. Цієї практики не залишав навіть у своїх частих і довгих подорожах.

Рік-річно святкував він роковини своєї першої стрічі з Євхаристійним Ісусом.

В особливший спосіб відсвяткував 50-ліття першого свого св. Причастя. Інженер жив Євхаристійним Ісусом. Це була наймиліша практика його побожного життя.

Супроти Божих слуг-священиків він був завжди прихильний, зокрема щировідданий намісників Христовому, Папі Римському. Щоб скріпити ряди Божих борців, Христових слуг, душ посвячених Богові, залюбки, і то при кожній нагоді; підтримував священицькі й чернечі по-кликання.

У своєму захисті ревно дбав про навчання катехизму. Звертав він бачну увагу, щоб діти гідно приготовлялися до першого св. Причастя. Сам докладав старань, проводив іспити, аби лише дітей якнайкраще приготувати до першої стрічі з Євхаристійним Христом, щоб діти з відповідним знанням приближалися до Божого Престола.

У своїй побожності мав Арістід набожність особливішу до Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії. На звеличення Небесної Цариці кожного дня проказував вервицю з глибокою набожністю та великим скупленням. До кожного свята Божої Матері приготовлявся гідно, пильно. Завжди віdbував триденницю з окремими молитвами та постами, щоб іще краще відзначити свято Небесної Цариці та більшу добути користь для своєї душі. Таке було життя інженера Арістіда. Так він злітав на високий ступінь святости, на щабель визначеної християнської досконалості.

Шляхетне серце

Плодом його внутрішнього життя було те, що Арістід став ревним членом Третього Чина св. Франціска. Вже в 30 році життя прийнято його з члени того заслуженого братства. Це відбулося в церкві св. Марії від Ангелів у Асізі. Усі релігійні практики Третього Чина виконував переважно в Римі, при базиліці на Арачелі.

Душа Арістіда, вже з природи була ніжна, ідеальна, чиста. Працею над своєю душою він ще більше ушляхетнив своє серце.

Його характер — ясний, приємний. Уся його постава овіяна добротою, виявлялася усміхом і дитячою щирістю.

Часто проявляв він ніжну любов до природи. Любувався прогулянками в гори; із захопленням подивляв він діла Творця; співаючи гимн Творцеві, оспіував велич всесвіту.

Не менше цінував Арістід музичну. Сам він грав на скрипці й на фортепіано. Радів, коли міг розвеселити свою грою інших, що бажали відпочати святою радістю. Також тішився, як міг забавити слухачів милою грою.

Інженер Леонорі — це особа визначна. Однак одягався він скромно, невибагливо. Не прив'язував він свого серця до речей земських, дочасних, до багатства. Його дорібок задовольняв ще й потреби багатьох інших.

Місіонери, робітники, сироти, монастирі, різні товариства й усілякі вбогі завжди знаходили великородного добродія в інженері Леонорі. Він кожночасно був готовий допомогти й запобігти всякій біді та нужді.

Без нарікань

Аристидова вдача мила. Він завжди веселий та усміхнений. Якраз це проявив він під час довгої й тяжкої недуги. Задоволення й спокій духа зберігав Арістід і

тоді, як навістила його хвороба, вона й запровадила його до гробу.

Майже 15 літ він хворів. Протягом 6 років не міг пошпитися, а все це терпів радісно, без нарікань, молився Богові, служив Творцеві та чинив людям добро.

Цей спокій часто проявлявся в його словах: « Я задоволений таким способом життя, це ж така воля Божа; моліться за мене, щоб я щиро підкорявся Божій волі ».

Навіть під час хвороби Арістід не залишав своєї праці. Серед діймаючих болів приготовляв ще проект храму для африканських місіонерів.

Надійшов день 10.VI.1928 року — спогад його хрещення. У той сам день, в якому він народився для неба, закінчив він своє трудяще та страдницьке життя.

Цей день 72-літнього старушка перемінився в усміх світла й спокою до нового життя в Бозі.

Тлінні останки інженера Арістіда Леонорі спочивають тепер у храмі на Арачелі, а його гробниця сталася престолом.

ХИМЕРНА ДІВЧИНА

РОЗІНА ДЖОВАННЕТТІ
(1896-1929)

Химерною називали її, бо вона була скромна, побожна. Розіна Джованнетті зберегла чисту невинність, скромність у своїй квітучій молодості серед задушливого, звабливого театрального оточення.

Театр, квіт мистецтва й краси, має бути також уро чистою піснею Божої слави, не менше як інші діла створінь. Ця святыня мистецтва мусить так само прославляти Бога. Але часто якраз сюди закрадається віпсуття моралі, легковаження християнських обов'язків, а то й самих же основних засад. Не рідко буває, що в такій атмосфері вільнодумців нидіє християнське життя багатьох душ. Часто немає місця в ній для Творця: Його володіння тут не признають.

Ось маємо приклад Розіни, яка доводить, що серед задушливого оточення можна дотримуватися засад Христової науки, можна бути чесною і святою.

Віоленчелістка

Розіна Джованнетті народилася в Римі 16.X.1896 р. Уже в дитинстві виявила вона незвичайні здібності до музики. З великим завзяттям взялася вона до науки, щоб як слід опанувати гру на фортепіано та віолончелі. В академії св. Кекілії 1.6.1918 р. здобула диплом.

Покінчивши студії, почала Розіна працювати в театрі. З великим успіхом виступала вона в різних римських театрах: в Моргана, Народнім, Констанса, Августа і.т.д.

Жива та метка, весела й жартоблива бльондинка з огністими очима випромінювала якийсь чар, що притя-

гав і чарував усіх. Вона — багатого роду, її серде-чутливе й гаряче, отже мала перед собою чудове майбутнє.

Року 1921 Розіна записалася до католицької організації III Чина св. Франціска. Цей крок вніс велику зміну в її душі. Відтепер її молодість попливла іншим руслом. Розіна почала призадумуватися над примхами свого молодого серця.

Як колись любувалася вона в елегантності одягу, голосу, рухів, так тепер полюбити скромність, здержанливість. Позбувається всяких ій дорогих прикрас, залишає модне одіння, не любить крикливих барв.

Як підтяті пелюстки барвистої квіточки, так поволі опадають в її серця всі пусті мрії і змагання за земське щастя. У театрі завважили цю зміну Розіни.

Під час перерви, коли оркестра, відпочиваючи, жартує, сміється, спостерігає оперових артистів, артисток, Розіна стоїть на своєму місці, очі в неї спущені. Вона або читає книжку, або проказує вервицю.

«Побожна» — підсмішковувалися товариші. «Девотка» — шептали товаришки. «Тобі треба жити, Розіно, — говорили. Ми ж у театрі, тут треба бути ввічливою, рухливою... Ти ще молода, гарна, розумна. Вервиця не лицює в театрі; справду, Розіно, ти перебільшуєш...».

Так говорили ій часом, ідко дорікали Розіні. Але це її не занеохочувало. Вона часто собі говорила: Я ж обіцяла Богові, що буду добра, побожна, милосерна. — Дійсно Розіна почала нове життя. Це нове життя було підтримане правдивою побожністю, життя овіянне плідним апостольським духом.

Серед дітей

Розіна належала до багатьох католицьких товариств. Немало часу посв'ячувала вона ділам християнського милосердя: доглядала хворих, була ревнителькою Христового

Серця, Марійською Дружиницею, Катехиткою дітвори, також членкинею Католицької Акції та гуртка св. Кекілії.

Ось яке було оте велике й розлоге поле діяльності й апостоляту Розіни. З великим запалом посвячувала вона свої молоді сили для близжніх. Усе своє почування назовні, хотіла любити й посвячуватися, віддала вона для добра інших. На першому пляні в неї були діти. «Вірте мені, — говорив один священик, — діти коло Розіни переміняються в добрих, уважних і прикладних янголів. Коло Розіни вони завжди готові складати рученяти до молитви, навіть оті найбільш непосидючі діти».

В часі свого короткого побуту, влітку, в Анціо, часто відвідувала вона маленьких дітей у Марійській Лікарні. Серед цих малих переживала вона найкращі хвилини свого життя.

Одного разу дуже зворушив її гіркий пляч дитини. Це біднятко відлучили від інших дітей, а воно хотіло звідтам видістatisя. Розіна приблизилася до ліжечка цього маленького страдника й солодким, матірнім, ласкавим голосом розказувала йому про маленького Іусу-сика: «Бачиш, казала вона, коли він прийшов на світ, був ще менший, як ти... і дуже терпів... Думав тоді про тебе... за тебе тоді терпів...».

На ці слова, овіяні співчуттям і любов'ю, дитина розвеселилась. Прощаючись з цією доброю приятелькою малій хлопчина розпулювив оченята і сказав: «Пані, помолітесь за мене!...» Розіна зворушенна просьбою цього маленького непосидюха, поспішила до церкви, і там довго, довго молилася.

Раз якось сказала вона до приятельки: «Так мені жаль було того маленького, що я мусіла довго молитися за нього. Але не просила я того, чого він бажав, але щоб сповнилась на ньому боля Божа...».

Янгол доброти

Так називали Розіну бідні і хворі. В Розіні горів ясний, гарячий вогонь любові до близьких. Це був той вогонь, що радо спалював терпіння й біду інших.

Усім терплячим Розіна вділяла радості зного веселого життя. У приставанні з хворими душами її душа, багата й жадібна жити, зворушувалась і ставала ще чистішою, ще яснішою.

З якою повагою виступила вона в театрі, з такою самою радістю і святістю виходила і сходила по сходах камянниць, шукаючи бідних і терплячих. Поважно заходила вона до бідененьких хат, до темних кімнаток, до простеньких домів, до вбогих і хворих дітей, щоб їм принести слово утіхи й заохоти, щоб занести їм дар християнського милосердя.

Одна товаришка писала про Розіну: « Раз довго затрималися ми в однієї старенької жінки. Наша наставниця наказувала нам, щоб ми, як прийдемо до цієї старушки, нічого не доторкалися, бо вона була хвора на заразливу недугу. Що більше, та старушка мала таку прикру, таку непривітну вдачу, що по перших уже відвідинах Розіна говорила мені: "Тут направду можна робити добре лише з любови до Ісуса Христа".

Це було причиною, що Розіна виявляла цій старушці велику прихильність. Вона жартувала з нею, приносила їй дарунки, виявляла свою зичливість для неї і цим з'єднала собі її прихильність. Старушка, ота холодна і тверда, почала відноситися до нас по-приятельському, подавала нам руку. Я часто аж здригалася, як доводилось мені простягати їй руку... ».

Останніми роками часто відвідувала Розіна одного молодця, хворого на туберкульоз. Він лежав на ліжку, був блідий, худий, з довгою бородою. Виглядав на житий образ терпіння. Споглядаючи на Розіну, він усміхався й більше очами аніж словами дякував за те, що

вона прийшла його відвідати. Розіна, немов віднайшла свою найдорожчу приятельку, приступила до нього й поцілувала його. Коли вийшла з хати хворого, її співтоваришка почала довірено їй докоряти: Розіно, ти його поцілувала. Та ж це мужчина, хворий... туберкульозник...

Розіна зупинилася й поглянула на свою співтоваришку й спокійно відповіла: — Сіlvіe, кого ти бачила на цій постелі? Мужчину?... Так?... Ах!... Як так, не ходи більше на відвідини! Я бачила на цьому ліжку людину... бачила Ісуса, і для Ісуса я це зробила. Я зробила, що тільки могла, щось найліпше!

У Святій Землі

Року 1927 вибралась Розіна до Святої Землі. Там її серце набралося нового запалу, нового духовного відсвіження. Вже на кораблі Розіна виявила свою велику побожність, в якою вона вибралася на прощу.

Провідник прощі при нагоді, сказав про Розіну: « Чим Розіна відрізнялася під час прощі, так це побожністю ». Вона бо кожного дня вранці була на Службі Божій, завжди приступала до св. Причастя. З великою радістю вона організувала імпровізований хор, який за любки співав на Службі Божій.

Вечорами, під голим небом, що мерехтіло ясними зірками, Розіна самісінька в якісь закутині корабля навколошках довго молилася. Опісля відвідувала св. Тайни й уже залишалася на покладі, щоб своїм спізненням не перешкоджати товариші в кабіні ».

В Єрусалимі кипіло її серце, перейняте зворушенням. Оглядаючи святі місця — християнські святощі, до сліз зворушувалась. Радість і пошана проявлялися в усій її поведінці. Під час відвідин св. Гробу простягнулася Розіна на землю, щоб поцілувати й сльозами зросити цей св. камінь. В Гетсемані відступилася вона від інших

прочан і сама — самісінька скрилася в Оливному саді, щоб ревно молитися.

На узгір'ї, над долиною Йосафата, запитала її одна товаришка: "Розіно, не лякаєшся цього місця, та ж тут колись станемо на суд перед найвищим Суддею?" На це Розіна спокійно, з усмішкою, з погідним обличчям відповіла: "Ні, Господь суддя, але і Спаситель!"

Проща до Святої Землі розпалила новий огонь у душі Розіни. Вона бажала ще більшого й гарячішого одуховлення. Вона сильно вирішила збільшити і скріпити у своєму серці Божу любов. Від тепер вона вже не тужила ні за чим. Це була її постанова, така була її присяга. Ту свою щиру постанову ще більше вона підтвердила на останніх своїх духовних вправах 1928 року.

В обіймах хреста

Невдачі, терпіння, скорботи — все це приймала їй оцінювала Розіна в надприродному свіtlі. На ложі терпіння показалося, що все її серце було пройняте вірою, любов'ю, терпеливістю та радісною здачею на волю Божу.

Хвороба її здеформувала. Її тіло виглядало, як одна рана. Довгі чотири місяці мучеництва вдосконалили її душу. Два рази денno треба було перевивати її ранi, що спричиняло Розіні несказанні болi. Майже за кожним разом відтинали в неї кусники живого тіла, які гнили й ропіли. При ціm питали її: "Розіно, дуже терпиш?" На це вона відповідала: "Ісусові відривали одiж від ран із незвичайною жорстокiстю, а ви менi це робите з такою великою ніжнiстю та любов'ю". — Як запитали її, чи всi цi болi жертвують вона за безсмертнi душi, то вiдповiла спокiйно: « Так, але молиться й ви, заохочуйте до молитви також малих дiтей ».

Серед терпінь Розіна багато молилася. Свої молитви, разом із безмірними терпіннями, жертвувала вона Все-

вишньому за навернення грішників, за душі, що прокли-
нають життя та любов!...

Святий хрест, що висів перед нею на стіні, покріпляв
її в тому страшному повільному мучеництві.

Останнє її зідхання було: «Пресвятий хресте! Ти та-
кий чудовий, такий дорогоцінний! На тобі помер мій
Господь. Люблю тебе гаряче. Ти приведи мене до Христа.
Дай, щоб силою твоєю я осягнула спасіння!»

Тридцятого січня 1929 року з її грудей видобулося
останнє поздоровлення хрестові, останнє зідхання, остан-
ня молитва посвяти та добровільної жертви-любови. Се-
ред таких почувань привітала Розіна світанок свого во-
скресіння в Бозі.

ЦАРІВНА СЦЕНИ

ЄВА ЛЯВАЛЬЕР (1866-1929)

Єва Лявальєр. Хто з любителів театру на закруті дев'ятнадцятого століття не знав цього імені? Це оперна зірка. Її життя було сповите романтичністю.

Одя першорядна акторка — дочка Італії, але жила у Франції. Виступала вона на сцені під різними іменами. Її імена були: Євгенія, Марія, Пасхалина Феногліо, Єва Лявальєр.

І одя то оперова зірка зникла із сцени, опромінена світлом особлившої Божої ласки. Зникла вона, щоб розбліснути надземською зорею святості.

Капелюшниця

Єва Лявальєр народилася на Великдень, 1 квітня 1866 року в Тульоні. Батьки її були італійці. Згодом замешкала вона в Перпіняні. Дитинство її прикрите смутком і трагедією.

Батько насуплений, підзорливий, ревнивий, часто бував гнівливий, а то й дуже сердитий. Одного дня, у хворобливому нападі гніву, вистрілив до своєї дружини. Думаючи, що її вбив, сам себе застрілив. Так він закінчив несподівано життя.

Поранена мати після двох місяців, також перейшла до вічності. Єва лишилась круглою сиротою. Зосталась сама-самісенька в світі. Залишилась вона 18-літнім дівчачим. Було це вродливе дівчатко, ніжного серця, з палким темпераментом, з чаруючими очима.

І тоді, як потребувала опіки й материнського серця, дісталась вона під опіку похнюплою, понурої, безсер-

дешної тітки. Єва мріяла про успіхи в театрах, а тут треба було жити під гострою опікою тієї тітки. З такою долею ніяк не могла вона погодитися. Тож перенеслась Єва до інтернату.

Але тут трудно було присмирити оце рухливе дівча. Порядок колегії, сталий ритм розподілу праці, часті дзвінки, що давали зарядження, гнівили її. Вона почувалася в'язнем. Тож небавом Єва покинула цей інтернат і знову повернулася до тітки. Знайшла вона собі працю в капелюшника та виучувала, як робити капелюхи. Але й тут не знайшла дівчина свого спокою-покликання. Тимто й не була вона задоволена. В її бистрій голові нуртували інші ідеали. Театр, сцена манили її серце. Вони вже цілими роками очаровували її.

« Хочете бути зіркою?... Треба вам іти до Парижа. В Парижі вишколюються зірки! » — відповів їй незнайомий зустрічний. Єва послухалася. Вибралася до міста зір, осліплена близком театральних зірок.

Чарівна зірка

Такий то був початковий шлях Еви Лявальєр, що мав запровадити її на вершини театрального мистецтва. Про її чаруючі вдібності мав відтак заговорити ввесь світ.

Спочатку виступала вона в другорядних концертових каварнях. Своїми кабаретними танцями та піснями почала звертати на себе увагу. Але й ці виступи її не задовольняли. Вона бажала ще більших і славніших виступів, аби лише здобути славу й розголос.

І справді ця зірка почала сходити та підійматися все вище й вище на горизонті мистецтва. А цей її зліт у славу був дуже швидкий. Від 1890 року, головно ж у рр. 1908-1917 Єва захопила Париж. Аристократія з усього веселого європейського світу горнулася, щоб її оплескувати та з радістю обдаровувати квітами за її близкучі успіхи.

Вона здобула собі признання в Едварда VII й Альфонса XII, португальських королів. Вона очарувала й Філіпа Орлеанського. Критики й літератори не знаходили слів, щоб її прославити. Письменники писали твори тільки з тим бажанням, щоб їх інтерпретувала пориваюча італійська аристократка.

Серед цієї слави Єва цілковито забула про Бога, який колись був великою розрадою її дитинства. Свою віру прикривала вона тепер серпанком притаманної собі моралі. Єва забула зовсім християнські засади.

Мрією Єви стало: сяяти зіркою, блискіті захопленням. Грошей їй не бракувало. Під її руками золото пливло, як вода. Заробляла мільйони, і майже все вона марнувала. Всі гроші пускала Єва з димом виставності і прагнення розголосу. Її називали « Ненажерою грошей ».

Пишнота чарівної зірки показувалася в красі та крою одежі, у дорогоцінних коштовностях. Вона спорудила собі палац, що міг дорівнювати палацові казкового Короля-Сонця. Віллі, авта, обслуга, бліск, краса, — все це було замало для царівни бульварів. Коли подорожувала залізницею, мала осібно замовлені вагони. Іноді ж прикрашувано їх квітами, як напрозвіні царський город.

« Єво, ти не для цього створена! »

Єва Лявальєр досягнула своїх мрій. Однак щасливою не почувалася. Парохові, що наново прийняв її до смиренних Христових овечок, вона призналася: « Після моїх найбільших успіхів з театру виносила я завжди великий смуток. За кожним разом я плакала ».

Ісус Господь, друг грішників, довго сидів на берегах цієї рвучкої річки, щоб стримати її бистрі хвили. « Мені ввижалося, ніби мене переслідував голос і говорив до мене: Єво, ти не для цього створена! Я завжди плакала, попадала в розпач, а не раз і самогубство задумувала ».

Одного вечора, після чарівного виступу на сцені, Єва була зовсім зневірена в життя. На мості, над Сеною, питала вона себе тієї ночі: « Чи не краще кинутись?... Підібно було й у Лондоні, після великих її успіхів. Зірка сцени носила у своєму серці порожнечу і зневіру. Вона почувалась осамітнена в цій німій і холодній самоті духа.

Однак Божий Пастир слідкував за кожним кроком цієї загубленої своєї овечки. У місяці лютому, коли їй погіршилося, сказала вона до монахині, яка доглядала її: « Сестро, бачу, що ви неспокійні. Як маю вмерти, то хочу померти по-християнському. Не маю страху перед смертю. Я актриса, але в першу чергу я християнка! » Був це перший день Великого Посту. Священик посипав її голову попелом, а рано й увечорі того дня вона разом з Сестрою проказала вервицю.

Того самого року просилася вона на послухання до кардинала, архієпископа Парижу, щоб цей посвятив її медалик. Однак кардинал не погодився й не прийняв її. У своїй гордості Єва це дуже відчула. Написала вона листа до кардинала, де при кінці писала: « Від дитинства я мала віру. Ця віра в моєму житті актриси була надщерблена. Ці святі Сестри, що мене доглядали, так любо мені говорили про Бога, з такою вірою наблизялися вони до мене, з такою ніжністю вони до мене промовляли, що зерно святої віри, скрите в глибині моого серця, ожило наново. І по цім усім, так зо мною поводитися?... Я перебуваю на дорозі небуття, а ця дорога така обманна!... »

Божа година

До душі Єви остаточно завітала година Божого світла. У році 1917 Єва підписала умову з Лукіяном Гітрі й рішилася виїхати до Америки на зимовий сезон театрального виступу в 1918 році.

Перед виїздом до Америки, щоб скріпити свої сили, хотіла Єва перебути якийсь час далеко від гамору міста. Прийшла ій думка поїхати до Турене, одного з найкращих місць у Франції. Тут замешкала вона в замку Пропшеліс, що належав двом неповнолітнім сиріткам. Опікуном цих двох дівчаток був приятель покійного батька, священик о. Десідерій Шастеньєр, що став одночасно й парохом у поблизькому селі Шаншо-сір-Шиасій.

Ревний отой священик майже кожного дня відвідував замок. Однієї неділі стрінув він там актрису й, просто але щиро, почав із нею розмову:

— Пані, я рано не бачив вас на Службі Божій.

— Я не відважилася прийти без вашого позволення, отче пароху. Як не будете противитися, прийду.

— Це що інше, пані! Церква відчинена для всіх. Про місце нема що журистися.

Ця проста розмова кинула іскру в душу Єви. Наступної неділі Єва Лявальєр прийшла на Службу Божу. Затишна спокійна сільська церковця привітала її ласково. Божий голос долетів до її душі. Отут Христос очікував на її навернення.

Минали тижні. По довшім приготуванні паризька зірка приступила до св. Тайни Покути, опісля ж і до святого Причастя. Від Ангельської Трапези Єва відійшла вся розпромінена. Отець парох, коли згадував про цю хвилину, підкresлював: « Ніколи не забуду цієї хвилини. Бідне створіння плакало. Здавалося, що її серце розірветься від зворушення. Вона тряслася, як листок під сильним подувом вітру. Я думав, що може й зомліс ».

Від цього то дня, 19 червня 1917 року, до десятого липня 1929 паризька зірка, відроджена в Божій ласці, звеличувала й оспівувала Боже милосердя. А співдіючи з благодаттю, вона піднялася високо в християнській праведності. Сповнилося на ній те, що сказав Лякордер: « Боже милосердя підносить так високо, як низько мусіло нахилитися ».

Отак Єва Лявальєр відродилась до християнського життя; вона ступила на твердий християнський шлях, що його вона сама називала дорогою покори.

Люблю лиш Ісуса

Єва скінчила свої вакації.

— Що тепер зі мною зробите, отче пароху?

— Що ж, думаю, повернетесь до Парижа!

— Як то? Знову виступати в театрі? Ви мене видобули з багна, а тепер хотіли б знову туди кинути? Вже більш ніколи!

— Добре, більш про це не говорім! Ви попрощали театр!

— Отче пароху, передаю вам усю свою кореспонденцію; не хочу більш її читати!

Справді Єва повернулася на ту дорогу, котру була покинула тоді, як залишила концертову каварню, а пішла на паризькі бульвари. Вона рішуче перетяла всяки нитки, що її в'язали з світом. Єва зrekлася пишноти, грошей, догід, почестей — усього з любові до Бога.

« А що тепер, — питала сама себе Єва? Може вступити до монастиря? — міркувала вона. Стану кармелітанкою! » Так мріяла вона про тихе, спокійне місце, де б могла покутувати, вмертвлятися, щоб стати новою людиною. Однак вона в монастир не пішла.

Перебувала Єва на самоті в Поршерів. Тут мріяла про покутниче життя. Звідси писала до о. пароха: « Господь перемінив мою душу... Я готова на все, і на терпіння, і на самоподолування — на все. Люблю тільки Ісуса та його Матір. Йому посвячую своє життя, щоб таким чином спокутувати мої гріхи! »

Щоб зовсім порвати з світом і його спокусами, вибралася Єва до Парижа. Тут продала вона своє фантастичне житло на Елізійських Полях, з усіма своїми багатствами

та скарбами. Все продала вона майже за безцін. Опісля поквапно залишила місто, яке колись було для неї місцем мрій та тріумфу. Хоч у Парижі була коротко, проте ні одного дня не опустила Служби Божої й святого Причастя.

« Відходжу, — писала вона до о. пароха, коли залишала Париж, — без жалю, не оглядаюся назад, з серцем свідомим своїх обов'язків. Надіюся на Божу поміч. Оце ї та радість, якої ніхто не може збагнути, ані пограбувати ». З таким настроєм вибралась Єва до Люрду.

В марійському місті

Після свого навернення Єва спочатку замешкала в Люрді. Маленьке містечко на підгір'ю Піреней — одне дивовижжя. Стало воно місцем безнастанних чудес. Тут ставали здорові в чудесний спосіб і тіла, і душі. Містечко те сповнилось побожності й молитви. Отут ко-лишня світової слави актриса, тепер же із своєю вірною товаришкою, почувалася дуже щасливою на самоті. Її серце обтрясалося щоразу більше й більше з світового гамору, ставало щораз чистіше. Вона мріяла вступити до Кармелю.

Тут, у Люрді, почала Єва провадити життя побожності. Багато часу присвячувала вона молитві, часто приймала Святі Тайни, багато читала, а ще більше роздумувала. « Окрім побожних вправ, не знаю іншої роботи » — так вона сама звірилася. До цієї побожності долучила ще вмертвіння. Накладала на себе сувору покуту. Купалася в холодній рвучкій воді, аби цим випросити навернення свого сина. Це траплялося зимою. Кожного місяця перебуваючи в Люрді повторяла вона завзято цю покуту.

З початком березня 1918 року прибула Єва до Парижа на судову розправу. Був це маєтковий процес за спадщину її сина Івана, по батькові Фердинандові. Па-

риж, що колись зваблював її, притягав, осліплював, поривав мрію чарівних зірок і німбом слави, тепер став для неї лиш обридженням і відразою. Тепер не могла вона йогостерпіти ще й тому, що давні приятелі не давали їй спокою. Безперервно намовляли її, щоб повернулась знову до театру, на сцену.

Одного дня стрінули її давні знайомі. Були це Івонна Прінтемпсон і Саша Гітрі.

— О, о, нарешті ти покінчила ту гарну гру? Таки повертася до театру? — вигукнув молодий артист.

— Ми вибралися з батьком до Люрду, щоб тебе знову намовляти. Чи знаєш, що вертаємося до Америки? Там багато, багато зірок!...

— Бажаю вам успіху, як і я іх мала, Богу дякувати! — сказала Єва.

На це Івонна Прінтемпсон закликала крізь сльози: « Що ж це за любов така перемогла Єву Лявальєр? »

Та ніщо не могло переконати актрису. Вона повернулась до Люрду, щоб там у тихому закутку жити лише з Богом. Тут її душа черпала спокій в безмежного джерела Божої ласки. Ласка ота передріджувала її; Єва щораз то більше й більше одуховнювалась.

Але й у тому тихесенькому затишку переслідували Єву приятелі. Тим часом навернена актриса бажала повнотою належати єдину Богові. Вона писала до о. пастора: « Так, Господь для нас добрий... Ми його любимо щораз то більше. Маємо одну лише журбу, одне бажання, одну мрію, — цілковито Йому належати, якщо така його воля ».

Діяння Божої ласки підтримувало в душі покутниці міцне прагнення терпіти, аби таким чином себе ще більше очищувати. Терпіння фізичні і моральні почали виникати в її серці. « Яка ж я щаслива в моєму новому житті всупереч усім моїм терпінням! Відколи живу, ще такого щастя я не зазнала ».

Мрія про Африку

В Люрді Єва Лявальєр мала нагоду ближче пізнати монсеньйора Леметра, Картагінського архієпископа. Після довшої розмови Єва звірилась йому, що невпинно мріє про чернече життя. В отому африканському єпископові знайшла Єва ідеального духовного провідника. Від нього навчилась, як утікати від світових зайнять, і як смиренно й щиро любити Бога.

Але щораз більше почали заколочувати Євин спокій в Люрді. Картагінський архієпископ порадив їй, щоб для більшого спокою переселилась до Марсилії. Так вона й зробила. Тут забліслла їй думка, щоб стати сестрою місіонеркою серед мусульманських жінок у Африці. Це та її мрія, що наповняла її серце надією великої радості. Коли вже все було готове до виїзду, лікар не радив виїзджати заради її здоров'я. Отже вона підкорилася Божій волі, хоч відчула це боляче. Це ж було якраз перед вступленням до манастиря. Її мрії знову розвіялися. Скаржилася вона на це перед Євхаристійним Христом: « Я відчувала, що Христос говорив до мене. — Ти плачеш. Глянь на мене, Ево! Я не мав де голови прихилити! — Я зрозуміла ці слова. Тепер немає в мене іншого бажання, як лиш одне: — Сповняти волю Божу! »

В затишку Витанії

По довгих скитаннях і змінах місця побуту, знайшла собі Єва стало місце перебування. Був це скромний дімок у Тілєр-при-Сан-Баслемон. Оцю свою хатину називала вона Витанією. А Витанія ота стала для неї тихеньким манастирком, окутаним молитвою і працею. Тут променіла її любов до Бога. Тут розгорялося її терпеливе зношування Божих допустів.

« I тут треба терпіти, — писала вона до одного свого знайомого, — і то багато, стільки, що ви не припускали

б. Терпіння моральні, фізичні, недостатки... Це правда, що я плачу, голошу, скаржуся, зойкаю... Але я рішилась прийняти все, чого бажає від мене мій Господь! »

У цій тихій маленькій пустелі, оповитій зеленню й щебетом пташенят, зродилося в неї бажання стати терціяркою св. Франціска, щоб стати Сестрою, але на світі.

Єва почала запопадливо перейматися духом святого Франціска. Від цього святого привчалась вона терпіти тілом, і душою. Училася терпіти з радістю, із співом на устах.

З отієї своєї Витанії була вибралася Єва на поклик монсеньйора Леметра до Тунісу. Запропонував їй монсеньйор, щоб там працювала в центрі піклувальниць хворих. Однак її похилий вік, підріване здоров'я, слабкі сили, ревматизм суглобів не дозволяли на таку працю. Чотири рази вона туди їздила, й остаточно таки повернулась до своєї Витанії. Тут у смиренні доживала Єва свого віку.

Року 1926 останній раз відвідав її Роберт Флэр, член Французької Академії. Єва звірилась йому, скільки то фізично вона терпить.

— Лікарі не вміють пояснити, як воно може бути, що ще я товчуся по цьому світі.

— То ви дуже терпите?

— Страшенно!

— І немає надії, що терпіння проминуть?

— О, думаю, що ні. Однак я почиваюся щасливою! Не можете собі уявити, яка я щаслива!

— Як, серед усіх отих терпінь?

— Власне через оті терпіння! Хто буде питати вас про мене з тих, що мене знає, скажіть усім, що я почиваюся дуже щасливою. Найщасливішою з усіх жінок!

І славний член французької академії опісля писав про неї:

« Кожний ії день, це не щось інше, а тільки одне терпіння. На ії блідому обличчі ще спалахкує вогонь, що його зберегли ії очі. Вона дивиться кудись далеко і дуже високо. Ії знесилені руки ще самі жестикулюють. Великий спокій огорнув ії тендітну істоту. Колись ії нерви були напружені, що здавалося, ось, ось увірвутися. Життя не перестає в ній пульсувати, та це вже не життя з цього світу ».

Він єдиний мені вистачав...

Паризька зірка почувалася щасливою й серед своїх терпінь, хоч хвороба вчинила ії в'язнем ії ж таки кімнати. Той останній період ії життя, колись такого бурхливого й романтичного, позначався недугою. На Божій постелі почала вона списувати свої думки, що видобувалися з ії серця та іскрилися немовби палке полум'я.

« Якщо така воля мого Ісуса, хай це буде моїм законом, мосю любов'ю, моїм життям!

Коли б я хотіла любити ще інші речі, крім Тебе, Господи, цього я вже не зуміла б. Все, що я любила, це пустота, тінь, безчестя... Любове, любове, запали мене своїм полум'ям, щоб я горіла, щоб я згоріла, щоб я померла!

Святе Христове Обличчя, кланяюся Тобі! Мої гріхи дуже гнівили Тебе. Жалко мені тепер дуже! Люблю Тебе, і жертвуюся Тобі... ».

Справді Єва, ота добровільна жертва, спалювалася з дня на день щораз то більше. Життя ії гасло, як запалена стебелина. Ось, ось і наблизиться Божий Приятель.

Одна приятелька подушкою хотіла підперти ії голову, щоб цим улегшити болі ії голови. Але Єва не бажала собі цього. « Невже ж це неправда, що Господь очищує душі, що отак він змиває гріхи?... »

Опісля з великим зусиллям вібрала вона всі свої сили, і як добрий борець, щоб стати переможцем, Єва затиснула п'ястуки й сказала голосно: « Ісусе, нас є двоє! » Потім звернулася до лікаря й промовила: « Можете вже відійти! »

Вранці 10 липня 1929 року до Витанії завітала смерть. Єва Лявальєр, очищена дванадцятилітньою покутою, скріплена терпінням, осияна любов'ю, згасла, як зірка християнської покутниці.

На маленькому цвинтарiku в Тілер виросла свіжа могила. На пам'ятнику, як цього собі бажала Єва, вирито слова єгипетської покутниці святої Таїди:

« Так, я покинула все задля Бога;
Він бо єдиний мені вистачає.
Мій Створителю, мною втішайся! »

ЛІКАР БІДОЛАХІВ

ВОЛОДИСЛАВ БАТГАНІЙ — ШТРАТМАН (1870-1931)

Християнська праведність для всіх доступна. На вершинах святої бачимо різні душі. У Христовій Церкві стрінено геройські душі серед різних нашарувань суспільності, в різних часах. Бачимо слабеньких жінок, що бувають невгнуті духом, бачимо геройських мужчин, вірних у любові до Христа. Зустрінемо людей в жебрачими палицями, як святого Йосипа Лабре, але побачимо з королівськими коронами, як святий Людовик IX, французький король.

У ряді визначних людей на початку нашого століття треба поставити Володислава Батганія-Штратмана. Це лікар з Мадярщини, який залишив своє ім'я у Христовій Церкві як святий лікар, а в суспільності, як лікар бідолахів.

Батганій — нащадок старинного роду. Цю шляхетність свого роду зумів він віддзеркалiti й у своєму житті. Свого глибокого релігійного духа оформив він своїми ділами. Народився він 18 жовтня 1870 року.

Вірний Обітovі

Батганій у спадщині по батьках дістав не тільки шляхетську кров і великий маєток, але й глибокого релігійного духа.

На дванадцятому році життя чорною габою вкрилося його молоденьке серце. Оде дорога ненъка, що так дуже його любила, догаряла на смертній постелі. І ось, за наявности смерти своєї матері, малий хлопчина склав обіт, що буде студіювати медицину, та як здобуде док-

торат, усе своє життя посвятить, щоб нести допомогу нещасним хворим.

Що обіцяв, те й виконав. Своєму обітові був Володислав вірний. Його сповняв він вірно всеньке своє життя. Дотримав те, що приобіцяв при смертній постелі своєї дорогої мами.

В молоденькому вже від став Батганій спадкоємцем великого батьківського маєтку. Але не любив він виставності, не втішало його світове життя, не старався він про шляхетське відзначення. Записався Володислав на факультет медицини. Лікарське знання набував він пильно й совісно. Часто молодий Батганій повторяв: «Будуччина залежить від вироблення свого талану і від використовування часу, який діє нам Бог».

Року 1900 Батганій одержав ступінь доктора медицини. Так ото молоденький дипломований лікар зараз же почав реалізувати свій добродійний ідеал. Поблизу родинного замку, у Кепчені, побудував він гарну лікарню. Тут почав Батганій збирати, доглядати, піклуватися хворими, яких навістили найрізноманітніше ненастя.

Для цього свого апостоляту милосердного самаряніна приєднав і свою молоденьку жінку. Була це графіня Марія-Тeresa Царет, що також здобула докторат з медицини.

Праведне оте подружжя щодня, поспіль, цілими годинами розгортало християнське милосердя.

Невтомний піклувальник

Небавом ім'я лікаря Батганія рознеслося по всіх околицях. Про доброту, ласкавість, фахове знання Володислава розповідалося по всій країні. До його лікарні почала напливати гуща нещасних, навіщених різними хворобами. Усі горнулися до нього, як до батька. Всі шанували його, як доброго лікаря. Усі вважали його за свята.

В часи першої світової війни дав Батганій геройський приклад умертвіння й жертвенности. Сам він добровільно зголосився, що буде заступати лікаря, якого покликали до війська.

За тих жахливих днів страху й непевності був Батганій батьком, потішником усіх терплячих, усіх опущених. Кожний свій день починав він і кінчав серед надмірної праці. Ходив від хати до хати, подавав усім потрібну допомогу, пораду, підтримував на дусі.

Серед такої праці він не відчував утоми. Часто залишав він іжу, часто переривав сон і поспішав, куди його кликали. Разом з своєю жінкою, що йшла за прикладом свого чоловіка, приносили вони нещасним хворим іжу, ліки, білизну.

Цілими ночами разом відвідували вони тяжко хворих, чували біля них. Обов' підносили нещасних на дусі, заохочували до віданості Божій волі. Вони настоювали, щоб хворі всеціло поручалися Божій опіці та його батьківським рукам.

У своєму званні Батганій був лікарем добрим, обізнаним в усіма ділянками медицини. До цього мав він великі природні здібності, крім того набув ще й велику практику. Щоб своє знання поширити, спеціалізувався ще й в окулістиці.

Велике оте знання зумів праведний лікар спрямувати й до життя надприродного. Це пригадував він і своїм клієнтам: «Кому вдастся вилікувати очі, — повторяв він багато разів — мотиме краще побачити правди вічні й у них повірити».

Серед загалу втішався Володислав признанням і по-вагою. Був він приятелем найславніших лікарів Європи. Мав дружні стосунки з лікарями як ось: Грош, Айзельсберг, Прікет, Кампбелль та інші. Попри свою працю знаходив час і дописував до лікарських журналів і часописів. Часто брав участь у ділових курсах і міжнародних лікарських конгресах. На тих з'їздах часто за-

бирав голос, ділився з учасниками своїми спостереженнями та своїми довголітнім досвідом. А досвіду справді йому не бракувало. Про це свідчать його лікарські діла. У своєму житті оперував він понад 20.000 людей. Вилікував понад 3.000 хворих на запалення легенів. Такі числа самі по собі говорять. Вони дивують нас, але й підтверджують його здібності, його хист, його талант, і воднораз, довір'я клієнтів, яке вони мали до нього.

Кожного дня сотки хворих, з усіх закутин тодішньої Австро-Угорщини з'їзджалися до його лічниці. Стояли вони там у черзі на коридорі, на сходах, у брамі шпиталя, аби він іх оглянув і лікував.

Міністерство комунікації було примушене дати кожного дня осібний поїзд для хворих, що з усіх сторін іхали до Кепчена. А зустріч ота шляхетного лікаря з хворими була батьківська, дуже мила, приемна, повчальна.

Із усмішкою на устах, з розпроміненим обличчям ходив він у дожидалальні. А заля ждання була завжди заповнена хворими. Вони були попідв'язувані в найрізноманітніші лади. Лікар звичайно кидав своїм бистрим оком по пацієнтах і вибирал найубожчого, кажучи: « Ходіть зо мною, щоб я вас найперше перевірив ». Опісля обертається до інших і казав: « Усі ви напевно знаєте, що я є лікарем у першу чергу для бідних. Заможніші, чи багаті, мають спроможність піти й до інших лікарів ».

А промовляв він оці слова з такою повагою, лагідністю, що в дожидалальні ніхто не ображався. Навпаки, всі подивляли його доброту, велику жертвеність, яку він виявляв, щоб помогти нещасним і якось полегшити людську нужду.

Царська щедрість

По світовій війні карта Європи змінилася. Цієї зміни ще особливіше зазнало родинне містечко лікаря. Його

родинний хутір розпався на три частини: Опинився в трьох нових політичних державних границях. На його родинних добрах власне збігалися граници нових держав Австрії, Чехословаччини й Мадярщини.

Лічниця, в якій бідні хворі вазнавали стільки помочі, лишилася в австрійській державі. Послідовно політичні оті граници стримали колишній великий рух і доступ до лічниці. Опіка над хворими стала утруднена. В таких обставинах лікар бідолах із княжою велико-душністю подарував її за подвійною умовою: Лічниця мала й далі сповнити своє колишнє завдання — бути й у майбутньому захистом для бідних. Крім того також він матиме вільну руку виконувати там милосерні діла свого лікарського покликання.

В заміну за це лікар Батганій на своїх добрах у Керменді, по стороні мадярській, вибудував величаву, модерну лікарню. Ця лікарня мала найmodерніше устаткування, що його лише знала лікарська техніка нашої доби.

У весь свій дохід, усю свою енергію посвятив лікар оцьому своєму новому заведенню.

Блаженні вбогі духом

А того свого духа ревности, милосердя супроти бідних-нешасних черпав Володислав із своєї глибокої християнської віри. А віру свою живу, міцну й жертвенну віру скріплював він у братстві Третього Чина Святого Франціска.

У святому Франціскові бачив він зразок святої евангельської любови до бідних. Це евангельське милосердя спонукувало його жертвуватися великомудшно для добра близких.

До того братства вписався Батганій у Братиславі. Таким чином правила цього товариства стали зasadами і його життя. Приписи Третього Чина Святого Франціска

стали йому духовним правилом. Були вони рушієм його діянь і апостольської його праці.

Батганій, член шляхетського роду, мав великі маєтки, у нього були великі доходи. Жив він справді без журно, нічого йому не бракувало, всього мав подостатком. Але при тім усім дотримувався зasad християнської вбогости духа. До всього, що земське не прив'язував свого серця. Жив він скромно, сумирно, хоч відповідно до свого шляхетського стану. За свого життя зумів Батганій як слід поєднати з собою християнську скромність, покору, Христове вбоство духа з своїм шляхетським становищем багатиря — власника великих маєтків і замків.

Батганій зрозумів добре, що багатство це засіб, а не ціль сама про себе. Він був того свідомий, що це лише такий збіг обставин Божого провидіння, яке зробило його завідувачем цих земських дібр. Тому він уживав великого свого маєтку, щоб призбирувати собі скарби в небі.

Кожного дня цей великий праведник проказував свої щоденні молитви. А мовив іх у родині спільно, разом з жінкою й діточками. Водночас додавав мале правило церковне, що його ревно проказують усі члени Третього Чина Святого Франціска на звеличення Божої Матері. Крім того ще повторяв кілька разів Господню молитву. Ту побожну практику ставив він завжди на першому місці. Це виходить ясно з його записки, яку він залишив у своєму молитовнику.

За свого життя дуже почитав Володислав святого Пасхасія, отого ревного звеличника Пресвятої Євхаристії. Навіть приготовляв він до друку життєпис того святого. Правда, смерть перервала оту його працю, але щоб його бажання сповнилося уже на смертній постелі, просив свою сестру, щоб це діло його вона закінчила. Погодилася на це графиня Єлісавета Пафліова, ця визначна християнська письменниця.

Свята побожність праведного лікаря опромінювала все його оточення. Праведним духом Володислава пройнятий увесь його дім, його приятелі, а й бідні хворі.

На шляху терпінъ

На схилку літ свого праведного життя вибрався князь Володислав осінню 1929 року, на коротенький час, до Італії. Бажав він ще відвідати Асізі, місто св. Франціска. При цій нагоді відвідав Батганій також Рим. Був він на послуханні у Святішого Отця. Цим хотів заявити свою живу віру та підлеглість намісникові Ісуса Христа.

Кілька днів перед виїздом до Італії його приятель лікар радив йому, щоб відклав свою подорож, бо бачив, який він блідий та знеможений. Це вже тоді почала хвороба змагатися за його життя.

Справді ускладнення недуги було загрозливе. Це спонукало Володислава, що він піддався поквапній операції. Але та операція не принесла йому полегші. Це радше був початок його чотирнадцятимісячної тяжкої дороги терпіння. Кожний з тих місяців був новою болючою зупинкою на тому шляху його терпіння.

Однак болочі терпіння не підкосили його підкореності Божій волі. Вони не захитали його шляхетним серцем. Такі терпіння лиш очищують серця праведних душ. Перед своїма очима мав Батганій завжди ясно Господню Голготу, а пам'ять на Христа розп'ятого додає йому сил та скріпляла його.

До лікаря, що хотів дати йому укол, щоб злагіднити його біль, він сказав: « Наш Спаситель прийняв на хресті сам оцет і живч, щоб утихомирити біль. Тож дозвольте, щоб і я терпів. Хочу себе вподібнювати йому ».

Терпіння тілесні, разом з терпіннями душі, піднесли йому гарячку. Господь й справді його випробовував. Несподівано син захворів на сліпу кишку, відтак же й жінка смертельно занедужала.

Дійсно, тяжкі й болючі допусти спали на його дім. Однак усе це не мало сили навести мороку на його родину. Ніщо не могло вирвати християнської надії з його серця. Його дім був незамінно осяяний святістю глибокої християнської надії. Надія ж стала тим ясним світильником, що світив ім серед крайнього пригноблення. Надія проганяла всяку темряву смутку, зневіри, котра темною габою спадала на його родину.

Щоб набиратися нових сил та заcherпувати ще більшої надії, кожного дня приступав він до святої Трапези, брав живу участь у Службі Божій, що правилася в його кімнаті.

«Мій любий і солодкий Ісусе, — молився — збільши в мені любов, щоб любив я Тебе дуже, дуже! Мій Боже, я розумію Твою любов до мене! Тож, мій Господи, надіюся на Тебе!»

Серед таких терпінь, на смертній уже постелі, далі виконував Батганій свої милосерні діла. Лікар бідолах, хоч сам хворий, все ж таки пам'ятав про бідних, отих найбільших своїх приятелів і братів. Полагоджував заlegлі справи, відбував ще наради з лікарями, давав ім свої вказівки. У сусідній кімнаті казав приготовити доjdальню, щоб у ній приймати вбогих хворих.

Останнє Богородице Діво...

Прийшов ранок 22 січня 1931 року. Всю ніч лікар-святець не міг спати. Проказав він ранні молитви. Відбув він воднораз і пополудневі свої набоженства. Здавалося не довіряв уже собі, чи ще їх зможе відправити пізніше.

Опісля почав збуджувати акти віри. Несподівано втратив притомність. Потім він ще опритомнів, але аж увечорі, коло восьмої години. Під ту пору Володислав звичайно проказував вервицю. Діти й уся його рідня запа-

лили свічки й поставили біля престола. Праведний святий-лікар ще сам почав проказувати « Богородице Діво », а родина побожно продовжала. Так проводив мовлення вервиці той праведний, отої святий-лікар. Але його голос слабнув, затихав, сили його вже догоряли. Присутні в кімнаті кінчили прооказувати вервицю, а уста праведника прошептали останнє « Богородице Діво ». Далі його голосувався, очі примкнулися. Великий праведник нашого бурхливого й нервового століття спокійно заснув у Господі, спочив святим сном.

« Це святий »

Кілька років перед смертю цього праведника, монсеньйор Цезар Орсеніго, тодішній апостольський Нунцій у Будапешті, на приватному послуханні в Папи Пія XI довго оповідав Папі про лікаря бідолахів. Розказував, як ім'я цього великого лікаря було на устах усіх. Свою розмову з Святішим Отцем папський Нунцій закінчив так: « Мадяри вшановують князя Батганія як святого. Я з моого боку, Святий Отче, запевняю Вас, що він на правду святий! »

Устами папського Нунція висловив народ свою думку про Володислава Батганія — Штратмана. Вже тоді, можемо сказати, народ канонізував оцього великого шляхетного лікаря бідолахів.

МЕХІКАНСЬКА МУЧЕНИЦЯ

МАРІЯ ДЕ ЛЯ ЛЮС - КАМАЧО (1907-1934)

Це було в Мехіко за жорстоких часів Калбса. Боротьба проти Бога і святої Церкви розгарялася лютим пожаром. Несла вона з собою переслідування й смерть.

Чарівне Мехіко перемінилося в країну терору, злочину, ненависті. Мехіко вмивалося кров'ю. Воюючі безбожники більшовицькою зброяю тероризували, завдавали насилия священикам, ченцям, молоді, — усім, хто по-геройському наставляли свої груди.

Серед багатьох мучеників, у вінку мексиканських героїв, вирізнюється молода дівчина, Марія де ля Люс. Це перша мучениця з рядів Католицької Акції, що забагровіла мученицькою кров'ю, щоб нею принести славу й перемогу Христовому Царству.

Миле дівчатко

Марія де ля Люс - Камачо немов квітка, що розгортає свої пелюстки, побачила Боже світло дня 17 травня 1907 року в Такибаха. Дні її дитинства розносили свіженький аромат її чистого, гарного, милого характеру.

На восьмому році життя вступила Марія до колегії в Пуебльо, щоб там гідно приготуватися до першого святого Причастя. З того часу, хоч була вона ще маленьким дівчатком, в її серці записалося невигладними буквами гасло: « Євхаристія, Апостолят, Геройство ». Ці кличі потягали це чорнобриве дівчатко в густим лискучим волоссям, з шляхетними жестами, які вже змалку виявляли її інтелігентність. Свою витривалістю, невгнutoю волею, а при тім золотим серцем, маленька Марійка прозаджу-

вала чудові риси свого характеру. Ця її вдача проглашала їй дорогу в будь-яку ділянку праці, щоб завжди вона вінчалася успіхом.

З пливом років Марія перейшла курс крою, шиття, моди, гаптування, малювання та музики. Крім того теж з природи в глибині її серця крилася любов до мистецтва, до театру. А виступала вона як актриса дуже успішно.

З неменшим успіхом працювала вона також медсестрою. З захопленням приймали її діточки в садочках, тож у виховній праці мала вона гарні досягнення. Батько бачив це і подивляв зручність своєї дочки. Він як слід оцінював її моторність і це часто підкреслював: « Моя дорогенька, коли б ти була народилася хлопцем, мали б ми вдома і механіка, і огородника, і столяра ».

Юна апостолка

Вже в п'ятнадцятому році життя почала Марійка катехизувати дітей. Робила це з великим запалом, який брався з її енергійної душі. Своєю повагою й ревністю відразу здобула собі пошану. Небавом увійшла до центрального виділу, а згодом стала касієркою.

Родинне вогнище було для неї джерелом християнського вироблення, тож Марія була ревним і працьовитим членом родини. Хоч катехизація дітей забирала в неї багато часу, інколи, сказати б, пожирала ввесь її час, але вона завжди знаходила ще хвилину часу, щоб помогти в родині. Навчала вона молодших сестричок та братчиків грати на скрипці, співати, брати участь у церковних набоженствах.

За такою працею Марія була весела, любила бавитися, розвеселяти товаришок, робити ім приємність. Іноді вибиралася з товаришками на прогулінки чи на довшу мандрівку в гори. В дні іменин товаришок Марія була першою звеличницею тієї урочистості. Часто заохочу-

вала товаришок до таких забав, в яких немає образи Божої. Любила вона говорити про театр, про моду, про гаптування, вишивання. Але вміла говорити і про християнські добрі діла, головно ж про допомогу бідним.

Обдарована такими здібностями, оснувала Марія аматорський гурток с. Ізабелли. Цим хотіла вона відірвати дівчат від грішних забав, танців, кіна. До театральних виступів приготувлялася вона дуже дбайливо. « Чим краще відіграємо, — любила повторяти, — тим численніша буде публіка. Чим більше буде видців, тим більший буде попит на квитки. А коли наших священиків ув'язнуть, матимемо чим їх викупити ».

Серед буревію гонінь Євхаристійний Христос став для неї та всіх її однодумців світлом, частим кормом для голодних католицьких сердець. Постали тайні « Євхаристійні Станиці ». По далеких закутинах, по пивницях, по приватних хатах священики служили Служби Божі, а переслідувані католики віддавали шану Янгольському Хлібові.

Марія відчувала особливе щастя, коли могла організувати такі « Вечерники ». Не раз серед великих небезпек, розвідує вона, де перебуває священик, біжить туди, щоб домовитися, в котрій годині зможе бути Служба Божа в їхній хаті. І так Христос під видами Хліба й Вина, часто заходив до родини Камачо, як колись до Витанії.

Калес ані не припускав, що коли зачиняє один Божий дім, то відчиняються сотки нових « Вечерників », то виростуть сотки нових престолів. Той « особистий ворог Христа », як сам себе називав Калес, ще й скріпив християнські серця, їхню віру, їхнє взаємодовір'я. Чим більше він ненавидів Христа, Христових братів, тим більше зростала взаємна любов мексиканських католиків.

Порив до святості

В записнику, який зостався по смерті Марії, читаємо: « Господь дав нам час, але той час обмежений. Нашиими ж ділами час отої перемінюємо на гроші. А гроші ті можуть бути підроблені, але можуть бути й правдиві, чи то мідяні, чи срібні, а чи й золоті.

Жінка, що зовсім віддалася світові, хоча в неділю йде на Службу Божу, себе саму обдурює. Вона обертає час на фальшиві гроші. Бо та, що не використовує нагоди, яку дас Бог, не чинить добрих діл, а плекає лиш поверхову побожність, перемінює свій час на мідяні гроші.

А жінка, що приходить на Службу Божу, не лише у приказані дні, але й на тижні, що для добра використовує нагоди, які дас Бог, замінює свій час на срібні гроші.

Нарешті жінка, яка використовує Богом дані нагоди, та ще й сама іх шукає, не зважаючи на жертви, що іх треба принести, має серце переповнене любов'ю до Бога й ближнього, о, така жінка обертає свій час на гріш золотий ».

Марія розрізняла ступені доброї апостолки на світі. Вона старалася перемінити Богом даний час на золото. Вся ії істота дихала добротою, релігійним намашенням. Ії розмови часто зверталися до великих, гарних, святих справ. Вона часто говорила про апостолування, про рятування безсмертних душ.

У двадцятьтретьому році життя вписалася Марія до Третього Чина Святого Франціска. Тут ії душа черпала свіжу, джерельну воду, якої прагло ії чисте серце.

Духовний ії провідник, отець Торрес, писав про неї: « Марія виявляла особливу набожність до св. Франціска. Я не знаходив між ії співсестрами такої витривалої в духовних вправах, такої вірної обов'язкам, що іх накладають правила, як Марія. Вона рвалася до святості ».

З усієї її особи випромінювало добро, що проганяло біль. На її устах солодко, звабливо, любо звучали слова. Авжеж, її мова раптом спалахувала, на те однак, щоб захищати Божі справи, щоб боронити покривдженіх. Її мова, яківся її постава, несла з собою скроиність, воднораз же й радість.

Одяг Марії був звичайний, вона не любувалася у пишності. Подібних добирала вона собі й товаришок. Не дивилася, чи вони вбогі, але чи скромні та простодушні. « Серед такого оточення, — часто Марія повторяла, — можна стрінути правдиву відданість і правдиву привітність ».

Щодо бідних і хворих Марія плекала особлившу приязнь. « Року 1933 — оповідає один священик про неї — поручили членам Третього Чина св. Франціска перевести збірку на вбогих. Збирави вони вбрания і полотна. Членкиня Камачо це так узяла собі до серця, що сама зібрала тоді понад триста штук полотна. Опісля, разом з товаришками, приготовляла Марія театральну виставку, щоб цим розвеселити бідолах Ісуса Христа. Звичайно так вона називала бідних ».

Учасницям зборів ось як насвітлила вона мету їхнього засідання: « Гурток молодих терціярок, які оснували аматорський гурток святої Ізабелли, хай буде свідомий того, що цим зробимо приємність нашому духовному провідникові. Ми зібралися, щоб подбати про наших бідолах. Йдеться тут також про те, щоб звеличити нашу опікунку св. Ізабеллу однодушно, особливше, зорганізовано. Одночасно ж роздамо ті речі, які ми призбиралі для наших бідних.

А справді, чи можна було б оминути бідолах Ісуса Христа під час цієї великої врочистості? Адже ж наша опікунка так їх любила. Вона не зважала на своє шляхетське походження, принижувалась до них з такою любов'ю, виявляла їм свою велику щедрість, і навіть

сама власноручно приготовляла вбрання, щоб опісля його роздавати...

Для неї щастям було, як інших могла ущасливляти. Нам лишається не щось інше, а те, щоб її наслідувати. Тож співпрацюмо з нашим невтомним управителем.

Берім участь у його щасті, щоб ми могли розсипати соняшне проміння радости нашим дорогим бідолахам ».

Нестерпна

Маріїна ревність, її апостольський дух, розбуджував заздрість та призводив до ревнощів її товаришок. Душі нікчемні почали її висміювати, посуджувати, нібито вона все це робить з гордіні, бути, чванливості. Це були початки її моральних терпінь.

Авжеж правда, Господь обдарував Марію щедро всілякими прикметами. Дав їй багато гарних рис, чимало цінних талантів. А Марія працювала з запalom, щоб іх використати та принести щедрі плоди. Божа любов розпалювала її серце, заохочувала піднестися понад пересічні душі.

У парафії Кохоакан, в 1930 році, зорганізували Католицьку Акцію. Марія перша вписалася до цього товариства. Разом з собою внесла вона в цього сильну віру й апостольський запал. Тут була вона першою додрадницею та касиркою. Її поради, заохоти учасники нарад завжди приймали та виконували однодушно. На сходинах чи на загальніх зборах вір усіх звертався до неї.

Апостолят став її ідеалом, був глибокою тugoю її душі. В театральних виставах, що в них звичайно Марія грала головну роль, її виступ був чудовий. Вона завжди стягалася для себе бурю оплесків. Але такі голосні похвали не тривали довго. Зависть іноді переходить у люту злобу. Її власні товаришкі почали плести шнурок неспокою та сплетень, аби лиш розсварити гурток, що співпрацював із нею. Більше того, підкинули їй анонімного листа, в якому нікчемно накинулися на неї.

Оді гіркі ворожнечі та прикрі душевні опущення глибоко ранили її чисте простолінійне серце. В душі вона страшенно терпіла, і все це, з любови до Бога, вміла скрити й тихо пережити. « Треба працювати, хай собі говорять » — переконувала себе, щоб цим втримати себе на дусі.

Часто, повертаючись домів, була Марія втомлена цілоденною працею. Але ще частіше приходила вона обкидана зневагами та обвантажена терпкістю. Однак усе це вміла Марія опанувати, а гіркий смуток і біль серця ніжно скрити. « Коли можна самому нести хрест, — говорила, — пощо турбувати ще інших? »

На оці свої терпіння навіть не скаржилася перед своїм духовним провідником. А коли щиро перед ним відкрила свою душу, то радше уневинювала тих, що були причиною її терпінь. Всім радо прощаля із щирого серця. Це ота її боротьба, яка заправляла її до перемог, щоб так опісля могти подолати тяжкі Божі допусти. Цим рівно ж мала вона приготуватися до останньої своєї перемоги.

« Це твой ідеал, що його я собі вибрала... »

Одного дня якась пані почала розмову з Марією. А почала вона балачку про святу Тайну Подружжя. « Скажи мені, Маріє, що ти думаєш? » — спитала її знахома пані.

« Пані, — відповіла Марія, — цим питанням я ніколи не цікавилася. Ніколи я не була приготована до того стану. Однак переконалася, що не народилася до того стану ».

Батьки та родичі Марії, які добре знали її вдачу та її схильності, підоzerвали, що вона залюблена про життя в монастирі. Одного разу спитала Марія наймолодшого братчика: « Чому не йдете до семінарії, ти й Рафаїл? Як хочеш, то заложімся, хто раніше піде:

чи я до монастиря, чи ви до семінарії? » При іншій нагоді Марія запитала свою сестричку: « Не любиш чернечого життя? » На це дівчатко, мовчки, потряслово головою та здивнуло плечима. « Щож — додала Марія — а я дуже радо вступила б до монастиря ». Однак батькам ніколи про ці свої мрії вона не згадувала.

Справді, серце Марії було настроєне, приготоване до життя досконалішого, до повної посвяти Богові. Однак вона не мала відваги голосно про це говорити. Аж одного дня написала Марія батькові карточку, що в ній описала своє бажання повнотою посвятитися Богові. Отого свого листа закінчила вона словами: « Хочу йти, дорогий мій батеньку, до Сестер Капуцинок, що живуть за правилами св. Франціска ».

Не проминуло й два роки, а Господь прийняв її повну жертву, але змиту її мученицькою кров'ю.

У сляві мучеництва

Після кількамісячного замирення, літом 1934 року знову по всьому Мехіко розгорілося переслідування, і то з кожним днем що-раз-то більше й більше. Дуже сумний був день 19 грудня. Того дня революціонери повандальському розабили статую Божої Матері з Івадалюпе.

Проминуло дев'ять днів, на знак протесту до Івадалюпе прибула проща дітей, щоб переблагати Божий гнів. Того самого дня Марія на зборах промовила до товаришок: « Добре зробимо, як сьогодні привітаємо себе з Новим Роком. Хто знає, чи вже побачимося! » І справді, два дні опісля Марія покинула землю, перейшла до неба, своє молоде життя завершила мучеництвом.

Наочні свідки точно описали нам останні години цієї геройської душі.

Це було в неділю, 30 грудня 1934 року, в Кайоакан. У парафіяльній церкві зібралося приблизно до 200 дітей,

що прийшли вчитися катехизму. Це використали більшовицькі революціонери. Добра нагода, казали вони, запалити церкву й так дати лекцію атеїзму для всієї країни.

Шістдесят підростків від 15-18 року життя наскочили на церкву. Усі були озброєні пістолями більшого калібра, а до того ще й добре підохочені коняком. Так чекали вони на домовлений знак. Як тільки почують: «Хай живе революція!» — всі мають стріляти й розпочинати напад.

Зближалася страшна сцена. Молоді, підохочені революціонери зчиняли крики. Почали висміювати все, що святе, що Боже. Ще хвилинка й церква загориться, спопеліє. Приготоване все, тільки її підпалити.

Той страшний і нікчемний напад завважили люди. Між першими була Марія де ля Люс, що зрозуміла жахливу загрозу. Вона рішилась на все, аби лише рятувати церкву, а й тих діточок, що зібралися на катехизм і там чекали на неї. Спovнена сили й відваги, метнулась вона туди. Одягнена у свою найкращу одежду бігла, начебто до шлюбу поспішала. Прибігла й стала разом з іншими дівчатами, жінками, мужчинами, старцями перед головним входом до церкви.

«Перейдуть по моїм трупі» — шепотіла сама до себе й бистрим зором, з відвагою поглядала на революціонерів, що приготувалися до наступу.

З гурту бандитів виступив озброєний хлопчиксько та приступив до Марії. Був це колишній її учень, котрого вона приготувала до першого св. Причастя. На дні його серця скривалася ще людяність. Совість не давала йому спокою, ще знайшовся в його душі сентимент вдячності. Още бажав він рятувати свою колишню вчительку.

«Панно, прошу вас, не ставайте тут. Приготовляють підпал церкви».

Однак Марія зі свого місця навіть не ворухнулася. Кругом, на площі, збиралося щораз більше людей. Заго-

моніли вигуки проти церковної влади, проти Церкви. Здавалося, насувалися хмари, і ось-ось почнеться громовиця. На всі ці крики гурт вірних християн під проводом Марії відповідав із вірою: «Хай живе Христос Цар! Хай живе наша Пречиста з Івадалюпел!» Нараз провідник банди підійшов до гурту, що боронив церкви, й вигукнув: «Злорічте Христові!»

«Хай живе Христос» — відповіла Марія.

«Хай живе революція!» — заверещав провідник банди, обертаючись до своїх.

І це був той зловіщий знак. Посипалися градом кулі, блискавками відізвалися безперервні постріли. Нешадний, нікчемний, безбожницький напад насильно почав пожирати свої невинні жертви.

Відповіді — «Хай живе Христос...» не встигла вже докінчити Марія де ля Люс. Вона покотилася по церковних сходах, а з нею всі інші безоборонні захисниці, що протиставляли свою геройську відвагу. Цей один лише бандитський наступ першим пострілом спричинив шість убитих і двадцять поранених, між ними й декілька дітей.

Але такий геройський спротив зломив дальший наступ більшовицьких революціонерів. Вони повистрілювали всі набої, та, зневажаючи Бога й все, що Боже, розбіглися.

Марію де ля Люс, залиту кров'ю, непритомну внесли до церкви. Тут дісталася вона ще Оливопомазання й віддала свою геройську душу Богові. Марія свою кров'ю обагрила вход до храму. Ця геройська постава мучениці, що коштувала аж стільки крові, захоронила церкву, захоронила маленьких учнів катехизму. Ворог не мав уже відваги й сили до дальнього наступу...

« Дівице й Мученице, молися за нас! »

Тіло мучениці перенесли до рідного дому. Серед моря квітів склали їого на катафальку. До родинного її дому дві тисячі людей прийшло віддати шану мучениці.

По великій, вирішальній боротьбі за Боже Царство, за вінець нагороди праведна дівиця спала вічним сном.

Ввечорі один з священиків склав у її руки пальму мучеників, складаючи ж сказав: « Тут усякі слізози злишні. До цього дому не смерть прийшла, а Боже благословлення ». Між присутніми хтось шептав молитву за спокій її душі. Але священик продовжав далі: « Не, со Святыми упокой, треба нам молитися за мученицю. Вона має ласку в Бога молитися за нас. Радше кличмо голосно перед катафальком: Маріс де ля Люс, Дівице й Мученице, молися за нас! Маріс де ля Люс, Дівице й Мученице, молися за наше Мехіко! »

Це було ввечорі 31 грудня. Наступного дня похоронний похід на цвинтар перемінився в переможний в'їзд героїні. Біленьку труну ніс сам батько та кількох католицьких юнаків. Тридцять дівчаток, одягнених в біленькі одежі, випереджали цей переможний похід та встеляли дорогу квітами. Тридцять тисяч народу брали участь у цьому поході на цвинтар. Похорон Марії став тріумфом католицького духа. Між присутніми, за труною, ішла й пані Кармен Ромеро Рубіо, вдова по президенті республіки.

На прощання Марії архиєпископ сказав: « Хай живе перша мучениця Католицької Акції! »

АДВОКАТ БОГА Й ЦЕРКВИ

ТРАНКРЕД РОТ
(1851-1935)

Христова Церква мав ворогів, але має і своїх приятелів. Як пекельні брами поборюють Містичне Тіло Христове своїми засобами, так щирі діти Христової Церкви боронять її всіма своїми силами. До таких передовиків Христової Церкви належить великий праведник Транкред Рот. Сам він окреслив свою працю у християнській збірноті: « Я адвокат, — сказав він, — Бога й Церкви ».

Науковий дослідувач

Денне світло побачив Транкред Рот 1851 року. Все своє довголітнє життя він посвятив, щоб чинити добро, ширити мир. Займав він високе становище в суспільності. Був бо професором університету.

Для святої віри, для сповнення важливих християнських обов'язків виховала Транкреда його добра мати. Це була праведна жінка. Вміла вона свою праведність передати і своїм діточкам.

Ще замолоду Транкред Рот думав про стан священицький. Але цей святий стан уже вибрав його старший брат, який опісля став каноніком і директором журналу « Семан релігіез де Дієзез де Кутанс ». Отже юнак рішився вибрати собі світське звання, щоб так серед світового гамору сповнити великі Божі пляни.

Транкред пішов слідами свого земляка св. Івана: Він вибрав світську кар'єру. Свою працю направляв до того, щоб приносити втіху нещасним, захищати всякі чесні і справедливі скарги. Рот став адвокатом.

Вже замолоду блистів він праведним життям. Святе полум'я побожності, великі християнські ідеали зачертав він з частого святого Причастя. З сімнадцятого року життя, щоденно приступав Рот до Святого Престола. Цей то янгольський Хліб розвивав у ньому праведне життя. Середню освіту здобував у семінарії дієцезії Сен-Льо. По скінченні семінарії записався на правничий факультет університету Каан. Тут, ще зовсім молодий, осягнув він докторат права. Закінчивши студії, відкрив власну адвокатську канцелярію у Вальонь.

В тих часах католицька наука у Франції мусіла стати на прою з своїми ворогами. Була це друга половина дев'ятнадцятого сторіччя. Кругом розгоряється смутний, загрозливий лібералізм. Ця небезпечна руйницецька, а при тому галаслива течія проникала всюди.

Раціоналістичний лібералізм і позитивізм ферментував бурхливо в усіх університетах. Можемо сказати ще досадніше: він шалів по всіх школах. Молоде покоління виростало з отрутою в серці. Воно виносило з університетів ту мерзенну пошесть, яка розточувала родини, деморалізувала всю державу.

Та ось у році 1875 з'явився закон, що давав свободу навчання на всіх університетах. Католики на це були приготовані. Отож, щоб рятувати молодь, почали вони організувати католицькі університети.

Місто Ліль було перше, що заснувало католицький університет із самостійним правничим факультетом. Керував ним тодішній великий правних Грусо. Довкола цього університету зібралися найвизначніші наукові сили. Звідси почали випромінювати свій вплив нові напрямні ідеї та нові течії.

Транкред Рот був знаним мужем науки. Тож запросили і його до Ліль, щоб на тамошньому університеті викладав історію права, а також природне право. В цій ділянці д-р Рот залишив багато праць, виявивши в них

усю свою рішучість і сміливість. І якраз цій ділянці надав він нові напрямні ідеї, що їх занедбували на ляйтических університетах.

У трактаті « Природне Право » писав д-р Рот: « Право природне є законом-правилом до якого треба спрямовувати всі інші закони та з ними порівнювати. Якби якісь позитивні закони йшли в розріз із правом природним, вони втратили б усю свою силу. Природне право це несхитне діло Боже, воно є джерелом, причиною й початком усякої влади ».

Молодий професор збагнув важливість свого покликання. З повним запалом своєї душі, яка тужила за правдою, він віддався науковим студіям. Д-р Транкред уявся завчати апологетику основних зasad людського життя в суспільності. Тож не диво, що на його викладах було найбільше слухачів. Він бо в своїх працях та студіях виявляв оригінальність. Його наукові праці чи виклади не були самим бездушим переглядом різних думок або звичайним переліком сентенцій, що заторкали природне право.

Рот, найперше ставався сам як слід простудіювати питання, опісля добре його передумував, а тоді робив свої сильні і переконливі висновки. Цього він дотримувався у своїх наукових працях, у своїх пориваючих викладах. Так ото подавав він здорові думки і спасенні висновки.

Маврикій Ванлэр у своїй праці « Соціальна Реформа » писав про нього: « Транкред Рот вступає на вже вдоптані дороги, проходить ними спокійно, швидко й відважно. Але входить він у ділянки непрохідні й ще непростежені. Робить він це як великий науковець-дослідувач ». Справді, д-р Рот брався з запалом усієї своєї душі, щоб досліджувати й боронити правду. При тому вмів він подолувати всяку трудність. Влучно його розцінювали: « Це справжній середньовічний лицар, котрого дамою серця була правда ».

Апостольська праця

Усі свої студії завжди старався д-р Транкред Рот погоджувати в християнському наспільні. Цією дорогою старався розв'язувати всі соціальні проблеми наших часів. Зарданням його зусиль було ясно наспільні основні принципи науки. Таким чином він бажав як слід визброїти своїх слухачів на шлях правди. Він був свідомий того, що вони цю правду опісля мали боронити словом і письмом.

Д-р Рот, усвідомлюючи це часто повторяв: « Слухачі моїх викладів будуть колись не лише час від часу покликатися на мої виклади-докази, але у своєму розумінні, своїм практичним знанням будуть безнастінно наспільнювати оці проблеми ». Тому часто любив він підкреслювати: « Лучімся, організуємося, бо наступ проти фальшу мусить бути сильний і загальний! Будьмо мужами суспільної правди! » Обставини того часу й справді були дуже сумні. Але воно ще й спотужнювало його запал. Цей запал передавав він також своїм молодим слухачам. З апостольським жаром рішився він, разом із своїми слухачами, всіми силами поборювати лібералізм і ляїцизм. Ці два дияволські напрямки розросталися немовби бур'ян, що став єдиним плодом цієї смутної нової доби. З великим запалом намагався д-р Рот жити по-християнському, керуватися засадами Христової Євангелії, наслідувати Господа Ісуса. Одного разу сам він признався, кажучи: « Я вірюю, що моїм завданням є бути адвокатом Бога й Церкви... Я намагався використати своє життя, щоб боронити Божі права... ». Транкред і справді трудився для Бога, задля Божої слави він усе посвятив. Серед цієї ревної праці лиш Богові приписував Рот усі свої успіхи. Тому кожне своє діло спрямовував він тільки до Божої слави.

Той дух побожності відбивався в його творах. Свої наукові праці закінчував він висловами, як це люблять

робити Божі вгодники. В його працях ми стрінemo, наприклад, таке: « Слава Христовому Серцю, Слава Ісусу Христу та Всеедіві Марії, Посвячую це Найсвятішій Тройці та святій Родині... ».

Праведна Душа

Молодь шанувала свого професора і дуже цінувала свого вчителя віри та чесного життя. Це потягало до себе юні душі. У ньому вони знаходили безпечно батьківську опіку.

Його обличчя, його ясні очі говорили про його сердечну любов. Вони були дзеркалом його шляхетної душі, вони засвідчували також силу його характеру, підкреслювали його духа посвяти. Вони засвідчували, що Рот уміє переносити лиху навіть серед гірких обставин. Він любив правду, шукав її, боронив її. Він виявив себе людиною правди й поваги.

Авжеж правда, смерть його дружини, опісля ж і брата витиснула в його серці глибокий смуток. Але той смуток не притемнив рівноваги-погоди його духа. Його праведна душа завжди перебувала в тісній злуці з Богом. Ота мила злuka, те наближення до Бога не дозволяли, щоб смуток і жаль виводили його з рівноваги.

У році 1921 лишився Транкред самісінський у своїй хаті. Тоді перенісся він до Парижа, де прийняла його із щирою любов'ю дочка. Тут старушок, підтоптаний, знеможений віком та працею, не міг далі брати інтенсивної участі в католицькому житті. Проте ж, оскільки йому сили служили, брав ще живу участь у релігійному житті. Показався гідним прикладом для кожного серед бурхливого міста. Тут дав він гідний взір і скромності, і поваги, і взагалі побожності.

У Парижі з'єднав собі Рот повагу й пошану в усіх. Його шанував і Третій Чин Святого Франціска, якого був членом, і Товариство св. Вінкентія від Павла, і Па-

рафіяльний Комітет, і Євхаристійне Товариство, а й Союз Журналістів. Усі дивились на нього, як на свій ідеал й оборону. « Все було в нього бездоганне — так свідчив один приятель про нього — його думки, пляни були ясні, а його шляхетне життя блистіло кришталевою ясністю та прозорістю ».

Він був уже зовсім старий, але часто ще ввесь день брав діяльну участь у Католицькій Акції. По такій довгій праці задня, довгими ночами перебував на адорації св. Тайн чи то на Монмартр, а чи й у Нотр-Дамському храмі.

В останніх місяцях свого святого життя зазнав Рот багато терпіння і болю. Однак ці тілесні почуття не ослаблювали його духа. Все переносив він терпеливо, із підкоренням волі Божій. Ослаблений і знemoщілий не міг уже встати з постелі. Не було вже подостатком сили, щоб брати участь в товариствах. Але його дух усе ж таки рвався до діла, до праці, щоб ще щось доброго зробити для слави Божої. Однак і це своє бажання здавав він також на Божу волю. Свідому оту жертву приймав він з повсякчасною погодою духа.

Настала осінь 1935 року. Вся Європа кипіла, шумувала, підготовлялася до нової війни. Воєнні хмари неспокою, разом з осіннім туманом налягали й на Францію. Серед такої атмосфери старушок потребував уже відпочинку. Його життя борні за Христові справи вже добігало до кінця, гасло.

Добра його дочка хотіла ще виїхати до Нормандії, аби там батько відпочив та ще відсвіжив свої старечі сили. Але ці пляни зостались нездійсненими. Все було надаремне. Серце вісімдесятчотиролітнього старушка переставало битися на землі. Воно вже цілком нахилилося до вічності.

Дня 21 жовтня Господь покликав свого доброго й вірного слугу на вічний спочинок.

ДЕРЖАВНИЙ МУЖ

Д-Р ФРАНЦІСК НОСЕК

(1886-1935)

В нашому сторіччі Чеська земля зродила католика глибоких переконань. Він був великий суспільний діяч — посол до чехо-словацького парламенту. Був він також міністром внутрішніх справ, опісля ж — пошти й телеграфу. Записався Носек в історію наших часів як людина чесна і праведна.

Народився Франціск Носек 2 квітня 1886 року. Перейшов до вічності, ще в молодому віці, було ж бо йому ледве 49 літ: по вічну нагороду покликав його Господь 17 квітня 1935 року.

Невтомний працівник

В останній своїй хворобі сказав д-р Носек до свого приятеля: « Як Господь дозволить подужати, знов із запалом повернемось до праці ».

Багато можна навчитися в життя цієї людини. Його мандрівку на цій землі, досить коротку, можемо окреслити й накреслити короткими словами: Це людина безперервної праці, це змагун за католицькі справи, це боєвик за велич своєї батьківщини. Так, д-р Франціск Носек умів жертвуватися за святі ідеали. Його життя — це праця, це труд, аби щось доброго й гарного здійснити. Його життя — одна велика динамічна сила, спрямована до того, аби щось доброго вчинити для Церкви та свого народу.

Вже за юних років любив Франціск апостольську працю над молоддю. В ній був він завжди чергуваний,

бадьорий. Духа молодості зберігав д-р Носек повсякчасно. Тож завжди він був приятелем молоді. Був це муж апостольського духа, людина діла.

Оту свою ревність виявляв він у всіх ділянках католицького життя. Сам дуже скоро пересвідчився таки на собі, який то світ минущий! Найкращі його мрії на цій землі внезабарі розвіялися. Люта, нещадна смерть забрала йому єдиного сина. Небавом його дім став зовсім пустий: Померла ще його дружина. Франціск лишився самісінський.

Тіні нещастя чорною хмарою оповивали його дім, його родинне життя. Осамітнення ще більше вникало в його серце. Все це виніжило його скривавлене і пригноблене серце. Але в цих прикрих годинах його зір був незмінно звернений до Господа. Сам Творець став єдиною його втіхою. Зате — повний енергії, повний ініціативи. При праці завжди виявляв невтомність.

Ми слуги нікчемні

У своїх ділах цей державний муж був рішучий, дотгливий. У своїх плянах був він второпній, а в поведінці керувався лише правдою. Відважно виступав в обороні справедливості. Завдяки цим шляхетним рисам характеру зумів Франціск скрити своє вивищення. Він навчився одягатися в шату святої християнської покори.

Не любив Носек улещувань ані похвал. Своє вивищення звичайно виправдував. Часто повторяв Господні слова: « Ми слуги нікчемні ». При тім його ніжне серце зворушувалось будь-якими видами нужди, біди, нещастя, которых зазнавали близкі, його співгородяни. Всю свою енергійну вдачу саме до того спрямовував, щоб усі ті потреби задоволінити.

Щоб так зменшити суспільну нужду оснував д-р Носек товариство. Головним завданням його було допомагати вбогим жінкам. Заснував дружини молоді, а навіть

будував реколекційні доми. Якраз д-р Франціск дав почин Товариству Св. Кляри. Воно стало відтак осередком студій, курсів, сходин перш усього для молоді. Оцим хотів він піднести католицьку молодь. Бажав виховати молоде покоління, яке було б відповідальне і в родині, і перед народом.

Вся Франціскова праця випливало з його шляхетного, милосердного серця, з великої любові до близніх. Д-р Носек повнотою віддався суспільній діяльності. А шлях цей показував він і своїми даруваннями, і свою працею, і своїми здібностями, а навіть своїми розвагами. Коротко кажучи, він силкувався бути всім для всіх. Робив це з такою щирістю і сердечністю, що забував про себе самого. Сам він помер в убогості, не було в нього накопиченого маєтку, як це часто трапляється в людей, що займали високі становища в державі.

Державний муж

Шляхетна праця д-ра Носека розгорталась на полі політичному. Тут виявив він свою ревність, свій хист, свого християнського духа. Докторат з права осягнув на Празькому університеті. Ще зовсім молодим адвокатом став він до праці в фінансовому уряді таки у столичному місті, у Празі. Тут мусів він часто розв'язувати всілякі господарські проблеми, різні економічні справи. В економічних справах іноді подорожував він до інших держав.

Під час подорожей по столичних містах Європи, по різних економічних закордонних осередках зустрічався Носек з найвизначнішими економістами своєї доби. Так ото мав він нагоду запізнатися з різними соціальними організаціями та підприємствами. Набував він дедалі більшого досвіду й життєвої практики. Закордоном мав він можливість познайомитися з актуальними питаннями часу,

що відносилися до економії чи взагалі до фінансових справ.

Не занехаяв д-р Носек і друкованого слова. Дописував до різних часописів та журналів. На сторінках преси забирає він голос у різних економічних справах. Його стиль був науковий, але й обережно-гостродотепний. У поглядах своїх завжди ґрунтувався він на вченні святої Церкви.

В усіх заплутаних справах, у різних політичних і суспільних заколотах раз-у-раз брався вказати правдивий шлях, намагався появляти навчання св. Церкви. Д-р Носек ставив принцип, щоб притримуватися невгнутних зasad католицької моралі. Якщо хтось бажав керуватися вищою, кращою, чистішою мораллю, аби розв'язати заплутані справи, дотримувався вказівок д-ра Носека.

У повсякденній праці траплялися йому різні плутані, скомпліковані справи, що їх початки двадцятого сторіччя ще більше заплутували. В таких справах, при всяких нагодах, д-р Носек перший забирає слово. Його ж слово було розумне й цінне. Були це думки повні великих ідеалів. Його кожночасні виступи були рішучі, авторитетні, ясні, повні вирозуміння та лояльності. Були це слова знамениті, напрямні, сміливі. Де появлявся д-р Носек, там виникала також і добра думка, добре серце, добрий настрій.

Посол і міністер

По розвалі Австро-угорської Імперії різні народи цієї держави змагали до самовизначення. Так ото з слов'янських народів чехів, словаків та карпатських українців постала одна суворенна держава, Чехо-Словаччина. Чех Масарик свою хітрістю та спритом очолив цю новостворену державу.

У житті цієї держави д-р Носек брав активну участь. Він повнотою жив її життям — і народнім, і політич-

ним. Виступав тут як представник католицьких поглядів, стоявши на сторожі католицьких прав. Був він членом партії «Чесько-Словацького Народнього Сторонництва». У революційному народному парляменті свою спеціалізацією д-р Носек дуже спричинився до кодифікації перших законів Республіки. Вже від перших початків, від перших виборів, як тільки народ почав свободно жити, був він послом до парляменту. Тут вибирали його в члени різних комісій економічно-фінансових ресортів.

У році 1925 став Носек міністром внутрішніх справ. В роках від 1926-1929 був міністром пошти й телеграфу. Як міністер, д-р Носек, збагачений великим досвідом у народній господарці, часто урядово віїзджав до різних столичних міст Європи, щоб там обговорювати всілякі торговельні справи. Часто брав участь у міжнародних торговельних конгресах. На таких з'їздах привертав до себе увагу багатьох представників. Його фахове знання на полі економії здобувало йому признання. Тож не диво, що його промови чи то з катедри на конгресах, а чи при круглім столі в міністерствах, мали великий, інколи ж, вирішальний вплив.

Політичні противники часто мусіли признавати йому слухність і пошанувати його ровсудливість. Бо д-р Носек був не звичайний собі політик, який чигав, щоб щось для себе здобути, але рішучий, одвертий, притому ж і лояльний суперечник. Ці риси його характеру всі знали, узнавали і цінували. Д-р Носек гидував крутійством чи будь-яким підступом, аби лиш добитися уряду. Він ішов дорогою прямую і ясною.

Тодішні газети передали нам один гарний момент його енергійної і жертвенної праці. Це були часи світової кризи. На одному засіданні фінансової комісії багато членів хотіли зректися своїх постів. Вони вже стратили довір'я в свої сили. Застрешені, що не зможуть подолати великих труднощів, хотіли радше з гонором уступити.

Тоді д-р Франціск Носек, спонуканий любов'ю до своєї батьківщини, встав і перед усіма членами різних партій забрав голос. Ядерними і теплими словами накреслив він життя св. Франціска Асізького. Він показав на святого, як на приклад відважної людини чину. Він пригадав, як той святий несхитною вірою проломлював льоди байдужності й надлюдськими зусиллями довершував геройських діл. Носек змалював, як отої невгнуттій святий трудився, доки не звершив того діла, до якого покликав його Бог.

Ця промова католицького посла позитивно вплинула на членів комісії. Вона переконала всіх, що для добра народу треба перенести і втому, і багато жертв.

Приклад життя

Гарне, прикладне життя д-р Носека не всі з ентузіазмом схваляли. Траплялися і ворожі виступи проти нього, супроводжені погордою та кпинами. Однак ті виступи не зверталися безпосередньо проти його особи. Д-р Носек — це була людина бездоганна. Як хтось виступав проти нього, так це були безбожники, ліберали, масони, бо в їхніх очах було сіллю чесне, християнське його життя.

Хто керувався правдою, оцінював справедливо. Один визначний державний муж, який довго працював з Носеком, сказав про нього: « Ми заломлювалися у нашому недовірі. Але ми бачили його прикладне життя, що він не падав духом, тож і ми набиралися сили ».

А ось прикінцевий висновок. Д-р Носек Франціск накреслює нам живий, ідеальний взір людини-католика, громадянина, міністра. Він показує, як можна жити життям тихим, без реклам, але зате життям праці. Так бо звичайно живуть люди великої праці. Він аразок великої віри двадцятого сторіччя та святий приклад християнської досконалості.

Коли б сьогоднішній світ мав більше таких державних мужів, не було б стільки невдоволення, криз, нарікання, шахрайства, оману та взагалі несправедливості.

ГЕРОЙ З ОНДАРРЕТИ

ЙОСИП МАРІЯ ДЕ УРКІХО (1936)

Еспанія — це країна несхитної віри та величного героїзму. За своєї історії дала вона багато мучеників і героїв. Це все знову прекрасно показала й підкреслила вона під час громадянської війни 1936 року. Роки революції — найтрагічніші й найболячіші часи, які Еспанія колинебудь переживала, роки, сповнені терпіння, ненависті й крові.

За тих останніх кривавих часів зродилося в Еспанії багато героїв. Серед безлічі мучеників виступає герой з Ондаррети. Його ім'я — Йосип Марія де Уркіхо.

Оце визначна постать з часів революції. Свою святість Йосип виявив і в житті і в смерті.

Походив він із шляхетського роду маркізів де Уркіхо. Звання його — адвокатура. Ще в молодому віці відбув кілька разів прощу до св. Землі. Відвідував також Італію.

Дня 22 липня 1936 року виїхав Йосип з Більбао в напрямі французької границі, щоб опісля, окружною дорогою, приїхати до Риму. Намагався він дістатися до св. Міста, але якраз на цій дорозі хотів Господь спрямувати його кроки до небесного Єрусалиму, аби таким чином увінчати його голову вінцем перемоги, а в його руки покласти мученицьку пальму.

Щасливо він заїхав до міста Заравз, де замешкав у готелі Аламеда. Тут диявол і його висланики зацікавилися його особою. Вночі 23 липня гурт більшовицьких партизанів удерся до його кімнати, немов вовки до кошари. « Масте зброю? » — запитали дико.

— Hi! Не маю жадної, крім хреста!

На таку відповідь червоні міліціонери накинулись на нього, пограбували його до ниточки й потягнули до кінової залі, переповненої в'язнями.

Довга була ота ніч для адвоката серед задухи й утоми, серед страху й непевності, ледве діждався він ранку. Почало поволі сіріти. Надходив ранок. Товариші недолі споглядали на Йосипа, як він у куточку сам-самісінський безнастанино між пальцями пересував зернятка своєї вервиці.

По триденної мандрівці з однієї в'язниці до іншої дістався адвокат урешті до Ондаррети.

Келія ч. 10

Ондарретська в'язниця в ті часи була катедрою віри. Стіни тієї катівні стали свідками знущань і тортур, а при цім бачили вони незламну силу переконань багатьох. Кров невинних мучеників змивала холодну долівку тюрми та ставала посівом нових героїв, християнських героїв двадцятого століття.

До тієї жахливої тюрми вступив адвокат Йосип мужньо, озброєний хрестом. Немилосердні революціонери це спостерегли. Нелюдяні кати й оту зброю йому забрали: св. хрест, єдину його надію, одиноку втіху для стурбованого його серця в цьому новітньому колізеї.

Без святого знамена, без хреста, без цієї потужної зброї, не хотів Йосип лишитися в тюрмі. На гарячі і наполегливі його проосьби завідувач в'язниці повернув йому його хрест. Щойно тоді Йосипув увійшов спокійно, в непереможно зброю в руках, до келії число 10 на першому поверсі, щоб у промінні розп'ятого Христа черпати наснагу в тяжких хвилинах.

Свідком та спільником цих тяжких хвилин був для Йосипа Гонорій Мавра. Також і його живосилом забра-

ли з рідні, щоб своєю гарячою кров'ю запечатав він свої найсвятіші переконання. Гонорій був родом таки з самого міста Ондаррета. Свідком поведінки Йосипа стали його власні записки. Їх він писав щодня. Ці його записи були також гарним завіщанням, в якому можна вичитати глибокі почування його геройського серця.

В тюрмі виявив Йосип і свого апостольського духа. Своїм добрим прикладом і словом, своєю присутністю впливав він на всіх товаришів недолі. Що більше, навіть найлютіші, жорстокі міліціонери виявляли йому пошану, іноді ж і якусь уважливість. Умів він потішити пригноблених, був сівачем мира. Для тих, кого признаено на смерть, став апостолом любови й прощення ворогам.

Учасники цього сумного товариства прекрасно висловлювалися про нього. Ось іхні слова: « Був це взір направду подивугідний. Його невинність — чиста, його віddаність Божому провидінню — дитяча, його віра — незломна, його повага не знала захитання ні slabodушності. Ясність його духа не була затемнена. Уся його зовнішня поведінка — це щира відбитка його глибокого внутрішнього життя ».

Боже провидіння прислато Йосипа де Уркіхо, щоб мав він вплив на інших — говорили товариші. Товариші його недолі щиро візнали, що він був підбадьоренням у в'язниці. Його моральна сила присмирювала й ворогів. Самі міліціонери його поважали. Часом, жартиуючи з ним, говорили: « Ви, Уркіхо, найгірші! »

Справді Йосип Уркіхо свою поведінкою, прикладом, словами приносив бальзам утіхи співтоваришам, які дуже відчували пригноблення. Серед найтяжчих обставин Йосип не шукав ніколи полегші чи першенства для себе. Його бажанням було підтримати на дусі всіх, що в ним перебували.

У своїй поведінці був він надзвичайно милив, важливий, а ввічливий до крайності. Крім того був це

глибокий ум і людина широкого серця. Бути потіхою для співбрратів, нести полекшу терплячим — вважав він своїм післанництвом перед хрестоносного походу, що його переживала в тому часі Еспанія.

На сторожі

Зостатись на полі бою, хоча б довелося перенести і найбільші терпіння, для Йосипа це свята справа.

« Наш обсв'язок — зостатися на місці, зайняти своє місце в відродженні », — говорив він ясно й відверто. Апостолят Йосипа — не самовільно вибране місце. Чи це буде в дротами обведених окопах, а чи на стійці, під гострим обстрілом ворожих куль, його місце там, де поставить його Боже провидіння, де назначить його Боже післанництво. Він став на сторожі там де виникала найбільша загроза для душ. Якраз у таких місцях, для таких душ розгортається його апостолят мира й доброти. А той апостолят стягав на них милосердя і благословення Боже.

Ось так серед тюремного життя, серед муک і тортур, серед життя, де смерть безперервно заглядала в очі, адвокат Йосип де Уркіхо перебував на стійці, Богом йому назначеній, і воював. А воював він свою присутністю, кожним своїм словом, щирою втіхою, своїм ясним і рішучим виразом лиця. Воював не з амбіції чи зарозумілости, а зводив завзятий бій за скривджені, нещасні душі.

Господь цього хоче

Трагічні переживання Йосипа у в'язниці не заколочували в його серці глибокого спокою, ані здачі на волю Божу. Така зрівноваженість його прекрасно змальовується у його ж таки щоденнику.

« Богові хай за все буде слава. Почуваюся спокійний.

Зовсім не заключаю собі спокою роздумуванням, який кінець все це матиме».

«Я глибоко переконаний, що все станеться тоді і так, як це мені найбільше відповідає; і воно вистачає мені... Мені залишається одне: опанувати свою буйну фантазію. Треба сказати собі: Господь Бог дуже добре знає, що робить і не забуває про мене».

«Господи, Боже, подай мені сили, щоб ті почування, що іх я виявив, потішаючи інших, були дійсними в моїй душі...».

Почування в'язнів було й справді дуже прикре. Сamoto, гіркість, і смуток, що придавлював і налягав на всіх, тяжкою хмарою прикривав в'язнів. Серед цих гірких обставин Йосип де Уркіх спромогався розігнати всі оті чорні хмари. Своїм апостольським духом, свою вимовністю, солодкими, але мужніми словами підтримував, підбадьорював своїх співтоваришів недолі. «Ми тут, бо так хоче Господь Бог. Хай діється його свята воля! Як виб'є для нас година, треба, щоб ми були готові».

«Ми не самі!» — кликав Йосип, вказуючи на св. хрест, на єдину іхню підтримку, на єдиний промінь світла й надії у приkrій темряві. Непохитна надія й сильна віра, що в Еспанії переможе правда, радістю наповняла його серце.

Отой молодий гурток у в'язниці, очолюваний Йосипом де Уркіх, прекрасно нагадує перших християн. Холодна вогка в'язниця перемінилась у катакомби. Як колись у катакомбах між християнами було одне серце й одна душа, так і тут у в'язниці, що було в одного, те належало всім.

Про цього первісного християнського духа згадує Йосип у своєму щоденнику.

«Кожний думає лише про те, що може подобатися та що буде корисним для всіх. Чогось подібного немає у світі. Авже ж правда, цей гурток складається з людей, але з людей досконаліх».

Час, пережитий у в'язниці, назвав Йосип місяцем духовних вправ. Це були його найкращі реколекції. « Не знаю, чи будь-коли була б у мене змога відбути духовні вправи з більшою пильністю та скрупленням, із щедрішими Божими дарами... Це може зрозуміти хіба лиш той, хто тут був... ».

Так ото ці праведні й геройські душі разом з Йосипом приготовлялися на смерть. Як золото в огні, так ті душі очистилися цим особлившим способом життя. Їхні душі гартувалися терпінням, що досягало мучеництва.

Хай живе Христос-Цар!

Прийшов день тридцятого серпня. До в'язниці ввійшов відділ міліціонерів, що дихав ненавистю і кровожадністю. Здавалося, що це ввійшли не людські істоти, а дики авірі, які зачули запах свіжої крові.

Йосип де Уркіхо прийняв тих посланців з радістю. Він стояв з хрестом у руках і проказував молитви. Попречав Богові свою душу. Ця зброя кріпила й піддержуvala його в вірі. Він зрадів, що зможе вмерти за Христа Господа, небесного вождя святих мучеників.

Почали випроваджувати з келій. На коридорі один з міліціонерів звернув свою увагу на Йосипа. Вказуючи на нього пальцем, відізвався до своїх товаришів: « Гляньте, що він має в руках. Це правдоподібно пастир душ ».

« Залишіть його у в'язниці — наказав провідник відділу, — а побачимо скільки ще душ зловить... ».

Попровадили товаришів, а Йосип лишився сам. Лишився сам, але не сумний, не пригноблений, лишився з радістю в серці, з задоволенням на обличчі. Він радів, як до його келії долітали вистріли, а серед них чути було рішучі оклики товаришів. Він бачив духом, як його товариши багрилися власною кров'ю із співом гимну на устах, за Христа-Царя й за нову велику Еспанію.

Дня п'ятого вересня, перед сходом сонця, сливе сорок міліціонерів провадило при яснім свіtlі смолоскипів в'язнів на цвінтар св. Севастіяна. Попереду тих тринадцять в'язнів стояв Йосип де Уркіхо мужньо й відважно. Стояв він попереду й востаннє підбадьорював своїх товаришів, щоб рішуче підкорилися Божій волі.

Зненацька дано наказ. Стріли прошили раннютишу й Йосип де Уркіхо повалився на землю. Упав він як Христовий Герой, доручаючи свою душу Богові: « Господи у твої руки віddaю душу мою... ».

Цей спокій, ці геройські слова зворушили навіть катів. Один із виконавців засуду закликав: « Якщо в святі, то цей є один із них ».

Поляг тілом, але залишився невзломний духом Йосип де Уркіхо. Свою живу віру запечатав він кров'ю. Його душа злетіла до Царя мучеників, щоб там одержати вінець перемоги.

А Б О Ч Е Н Ц Е М , А Б О В М Е Р Т И

НІНО ПАККІОНІ
(1912-1936)

Переінакшene звання

« Господь покликав тебе за свого ангела »... такі слова читаемо на цвінтарному пам'ятнику. Чорний мармурний хрест, з коротким написом. Це зміст буття того молодця, про якого писатимемо.

Ніно Паккіоні високий, стрункий, модерний хлопець уже на світанку своєї молодості мріяв про кар'єру в фільмовому заведенні. Хотів працювати в кінематографії. Вже навіть згодився виступати в одному фільмі як головний артист. Без сумніву, він мав би великі успіхи.

Та голос Божий потягнув його до кращого ідеалу. Ніно знайшов чисту, свіжу, джерельну воду, якої прагло його серце. Юнацьке серце, сповнене поривів та мрій, знайшло краще джерело, що з нього хотів пити Ніно всенікє своє життя. Він переіначив своє звання. Рішився виступати в кінематографії Божих слуг, забажав стати ченцем. Слідкуймо уважно за поведінкою цього юнака, бо це ідеальний, але мало зрозумілий, приклад для наших часів.

Четурний хлопець

Ніно Паккіоні народився 24 червня 1912 року в Мотта ді Кавецце, в гарній провінції Модена.

Його молоді літа пропливли трохи на селі, трохи ж в інтернаті. Був це веселий хлопець і вдома, і серед приятелів. Завжди елегантно одягнений, напарфумований, щи-

рий, отвертий. А був він справді красивий, чепурний. У нього було все за найновішою модою.

Ніно дуже любувався в забавах і розвагах. На першому місці було в нього кіно, що його вмів фаховс розпінювати. Юнацьку душу поривало все: обдарований надзвичайною музикальністю, любив грати на мандоліні; іздив пристрасно на мотоциклі; любувався в лещетарстві; залюбки зaimався фотографуванням; не чужий був йому й фуруїзм.

Усі форми мистецтва і спорту нашого двадцятого віку його приваблювали, зачаровували, ім він віддавався з пристрастю і запалом. Проте жодна забава, жодна розвага не задовольняла його повнотою. Його серце завжди відчувало якусь порожнечу, в ньому кипіли якісь дивні, вищі бажання. Його серце відчувало потребу Бога. Воно рвалося до Бога, якому Ніно віддавав шану тільки із звичайної християнської привички, просто лише з обов'язку, але без духа віри. Це правда, душа його була сповнена гордості, але при тім була безпристрасна й ввічлива, без удавання й лицемірства.

Ось вам Ніно!

Хлопець, як усі інші хлопці нашого двадцятого століття. Трохи уваги прикладав він релігії, але більшу увагу прикладав Ніно спортиві. Цікавився він всякими новинами, тільки не Церквою.

У двадцять першому році свого життя тяжка хвороба підірвала його здоров'я. Ніно прийшов до сил, а із здоров'ям почув і Божу пересторогу. Він змінив напрям свого бурхливого юнацького життя.

В тіні Божого дому

В 1930 році перенісся Ніно з мамою до Реджіо, де здобув диплом аграрної школи. Вже 1935 року почав шукати праці. Однаке марні й безуспішні були його шукання. Пригноблений цим, він переживав сумні хвилини.

Він цілим еством свого юного життя рвався до праці, а її не міг здобути. Розглядався за зайняттям, але даремно. Це доводило його до плачу.

Мати в ніжною любов'ю дивилась на сина й потішала його як могла. Порадила Нінові, щоб він частіше заходив до церкви ОО. Капуцинів. Там богослуження були прекрасні. Ченці відправляли з великою простотою але також із глибокою любов'ю й гідністю. Було це місце справжнього скуплення й молитви.

Ніно послухався матері. Шанобливо вступав до церкви, щоб на розмові з своїм Творцем кріпити свої молоді сили та не зразитися в труднощях.

При церкві й монастирі ОО. Капуцинів була заля, де сходилася молодь, щоб культурно забавитися. Тут був взаємообмін думками й ідеалами. Туди зайшов і Ніно одного вечора. Відпровадив він матір додому, а сам зайшов туди, в те добірне товариство. Середовище, серед якого він опинився дуже його дивувало. Особи, бурхлива радість молоді, привітність ченців, простота, — все це надзвичайно його вражало.

Передусім впала йому в очі постать одного ченця. Той священик чимсь притягав до себе. Ніно заприязнився з ним і вибрав собі його за свого сповідника і провідника своєї зламаної душі. Той священик став для Ніна ангелом хоронителем, повірником його душі.

Про нього, як про свого найкращого приятеля, висловився був Ніно: « Це він відчинив мені очі моєї душі ». Власне той його приятель закрив йому тілесні очі у хвилині смерти.

При стрічі з цим священиком душа Ніна перемінилася. Першої своєї зустрічі з ним не міг він забути. Це сам він щиро визнав: « Від тієї хвилини, а її я не можу забути, настала глибока зміна в моїй душі. Як лише згадаю минулу мою дорогу, відчуваю засоромлення ».

В таких хвилинах пригноблення в його серці пробудився дивний голос — голос чіткий, голос могутній.

Ніновим улюбленим місцем стала вбога церковця, його ж найбільшою втіхою — молитва та щоденне святе Причастя. В цих напруженіх моментах він шукав небесного світла, щоб ясно пізнати Божу волю відносно себе.

Довгі години проводив Ніно в товаристві молоді. Невинна радість молодих душ надзвичайно його захоплювала. Серед цієї щирої, здорової радості він пізнав правдиву суть життя.

Товариство молоденьких ченців розбудило в ньому охоту, щоб познайомитися з правилами цього релігійного товариства при церкві ОО. Капуцинів. Так Ніно взявся пильно вивчати правила згаданого товариства, що розширене по всьому католицькому світі, знане як III Чин св. Франціска. Коли він приглядався цим правилам, зродилося в ньому бажання, щоб іх перевести в життя, щоб стати дійсним членом III Чина св. Франціска.

Що задумав, те й зробив. Дня 3 жовтня 1935 року склав Ніно обіти в цьому товаристві. Був це день радості для Ніна. Почування, які пережив він того дня, сам він записав: «Ось я перед престолом. Засвітили кілька свічок і одну лямпу. З присутніх був один брат-чернець і ще хтось один. З уст старенького священика почув я слова рішучі, ясні, напутні. Були це слова, що спричинили сильний відгомін у моєму серці. Щоб не прозрадити внутрішньої боротьби, треба було міцної волі, великого панування над собою.

Довгу тонку свічку, що повільно топилася під теплом полум'я, тримала моя рука та легко дрижала. І я перед Всешишнім Богом покинув вчорашине, щоб одержати сьогоднішнє!

Мої очі блистили, але не мали сили дивитися на хрест. Свічка згасла, а моя душа стала чистіша, спокійніша, і я з рівновагою духа ввійшов на залю, щоб привітатися з приятелями».

Це вступлення до III Чина мало для Ніна велике значення. У його серці покладено нові основи. Тепер

його кличем стало: Тверда боротьба, кращі починання, стисліша простодушність.

Ці нові основи, ці нові пляни вдоволяли Ніна.

« Мушу Вам признастися — писав він одному приятелеві, — відколи я прикував моого духа, з ним же й мое тіло до недільного порядку, чуюся спокійним. Цей ча-рівний спокій позволяє мені пережити день у піднесенні моого серця ».

Третій Чин своєю евангельською наслагою відродження одуховив і його почування. Його серце почало відриватися від землі, злітати вгору, підноситися понад усе, що земське, що переминає, що не вічне. Ніно знайшов себе. Ішов він відважно з розпаленим смолоскипом у рукі, що його ніс високо та підносив переможно.

Ніно перебував на дорозі очищення. Ісус Христос розпалював його серце свою Божою любов'ю. Воно почало увільнятися ступнево від земських речей. Ніно забував про себе самого. Залишив вибагливість в одежі. Як колись любувався в чепурності, так тепер уважав це за безхосенне й пусте. Погордив навіть своїм чорним блискучим кучерявим волоссям, котрому давніше стільки прикладав уваги.

Залишив він і кіно. Останній фільм, що його він бачив, це « Ангели без раю ». Був він на ньому, але тільки тому, що мати просила його, щоб ій товаришив. Із цього фільму він вийшов неспокійний, був зовсім невдоволений. До нього усміхався інший рай, його приваблювали інші ангели.

Ніно заприязнівся щиро з убогими й нещасними. Ці бідолахи завоювали його серце. На вид бідних і нещасних сам він терпів. Ніколи не занехав щоб ім не помогти.

Світ не для мене

Одна справа ще турбувала Ніна, а саме: Що буде потім? Невпинно шукав він праці, але ії не знаходив.

Світ його обманув. Все те ще більше впливало на вироблення його душі. Нінове серце дозрівало до чогось нового, до чогось кращого.

В гірких хвилинах та пригнобленнях єдиною втіхою була для Ніна монастирська церковця. Сам він це заявив: « Коли туди зайду й почую, як заскрипить брама, що за собою зачиняю, здається мені, нібіто полишаю цей світ, щоб жити хоч часочок на тому світі ».

Вдома перебував Ніно коротко. З мамою бачився лише на обіді та вечері й по одинадцятій годині вночі, коли то звичайно вертався із сходин молоді. Так провів Ніно всю зиму.

Уважна й кмітлива мати журилася, куди ходить її син, чому такий відчужений. На її виразне запитання, де був, відповідав Ніно, що в монастирській бібліотеці. Він щиро признався: « Хто мене стримує й відриває від цього світу марного, так це та сіра монастирська брама ».

Манастир ОО. Капуцинів став його mrією. Щораз то більше й більше нове бажання зростало в ньому.

Одному з своїх приятелів писав Ніно: « За тих днів великого діяння Божої ласки чи то серед спокою, а чи й серед гамору, будьте ласкаві та помоліться щиренько трошки й за мене... Помоліться Господеві, щоб вивів мене з цього роздоріжжя, на котрому я зупинився ».

Кілька днів пізніше з болем серця писав своєму щирому приятелеві: « Вже не маю більше спокою!... Світ не для мене, не можу вже на ньому більше жити. Тужу, прагну чистішого життя, більшої строгости, бути священиком, бути святым!... »

Те нове бажання в Ніна, той новий ідеал, що його почав він леліяти в свою серці, мав викликати нові труднощі та нову боротьбу вдома, з любою матусею.

Мати здогадувалась про заміри сина. Вона відчувала ту боротьбу, яку зчинив з собою її син. Ніно гнувся під ваготою сумнівів. Непевність і нерішучість ще більше йому відбирали спокій.

Однаке голос Божий у його душі гомонів міцно. Мати не хотіла погодитися навіть на саму гадку, щоб ії син, ії красивий Ніно, мав вибрати стан чернечий, мав стати капуцином. Церкву ОО. Капуцинів вона любила, монахів вона цінувала й шанувала, але щоб ії син мав стати один із них, того вона не хотіла, того не могла навіть зрозуміти.

Гомін той душі Ніна не вгавав. Він виразно чув голос Божого поклику, його серце тужило й прагло. Розпочалось і змагання з мамою. Це була радше боротьба двох сердець, змагалися взаємно дві любові: Любов сина й любов матері.

З цієї боротьби звірився Ніно своєму щирому другові: « Не можу рішитися. Іду вперед, але крокую олив'яними ногами. Інакше годі, боюся, щоб не спричинитися до смерті матері ».

Сердешна мати бачила себе самітньою у світі. Вона уявляла себе без усміху й поцілунку свого єдиного скарбу, свого сина. Її матірнє серце стало немилосердне, з любови виявляло жорстокість до всіх замірів Ніна, до всіх бажань сина.

У своїй ярості мати обміркувала ось який плян. Вислава Ніна ген далеко, до Павльо, аби таким чином віддалити його від монашого оточення. Здавалось ій що напевно з пливом часу промине йому бажання і туга за монастирем.

Ніно на це погодився і прийняв таку пропозицію, але за такою умовою: якщо після двох місяців буде тієї самої думки, то вже не вернеться додому. Щоб не спричинити їй болю, він відразу поїде до новіціяцького дому. Напишу карточку, — казав він, — і побачимося вже в чернечій рясі в монастирі ОО. Капуцинів.

Так виїхав Ніно до Павльо, і замешкав близько монастиря ОО. Капуцинів. Та не довго там він забарився. Ледве проминув місяць і вже мати покликала його. Пи-

сала, щоб вертався до Реджіо та піддався лікарським оглядинам.

Ніно здогадувався, що це вже останнє випробування: « Якщо й це щасливо минеться, буде моя виграна », — сказав при нагоді. Справді все йшло добре, легко, переможно.

Та остаточно прийшов для Ніна найтяжчий час. Без особливішого прощання з матір'ю, дnia 6.9.1936 року вступив він до новіціяцького дому в Фіденце, щоб стати капуцином. Правда, цим своїм рішенням засмутив він матір. Матірнє серце зраница любов. Про поведінку її записав Ніно в своєму деннику так:

6 вересня: Приіхав я до Фіденце.

7 вересня: Думка в моєму серці, що я зраница матір.

8 вересня: Бідна моя мати!

У серці Ніна безнастінно змагалася любов до покликання з любов'ю мами. Ці два вогнища з кожним днем все більше розгорялися.

Зближався день облечин Ніна. З тugoю очікував він хвилини, коли одягнеться в рясу ченців капуцинів. День перед облечинами дістав Ніно листа від мами. Був це розпачливий лист, де мама благала його, щоб за всяку ціну приіхав додому. Послушний Ніно, за відомом властей новіціяту, вернувся додому, щоб попрацювати з мамою. В листі, висланому ще перед своїм поворотом він написав:

« Коли б я був мертвий, що Ви на це сказали б? коли б я був помер, чи ліпше було б?... А тут я зараз не мертвий... Я ще не перестав Вас любити... Люблю Вас... ».

Ніно залишив новіціяцький дім, поїхав додому з надією в серці, що дістане матірнє благословення і внезапарі вернеться до монастиря в Фіденце.

Того дня записав він до свого щоденника: « 13.9. Я виснажений і сумний ».

Ніно залишив монастир. Вертався до неньки, однаке

свое серце зоставив у монастирі. Тілом іхав до матері, але свое прив'язання, свою любов лишив у новіціяті.

Ніно сказав собі рішуче: « Або бути ченцем, або вмерти ». Одному з своїх приятелів признався, чому повернувся до родини. Він казав: « Мати попала в розпач. Вона була сама... У своєму серці почув я приказ, щоб іти з поміччю матері. Я був певний, що мати не відкаже мені свого матірнього поцілунку на прощання. Я обсушу слізози на її обличчі. Без найменшого сумніву проситиму наново маму, щоб супроводила мене до Фіденце. Благатиму Господа доти, доки Бог не дасть ій вистачальної сили, більшої, аніж я можу ій дати ».

Цілоналення

Недовго перебував Ніно вдома з мамою. Несповна місяць після повороту до родини несподівана хвороба примусила його перейти до лікарні.

Нінова Мати вступала на трудну дорогу: ій здавалося, що вона крокує на Голгофту.

У цій хворобі, серед терпінь, Ніно завжди був веселий, радісний. Його лице було погідне; щиросердий усміх прояснював його бліде обличчя.

Хвороба збільшалася. Його молоде життя ніжним вечірнім сумерком пригасало. Молоденька пахуча рожа на світанку юнацьких літ почала в'януть. Ніно це відчував. Він бачив, що дні його пораховані. Остання хвилина вже зближалася. До тієї хвилини Ніно хотів свідомо приготуватися.

Одного дня мовив він матері: « Незабаром відчуєш, що та рука, котру стискаєш, те чоло, що його гладиш, стане холодним назавжди... але хай буде воля Божа! »

Також висловив мамі своє останнє бажання: « Не хочу на похороні ані квітів, ані співів. Хай усі похоронні обряди відбудуться в маленькій церковці, при монастирі, серед моїх братів-ченців ».

У своїй недузі кріпив себе щодня Ангельським Хлібом. Кожного дня разом з матір'ю приймав він св. Причастя, а опісля довго обов'язком молилися.

Хвороба не забирала радості серця. До своїх товаришів, що його відвідували Ніно говорив: « Моліться не за мос виздоровлення, але щоби на мені сповнилася воля Божа ».

Мати доглядала Ніна день і ніч упродовж 50 днів. Накінець сама ж таки мати, в гарячці, з болем у серці, поклалася в ліжко.

Стан Ніна ставав щораз тяжчий. Передчуваючи вже свої останні хвилини відізвався він до свого отця-провідника: « З Богом, брате, вже більше тут не побачимося ». З повною свідомістю прийняв останні св. Тайни.

Мати, винищена гарячкою, доконче хотіла бути при своєму сині. Сам Ніно просив її, щоб уважала на своє здоров'я, та йшла до ліжка. Вона послухалася сина, як незабаром ще раз повернулася, аби востаннє ще поцілувати свого сина. Ніно вже спочивав вічним сном із спокоєм у серці. Це було 30.9.1936.

На його гробі є такий напис:

« Спочивай спокійно, найдорожчий! Ти наслідував Христа в героїчній жертві. Господь подвоїв твою любов і покликав тебе за свого ангела ».

Після похорону Ніна приступив о. парох до матері, тісі мучениці любові, повної болю й осамітнення, та промовив: « Ніно здобув першу нагороду, про це писали газети »...

Справді Ніно здобув собі першу, найбільшу й найціннішу нагороду. За його святе життя всміхалося йому небо.

КИТАЙСЬКИЙ САМАРЯНИН

ЛЬО-ПА-ГОНГ

(-1937)

Суть св. Євангелії — це любов. Ось маємо перед очима живий і діяльний приклад правдивого християнина, що успішно зумів перевести в життя Божу заповідь любови, що її приніс на землю Христос. Цим гарним прикладом у наших часах є Йосип Льо-Па-Гонг.

Цей новітній самарянин, званням адвокат, став жицюю Євангелією, апостолом любові, справжнім самарянином пораненого і хворого людства наших днів. Адвокат Льо-Па-Гонг виступав носієм вогню християнської любові на кожному місці. А вогонь той заносив він до лазаретів, до лічниць, до в'язниць, до шкіл. Льо-Па-Гонг запалював його і в часи миру, і у часи війни.

Життя китайських католиків тими роками виявило велику живучість. Серед пожвавлення християнського життя, у перших рядах стоїть Йосип Льо-Па-Гонг — як мужній босець св. Церкви, святішого Отця, як невтомний і шляхетний апостол і мученик любові.

Terпiти — Слухати!

Народився він у Шангаї, у тій, як кажуть, торговиці Далекого Сходу. Родина його багата, католицька від трьохсот років.

Родинне місто, саме по собі багатонаціональне, виробило в Йосипа далекосяжний і широкий погляд і мислення. Посвятився він студіям права й унезабарі став адвокатом. Усміхалася йому світла будучність. Можна було мріяти про найбільше щастя земського життя — чи то на полі промисловости, а чи на полі торгівлі.

Однак Божа любов кликала Йосипа Льо-Па-Гонга до іншого зайняття, до діла величнішого й ціннішого.

Місіонерська діяльність у його родинному місті була досить утруднена. Гамір виру світової торгівлі, що притягав сюди людей усіх рас, придавляв католицьке життя.

Доводилося подолувати незрушну байдужість, усувати незрячу заскорузлість, розбуджувати з протяжної дрімоти. Виникла потреба зорганізувати христоносний похід душ, але душ динамічних, душ, які вміють усе зреалізувати, потягати, запалювати мертві душі своїм бездоганним життям і своїм динамічним діянням.

Року 1911, як Льо-Па-Гонгу було тридцять літ дав він почин діяльності Католицької Акції. Зорганізував він цей апостолят з подивугідним і просто незрозумілим хистом. Був це новий період католицького життя, що розгорталось під кличем « Терпіти — Слухати! » Різні католицькі організації, менше активні, злучилися з цим спільним рухом. Тепер усі вони йшли по одній напрямній лінії до однієї мети. Пожвавлення тієї діяльності спонукало Йосипа, щоб він оснував справжню Китайську Католицьку Акцію, залежну від Апостольського Вікаріату в Шангаї.

Укладені ним правила й порядок, були дуже строгі щодо вибору членів. Хто голосився, щоби вписатися в члени, спочатку мусів перейти трирічну пробу. У правилах на першому місці підкresлював він духовне вироблення членів. Розважання, духовне читання, святе Причастя, іспит совісти, вервиця, — все це були засоби виховання ревних членів Католицької Акції.

Його заклик до апостоляту з захопленням прийняли всі: і молоді, і старші, і юнаки, і студенти, і ремісники, і промисловці, і купці. Головну Управу Католицької Акції очолював розважний і енергійний Льо-Па-Гонг — завжди починальник нових задумів. Був він перводжерелом всяких плянувань, водночас же й керівником духовного оформлення.

Багато плодів принесла його праця не лише митрополії, але також і передмістям і селам.

Після тринадцятирічної праці статистика подала наступні дані: за старанням Католицької Акції побудувано: 33 церкви, 88 каплиць, 71 викладових заль, 17 шкіл, 1 колегію для хлопців, 1 колегію для дівчат, 1 школу для піклувальниць хворими, 7 лікарень, 89 клінік, 2 сиротинці, 2 будинки для підкидків. Грошева допомога для бідних перейшла 9.000.000 сн. Св. Тайна Хрищення дала приблизно 25.000 нових християн. Основано 2 монастири — один для Венедиктинців й один для Трапістів.

Його день праці

Діяльність Йосипа Льо-Па-Гонга була відблиском почуттів його серця, котре незмінно палало апостольською ревністю. Отой же його апостольський дух це овоч інтенсивного релігійного життя.

Перебуваючи 1925 року принараджено в Парижі, впався Йосип до III Чина св. Франціска. Засадами цього релігійного товариства він дуже перейнявся. Намагався за свого життя виконати слова Папи Льва XIII, що сказав: « Третій Чин зроджує ревних християн ».

Щирим піднесенням серця до Творця переплітав Йосип увесь свій порядок дня, всю свою діяльність, усю свою працю. Шангайські часописи писали про нього: « Він пробуджувався з сонcem. Вислухавши дві або три Служби Божі, стribав до авта, щоб відвідати деякі з своїх лікарень чи робітень. Бував присутній на нарадах, поладував спори, вирішав про прийняття якогось хворого чи доглядача ».

Той западливий працівник цікавився кожною найменшою справою. Сам залюбки хрестив поган, що розставалися з цим земським життям. Його відвідини в лікарнях не були звичайними, формальними інспекціями, але школою любові.

Часто затримувався Йосип коло ліжок хворих дітей чи старушків, щоб вислуховувати їхні бажання, щоб по-тішати їхні серця. Головно бажав він іх повчити про речі надприродні. Намагався іх заохотити, щоб намагалися збагнути той Божий дар, яким є терпіння в Його провидінному задумі. Він вказував на терпіння як на засіб очищення, витончення й освячення душ.

Скільки зранених сердець зазнало цього теплого бальзаму, цього батьківського і, воднораз, братнього слова, того справді ніхто не злічить.

Ввечорі, втомлений але веселий Лью-Па-Гонг завжди заходив до церкви св. Петра або св. Йосипа, щоб там у Божому храмі покласти китицю квітів разом з своїми молитвами.

Що неділі відвідував він усі осередки Католицької Акції в Шангайській округі. Квапливо об'їзджаючи їх автом, читав він доклади, подавав напрямні вказівки, як слід успішно працювати в товариствах, щоб завдалегіть приготувляти людей до тяжких часів. Над його батьківщиною збиралися хмари, заповідалася буря.

Від праці до праці, з місця на місце ішов він завжди поважно, второписно. Майже завше ходив він пішки, хоч мав кілька власних авт. Вряди годи коли конечний обов'язок примушував його сісти до авта, тоді звичайно в авті проказував вервицю.

Батько родини

В останніх роках свого життя Йосип Лью-Па-Гонг був одним з найбільших економістів Китаю. Виконував обов'язки директора Трамвайної Китайської Електричної Компанії у Шангаї, воднораз, керівником «Шангай-Інглант-Ватер — Воскс-Компані», директором морського товариства «Татунг-Зунг-Кес». Бував він також президентом китайської торговельної палати, ітд.

Хоч Йосип був дуже зайнятий працею, однак не забував про родину й завжди давав відчути своє батьківське серце в родинному гуртку.

Виховання дісятьох діточок дуже лежало йому на серці. Виховував він їх сердечно, ласково, і притому завжди пам'ятав про католицьку родинну традицію. Понад усе потягав Гонг своїм добрим прикладом. Його діти були його найвірнішими співробітниками й допоміжниками в ділах любові й навчанні релігії.

Захисником своєї родини обрав він Христове Серце. Добрий, ласкавий Учитель-Христос царював у головній залі його мешкання; інші були посвячені Божій Матері чи якомусь Святому. У ідалльні всміхався св. Йосип — його особистий опікун і дорадник. У своїх потребах звертався він щирою молитвою до св. Йосипа. Одного разу сам він признався, що св. Йосип його завжди вислухував. Він сказав щиро: «Ані разу мене не опустив».

В його домі не бракувало й каплички. Утримував він її чепурно, прикрашав з мистецькою тонкістю. У цій каплиці що вечора збирав він усіх своїх діточок на спільну молитву.

Дім його завжди був відкритий для місіонерів, які то приїзджали, то виїзджали. До них завше виявляв велику пошану та щиру поміч.

На кораблях китайської морської компанії він виступався, щоб місіонери мали безплатну подорож, осібну каюту та капличку, де могли б відправляти набоженства.

Єдиний Бог знає, скільки він спричинився до місій. Своїм впливом, свою особою захищав він не одну справу. Його заступництво оборонило багатьох місіонерів у тяжких і небезпечних обставинах. І не диво, що його шанували всі. Шанували його протестанти, і шанували його й погани.

Хреститель

Під час боротьби, а головно після японської окупації, його рідне місто опинилося у важкій скруті. Було тоді безліч ранених, біженців, яким дошкуляла зима, голод і терор. Для всіх цих Йосип знаходив поміч і потіху. Китайська хроніка з того часу пише про Йосипа Льо-Па-Гонга: « Посеред страхіть, посеред різній ненависті, що їх принесла з собою війна, блистів християнський промінь любові ».

Справді в цих драматичних годинах Йосип Льо-Па-Гонг не заизавав відпочинку. Він невтомно трудився, щоб тільки злегшити біду й нужду нещасним. Люди різних віровизнань і народностей подивляли його відвагу й витривалість.

Усюди він був присутній, завжди кlopітливий, діяльний. Бігав він з табору до табору, з дому до дому, щоб нещасних утішати, біді запобігати, хрестити.

Стало бував при ліжку вмираючих, щоб їх приготувати в останню дорогу. Завжди щастливо йому перемагали навіть найбільше затверділих і нерозкаяних.

Одного разу, бачачи даремний свій труд, розуміючи, що немає сили опам'ятати закам'яніле серце, відступився він від хворого, пішов у куток залі й почав гаряче молитися на вервиці. Скорі він скінчив молитися, хворий самохіт просив, щоб його охрестити.

Ревність провадила його й до в'язниць. Заходив він до засуджених на смерть, щоб приготувати їх до св. Тайни Хрещення. Куди він тільки не йшов, то завжди носив з собою плящину з свяченою водою, щоб при кожній нагоді міг відчинити небесні брами вбогим своїм землякам. Хрецень, що їх уділив Льо-Па-Гонг у годині смерти різним душам, так само ніхто не зможе зрахувати.

Милосердя гідне подиву

Знаменитий промисловець, здібний соціолог, благородний доброчинець Льо-Па-Гонг розвинув у Шангаї по-диву гідні й величаві діла апостолятута та християнського милосердя. Ці його незліченні діла показують ясно всім, навіть поганам і недовіркам, яка повинна бути любов близьнього, котра основується на любові до Бога.

Не можна сказати, що ці діла милосердя ґрунтувалися тільки на його величезних фінансах. Це було б дуже невірне. Жодне багатство краще не було використане, як його достатки. Доброчинність і щедрість Йосипа не знали меж.

Йосип Льо-Па-Гонг керувався вченням великого Фридриха Озанама: « Земля холодна, і то дуже холодна. Нам, католикам, треба роздмухати те життєве тепло, що пригасає. Нам треба знову зачати добу мучеників, бо мучеництво для всіх можливе. А бути мучеником, це значить віддати своє життя за Бога й за своїх братів. Це все одно, чи ми віддаємо наше життя на цілопальну жертву в одній хвилині, а чи будемо спалюватися поступово днями й ночами, як кадильна жертва на престолах ».

Воєнні лихоліття — знищенні призвели до зубожіння і нужди також і Йосипа. Однак у цих тяжких хвилинах він не переставав жертвувати себе іншим. Він не залишав діл, що іх домагалися від нього християнська доброчинність і милосердя. Це було причиною, що він після японської окупації погодився стати членом комітету відбудови міста Шангаю.

По довгих намовах і просьbach Льо-Па-Гонг рішився стати членом комітету. Прийняв це без політичних упереджень, маючи єдину ціль: запобігати безробіттю та злідням. При цім сподівався він відновити свої доброчинні установи.

Сам Йосип це висловив у розмові з Апостольським Вікарієм 27.XII.1937 року. Він признався: « Не що інше

мене спонукало, як те щоб могти дістати наново свої підприємства та робити добро на славу Божу, і на радість нещасним ».

Аж до мучеництва

Одного разу питалися Фридриха Озанама, до якої міри треба любити бідних і нещасних. Цей відповів: « Аж до мучеництва ».

Ділом показав це Йосип Льо-Па-Гонг. Він став жертвою Христової любові: правдивим мучеником християнського милосердя.

Близько другої години по полуночі, 30.XII.1937 року вийшов Йосип з дому одного свого приятеля і всідав в авто. Зовсім несподівано хтось п'ять разів вистрілив до нього з пістолі. Три кулі прошили йому груди, одна голову, а одна рамено.

Підплачений комуністичний бандит убив його під пре-текстом, мовляв, Льо-Па-Гонг прилучився до зрадників. Так Китай втратив одного з найбільших доброчинців, і то якраз тоді, коли найбільше його потребував.

Про Йосипа Льо-Па-Гонга треба сказати, як мало про кого, що він умів об'єднати в собі геройську любов з благородністю серця. Чим більше отої китайський самарянин знижався до нещасних і бездольних, тим більше цінував людську гідність.

МАТИ ЦИГАНЧАТ

ЛЮ ЛЯМУР
(1903-1937)

Паломниця любови

Лю Лямур — ім'я коротке, але дзвінке. Це те ім'я ніжне, що своїм звуком нагадує фільмову зірку, яка в цих модерних часах захоплює й пориває глядачів. Але ім'я Лю Лямур — не ім'я фільмової зірки, а широї, ніжної християнської дівиці, що в своєму серці леліяла щиру, невинну любов до Творця. Дівиця ота всенікє своє життя спрямувала до вічної, найсвятішої мети — до неба. Вона теж паломниця на цій землі, що в любов'ю поспішалась до вічного святого міста — до небесної радості.

Жсаве дівчатко

Властиве ім'я Лю Лямур це Люїза Марія Єлісавета Лямур. Ім'я її французыке. Та француженка вона лише з імення. Походила вона з Голяндії. Вперше побачила Люїза Божий світ у голландському місті Гардервик, 1 березня 1903 року. Щедрими пестощами обсипувала рідня маленьке оте дівчатко. Замість довгого імені Люїза кликали її пестливо Лю. І те пестливе ім'я задержала вона все своє життя.

Дитячі роки Лю були сповнені радости й руху. Лю, як всі інші дівчатка її віку, мала чимало бажань і мрій. Душа її ніжна, чутлива. Її очі, бистрі й жевріючі, прозораджували її прудку й непосидючу вдачу. Завжди весела, усміхнена, завжди пісня на її устах. Розспівана, як пташка. Своєю милою вдачею вона потягала всіх.

Батькам була вона радістю й надією. Серед рединного оточення, повного радості й любові, зростала Лю буйно, шляхетно, чисто.

Час відпочинку Лю проводила жваво й радісно. Брала вона участь у всякій грі та дитячій забаві. Не чужа була ій ні гойдалка, ні бігання, ні колесо.

Та як з дитячим запалом віддавалася розвагам, так не з меншою увагою та ревністю бралася до праці й науки. До книжки не треба було її принукувати. Наука приносила їй більше радості й приемності, як забава. Здібності до науки, якими щедро обдарував її Бог, Лю ще краще розвивала. Жива фантазія, ніжне відчуття краси проявлялося в неї вже на світанку її молодості. Своїми здібностями та пильністю в нижчих клясах навчання та ліцею вона завжди визначалася. На університеті в Утрехті осягнула ступень бакалавра. Згодом, після двох років студій з відмінним успіхом, здобула докторат філософії на університеті у Лейден.

Під час своїх студій особливішу вагу присвятила Лю Люмур вивчанню історії й культури сімнадцятого століття. З запалом засвоювала мови, зокрема ж поглиблювала знання італійської літератури. Старалася якнайкраще ознайомитися з творами письменників світової слави.

Однаке внезабарі все це вона занехала. Всю свою увагу та зусилля присвятила релігійному мистецтву та літературі. Ці свої улюблені теми вміла вона приступно, але оригінально викладати. Не дивниця, що слухачі були захоплені її викладами та шанували її. Ясний голос, правильний вислів, солодка й мила дикція чаравали й вабили слухачів. З своїми докладами виступала вона теж у радіо. Радіоаматори з напруженням слідкували за її рефератами. Релігійна тематика була завжди улюбленим її предметом.

Так молода дівчина розгортала успішний апостолят серед кіл інтелігенції. Своїм знанням приєднувала собі

людей, ним ділилася з іншими. Свої релігійні, католицькі переконання намагалась пояснити та науково доводити, щоб таким чином могти за собою потягнути й інших та іх переконати. Училася з запалом лізнати і любити католицьких поетів. Особливіше замилування силкувалась вона впоїти у слухачів до своїх рідних голяндських католицьких письменників.

Мати циганчат

Лю Лямур визначалася добрим, чесним вихованням. Займала вона високе становище в суспільності. Надусе ж пробивалося в її ніжній душі замилування до поезії та шляхетність серця. Хоч було воно далеке від світових приман, від гамірного, бурхливого товариського життя, все ж таки воно було чутливе, повне любови й відчувало потребу, щоб свою любов виліяти назовні. Правдива християнська любов у її душі намагалася виявитися в ділах. Лю Лямур хотіла вщасливити свою любовю тих, хто її оточував і що любови не зазнавали, що терплять і плачуть.

Біда й нужда дуже зворушували Лю. В її серці розгорнулася жива й ніжна любов до вбогих і опущених дітей. Особливіше місце в її серці мали бідні циганські діти та діти циркових акторів. Ці малі кочовики важко переживали прерізні невідрядні обставини й тому потребували більше опіки, як хто інший.

Якраз Лю Лямур стала їхньою опікункою. Ціле її життя запахлося цим духовним материнством. Своєю добротою притягала вона їх. Довго вона перебувала серед них, з ними розмовляла, їх учила.

Спочатку деякі діти були несмілі, деякі злобні, але доброта й велиcodушність Лю перемогла й підкорила їхні серця. Вони оточували її, вони любили її, як матір.

Лю використовувала це. Сердечно розмовляла з ними, навчала їх катехизму, розказувала їм про любов Господа,

засівала в цих маленьких убогих серцях зерно доброти. Тому апостолуванню посвячувалася вповні. Віддавалася йому з великою витривалістю. Ця щира праця і стала причиною її хвороби.

Любов до близьких забуває про себе, забуває про все. Також і її серце було перейняте любов'ю до близьких. У своїй присутності вона ніколи не дозволила осуджувати близьких, обмовляти, очорнювати. З її уст часто можна було почути: «Пошо роздирати царську шату любови, коли ми всі брати?»

Бажання святости

Любов до близьких — дорога, що веде прямо до любови Бога. Це добре зрозуміла Лю. У близькому вона бачила не кого іншого, а терп'ячого, скатованого, розп'ятого Ісуса. Діла милосердя для близького розпалювали її ревне серце до святости, до життя надземського, одуховленого. Вона добувала зусиль, щоб якнайкраще вподібнитися до святих Божих угодників, щоб удосконалити своє християнське життя.

Провідником і заохотою для цього була книжечка «Наслідування Христа». Вона подала їй багато розв'язок у її внутрішніх терпіннях. Вона ж і вдосконалювала її життя, загрівала до ревности супроти власної душі. Сама Лю призналася, що ще в університеті навчилася цінувати ту книжечку. «Я цінувала її, як класичний текст. Тепер це голос, що кличе мене до нового життя, до життя злуки з Богом». З кожним днем відчувала щораз то більший смак у читанні тієї книжечки. З кожним днем щораз краще розуміла аскетичний і містичний її зміст. Кожний вислів, кожне слово появляло їй щораз то новий, духовний скарб, нове, високе, глибоке значення.

Відтепер єдине бажання, єдина туга терзала її душу. Вона бажала піznати життя Святих і до них уподібни-

тися. Лю прагнула вдосконалювати свою душу. « Не щоб була святою, — покірно говорила про себе; — але маю надію, що зможу наслідувати Святих... іти іхніми слідами в певній відстані, отак досить позаду »...

Ця покірлива туга розпалила її душу до святості. Кожного дня раненько, можна було її бачити в парафіяльній церкві, трохи оподалік від дому, як вона брала участь у Службі Божій, як приступала до св. Причастя. Ввечорі знов туди поспішала, щоб віддати вечірній поклін Євхаристійному Христові.

В родині всі її любили. А вона завжди була добра, слухняна, ревна, працьовита. При кожній нагоді силкувалась подолувати свої лихі схильності, намагалася вмертвити своє примхувате я. В одінні, в іжі любила простоту і скромність. Усунула все оте разюче, світове. При тому була Лю радісна й весела. Хоч безперервно терпіла, проте смуток і безнадійність ніколи не з'являлися на її погідному обличчі. Завжди усміхнена, радісна, а її лице сяяло незмінно близком спокою й радости.

Паломниця

Ревна праця Лю Лямур, широкий апостолят, що став правилом її покутничого життя, виснажив її фізичні сили. Мати циганчат мусіла залишити своїх вихованців. Її здоров'я потребувало довгого й цілковитого відпочинку. Тож залишила вона працю, і вирушила в далеку подорож, щоб цим скріпити своє слабке здоров'я. Вибралася вона не як туристка, але як справжня паломниця.

Мета її подорожі — далекий Рим, святе місто, осідок Намісника Христового. Виправилася до Міста Риму, того міста мистецтв, яке вона так любила й цінуvala. Відвідала подорозі й Асізі, той святий осередок францісканського руху серафимського патріярха.

З весняним теплом 1936 року приїхала Лю до Асіві. Це непомітне містечко, оповите зеленню та лазуровим

небом, стало головним джерелом духа св. Франціска для всіх, що туди щиро заходять. Ті святі місця з церковцею св. Дам'яна та святої Кляри розбудили в душі молодої паломниці також дивні, святі почування. Одного ранку, як Лю кінчила свої ранні молитви в церкві св. Кляри, захопилася світлом Божої ласки. Святе діяння Божої благодаті прогнало з її душі смуток, що від довшого часу непокоїв її душу.

Лю почула ясний поклик св. Кляри. Він кликав, щоб стала в ряди її дітей. Цей дивний голос у своїй душі сама вона описує ось якими словами: « Щось надзвичайно велике показав мені Господній Жених! Я зрозуміла безпереривну жертву, свідому, принесену з любов'ю задля любові. Це спричинило, що Христос живе в мені.

Таке ж твоє повинно бути життя, моя люба Люізо! Коли твоє слабке тіло не може носити моєї покутничої ряси, то твоя душа певно зможе мене наслідувати в самопожертві, в цілковитому цілопаленні для розп'ятого Ісуса. Пам'ятай, що і Христос того хоче! Я буду тобі матір'ю та учителькою ».

Той голос Божий почула Лю у своїй душі виразно. І за тим голосом пішла вона залюблена, посвятилася цілковито Богові. Та не лишилась вона в монастирі св. Кляри, а вирішила жити на світі життям цілковито відданим Богові. Сама її мати це завважила, коли говорила: « Моя Лю повернулася зовсім змінена. Вона повернулася не та сама ».

Лю пожертвувала себе Богові, тому всі її діла, вся поведінка, всі думки мали одне бажання — в усім повнотою віддатися Богові, цілковито себе пожертвувати.

Хвороба

З дивним захопленням повернулася Лю до Голяндії. Одначе Асізі з своїм храмом св. Дам'яна та св. Кляри записалось у її пам'яті. Наступного року 1937 вона знову

забажала відвідати Асізі. Мати бачила, що вона бліда, ослаблена, тож не радо пускала її в таку далеку дорогу. Лю настоювала на своє: « Дозволь мені, — просила, — дозволь мені поїхати до Асізі, Бог того хоче ».

Справді, в квітні 1937 року Лю полишила любу свою Голяндію, і виїхала в Італію, до Асізі. Цим разом вибралася вона вже надовше, бодай на три тижні. По дорозі до Асізі перервала свою подорож у Базілеї та Міляні, щоб не втратити Служби Божої й щоденного св. Причастя.

В цю подорож пустилася Лю радісно, піднесена на дусі. Але прийшли тяжкі випробування. Несподівано велике ослаблення обгорнуло її слабке тіло.

Лікар наказав ій, щоб поклалася в ліжко. Не радісно прийняла вона цей приказ, але виконала його спокійно, із здачею на волю Божу. « Добре воно, дармуватиму та відпочину, як це ви кажете ». Все ж таки було ій жалко, що не може милуватися радісними умбрійськими ранками, неспроможна сповняти своїх релігійних практик на святих місцях.

Здавалося, що Лю поклалася у ліжко на кілька днів, але Божі пляни були інші. Хвороба збільшилася, тож її перевезли до лікарні, а по кількох днях — на клініку в Перуджі. Тяжкі, діймаючі болі голови зовсім позбавили її сну. Безсоння ще більше посилило її хворобу.

У цих тяжких хвилинах сповідник, що відвідував лікарню, потішав її кажучи: « Це якраз ваш терновий вінець »...

« Так, — відповіла спокійно Лю, — так Отче, це мій терновий вінець, але він значно менший від того, який увінчав голову Божественного Ісуса »...

Любов моя роз'ята

Недуга в Лю Лямур з кожним днем збільшалася. Лю оглядалася за своїми батьками, але їх вона не зна-

ходила. Вона так дуже їх любила, завжди була їм послухана та віддана, а тепер не було їх біля її смертної постелі. Вона бажала б побачити їх востаннє, прийняти їхнє батьківське благословення в далеку дорогу, на путь вічності. І Лю попала в глибоку задуму. Туга стиснула її серце, а дрож болю пробіг по її блідому обличчі.

Та це недовго тривало. Лю наче б то пробудилася із сну. Стрепулася. Вона завважила, що виявила завелику тугу за батьками, що її серце ще не зовсім утіжить за Богом, а ще прив'язане до землі, до того, що зв'язує з землею. Вона закликала:

« Ще дуже я земська! Ще дуже мое серце прив'язане до землі! » І почала притискати до своїх грудей хрестик та цілувати його. З її уст видобувалися почування цілковитої здачі на волю Божу: « Моя любов розіп'ята », — кликала вона.

Батьки Лю, як тільки одержали вістку, що їхня одинока дочка тяжко захворіла, вибралися літаком, аби застати її ще при житті. З болем серця приступили батьки до смертної постелі своєї любої дитини, свого найдорожчого скарбу на землі. Лю серед страшних болів привітала їх щиреньким усміхом. Своїм болючим зором не хотіла ще більше роздирати пригноблені батьківські серця.

Нешансна мати, зранена любов'ю до дитини, добирала слів, аби лиш утішити Лю перед її тяжких болів. Вона приглушувала біль у свою серці, а потішала Лю. « Лю, — шепотіла мати, — Лю, ти ще виздоровіш, ще будемо разом ».

На ці матірні слова, слова повні любови та надії, серед глибокого віддиху, та невимовного терпіння Лю прошептала: « У небі... ». І це були останні її слова.

Ввечорі 27 квітня склала Лю руки хрестовидно на груди, склонила голову й віддала Богові духа. Скінчила вона свою туземну мандрівку в 34 році життя.

Наступного дня, при заході сонця, перенесли тлінні останки Лю Лямур до Асізі. Тут поклали їх на кат-

фальку, в капуцинській церкві. Довгі ряди монахів та священиків супроводили цей величавий похорон. Гуща народу тиснулися до мар. Так, у повному значенні цього слова, маси народу горнулися до катафалька Лю Лямур, щоб просити заступництва у «святої голляндської дівиці».

Гурток дітей випереджав цей похід; в іхніх руках великі вінки квітів. Це була остання прислуга й щире признання скромній святій дівиці — «матері циганчат».

На асільському цвинтарі, на могилі цієї голляндської дівиці, видніє хрест із розп'яттям Спасителя. У стіп розп'яття приміщено табличку з написом:

«Любов моя розп'ята!»

Любій голляндській Люїзі Лю Лямур,
побожній асільській паломниці,

самотні батьки.

Так спочила вічним сном Лю Лямур у святому місті, під Субасіо, у місті, що його освятили своїм життям св. Франціск та св. Кляра. Лю Лямур перейнята духом цих святих заслужила собі, щоб і її тлінні останки могли спочивати на цих святих місцях. Асілька земля прийняла дівиче тіло дочки Голляндії. Там воно очікує величного воскресіння до прославленого життя.

ЗІРКА НЬЮ ЙОРКУ

ЕЛІНОР ФЛАІН-КІНГ

(1910-1938)

Терціярка серед світла й тіні

Живемо в часах духовного отупіння та релігійного запустіння. Скрайній матеріалізм вдирається до всіх суспільних верств. Цей дух часу підточує християнські засади, закрадається до християнських громад. Бажання наживи та розкоші притуплює все надприродне в людських душах. Дух незалежності протиставиться навіть природним законам і топче їх. Всетаки й серед таких обставин наша доба видає людей, з різних нашарувань суспільності, що вміють піднятися понад того модерного духа. Вміють вони серед задушливого світу жити релігійно, правдиво по-християнському. Ось на арені наших часів бачимо артистку, фільмову зірку, Зірку Нью-Йорку, Елінор Флайн. Так називалася та шляхетна душа, про яку писатимемо.

Ім'я її Елінор Флайн. Загал людей знає її під іншим іменням. У театрі на сцені, кликали її Гольді Руссель. У фільмах звали її Елінор Кінг. Ці імена часто можна було бачити на різних оголошеннях, інколи ж і на мурах, на різних плакатах. Та не ці імена най більше приносять їй честі. Більша для неї слава, коли назовемо її зразковою католичкою, ревною терціяркою Францісканського Чина. Якраз це ім'я виносить молоду акторку на ясний горизонт життя. Паризька зірка Єва Лявальєр спочатку жила в вирі світового руху, збирала оплески на паризькій сцені, згодом же стала терціяркою. Залишила світову славу, щоб жити для Христа. Елінор Флайн зуміла отримати рівночасно обидва стани. Була вона воднораз нью-йорською зіркою і ревною терціяркою.

Царівна паризьких бульварів напередодні своєї подорожі до Америки, діткнена Божою благодаттю, почула голос Божий і тієї ж миті залишила сцену, з усіма її приманами, що переминають, а засліплюють. Шукала вона примирення з Богом, щоб воскреснути до нового життя.

Життя побожної американки зовсім відмінне. Вона не вазнала душевної кризи, як паризька чародійка. Вона не потребувала залишати сцену, аби втекти від грішного, світового життя. Елінор, оперезана франціканським поясом, не відреклася й не покинула театру. Бачимо її й на сцені, й у фільмі. Та серед зіпсованого довкілля вона піднялася понад усе це і звабливе, щоб із висот розсипати добро і дати чудовий зразок бездоганності й доброти.

Над пропастю

Елінор ніколи не опускала Північної Америки. Майже безперервно працювала в Нью-Йорку. Це велике місто, де життя змеханізоване, повне відчайдухів, сварливих, оригінальних, доводить багатьох людей до руїни та морального зіпсуття. Щоб як слід зрозуміти обставини, серед яких жила ця ідейна акторка, послухаймо, що кажуть очевидці, які оглядали цю країну.

Один італійський посол, що повернувся із заморської подорожі, так розповідає: «У Злучених Стейтах любов до краси тіла допроваджує до того, що американці вкладають мільярди грошей на руханки, купелі, парні, масажі, шмінкування, кучерявлення, танці і тд.

Кінові зірки гаснуть у 35 році життя. Пані викидають тисячі доларів, аби лише зберегти свіжість, стрункість, роблять масажі шкури, на якій показуються вже зморшки, підмальовуються.

Людина стає машиною в ім'я гігієни, спорту, промислу. Усе тут звернене до одного: знайти своє особисте,

егоїстичне щастя. Єдина мета буття — це ніщо інше, як те, щоб задоволити свою власне «я». А те «я» бажає побавитися, кинутися в обійми хвилин, що скоро проминають».

Серед такого середовища проживала ньюйоркська Зірка. Дивно воно, як могла Елінор серед такого середовища ясно і спокійно зберігати свій душевний ідеал. Дивно, як могла вона блистіти християнським ідеалом і, водночас, збирати оплески на фільмах і в театрах, серед отих розбурханих поривів і приман.

У тому якраз велич і сила католицького духа цієї молодої американки. Ходила вона понад пропастю американського життя, як символ доброти й постійності в добром. Ця небуденна акторка, котрої поява на великих сценах північно-американських міст була безперервним успіхом, пильно зберігала в своєму серці вогонь св. віри й любові до Бога. Непохитна ж віра, ніжна дитяча любов додавали їй сили навіть серед найбільш пристрасних приман модерного світу.

Шляхетна душа

Привітливість і доброта сердця Елінори заблисли вже від ранньої молодості на кожному кроці. Від змалку прозраджувала вона шляхетність свого ніжнього серця.

Народилася вона 17.3.1910 року в Чікаго. Була пильною та ввічливою ученицею школи Пречистої Діви Марії. Опісля виявила великий хист піяністки в академіях Льорете та св. Ксаверія. При цім, очевидчаки, показала великий нахил до театру й танцю. Вже як молоде дівчатко, дебютувала вона в Нью-Йорку з Фредом Стоном. Був це справжній виступ, який приготував їй перше місце у найвизначніших театральних місцях Нью-Йорку та всієї отої зоряній Республіки.

Вроджені здібності промостили їй шлях до славного Голівуду, до міста світла й тіні. Ясний, свіжий, мілій

її усміх незмінно чарував у мерехтливому блиску звукового фільму. По чотирьох роках праці серед царства світл і тіней, повернулася вона до Нью-Йорку. Тут прийняли її з захопленням.

В Нью-Йорку виступала вона в фільмах, на сценах, у радіо. Глядачі всюди з тugoю очікували її, завжди вітали її бурхливими оплесками.

Серед такого загального визнання Елінор не загорділа своїми успіхами. Навпаки, проявляла велику скромність. Коли виходила з театру, одягнена у свій скромний плащик, завжди втікала перед гущею фотографів, критиків, кореспондентів, що не давали їй спокою аж до втоми.

Однак мало хто з глядачів звертав увагу на те, що в чарі її срібного голосу, у сміливих її виступах, в оригінальних її починаннях скривалася душа добірної духовної ніжності; виявлялася душа, що горіла чистою любов'ю до Творця, палала побожністю.

Елінор співала, танцювала, виступала в театрах не ради марної людської слави, але тому, що це було її покликання, Богом дане. Вона глибоко відчула, що це якраз її покликання, що це її післаництво і воно в цьому званні має стати її апостолятом. А й справді, її гарний приклад, її поведінка, її бездоганне життя очаровували більше, аніж не одна головна роль під час виступів у багатьох славних фільмах.

Елінор жила завжди в родинному оточенні. Незмінно була вона весела, спокійна, а при тому по-розумному побожна. Що вечора залюбки мовила вервицю. Іноді ж пізно в ночі виконувала оте своє славословлення Божої Матері; але жадного дня його не залишала. Щотижнева сповідь, щонедільні св. Причастя, — це ті її релігійні практики, які вона виконувала від дитячих літ. А практикувала вона їх і тоді, як перебувала в родині, і в подорожках. Не залишила вона їх ні в Голівуді, ні в Нью-Йорку.

Монсеньйор Фултон з приводу смерти Елінори писав до її мами: «...Це одна з найшляхетніших душ католицьких дівиць, що іх я будь-коли знав. Її душа була перейнята щирою вірою, що випромінювала на всіх, хто до неї наблизався, хто лише з нею зустрічався. Нам застас ще тільки оце питання: Чому Господь Бог так несподівано і невабарно покликав її до себе. Але Божі задуми незглибимі. Ми знаємо одне: душа її була щиро-віддана Богові. Отож Господь бажав мати її вічно коло себе. Це та Божа нетерпимість, що квапиться привести дорогу овечку до своєї вічної вівчарні. Якраз це й причина, чому Господь її так поквапно покликав...».

Францісканска зірка

З Голівуду Елінор повернулася до Нью-Йорку. Тут виступала вона в театрі, збираючи оплески-похвали. Це признання глядачів надавало їй романтичне названня «Зірка Нью-Йорку». Але це улесливе ім'я не звело Елінору на блудні манівці. Серед загального признання вона й на сцені залишалася надалі доброю.

По короткому часі, як приїхала до Нью-Йорку, Елінор разом із мамою вписалася до Третього Чина св. Франціска. Ці два серця, щирорелігійні, бажали тісніше з'єднатися з Христом Господом.

О диво! Найславніша та найвизначніша акторка величного міста бере на себе обов'язок приписів св. Франціска, які провадять душі на цій землі до вічності шляхом пониження, покути та вбогого життя. З цієї хвилини Елінор і далі вірно виконувала своє акторське завдання, але при тому й не занедбувала праці над ушляхетненням своєї душі та вдосконаленням свого життя. Усі приписи Третього Чина старалася вона зберігати якнайкраще, добувала зусиль, щоб ревно їх практикувати.

З того часу відношення молодої акторки до Господа Бога ставало щораз більше внутрішнє, дедалі сердеч-

ніше, щиріше. Її недільне св. Причастя перемінилося у повсякдення. Релігійні практики — як ось відвідини св. Тайн роздумування над правдами вічними, піднесення серця до Бога під час дня озолочували її дні, мереежані виступами на сцені і радіо. Невинність і скромність Елінори викликували пошану, любов у всіх. Однак мало хто з людей розумів, звідки черпала вона цю силу. Єдино ті добре її розуміли, що часто стрічали її в церкві св. Франціска, як вона побожно брала участь у Службі Божій, як сердечно приступала до св. Причастя.

«Що так тягне тебе щодня на Службу Божу, що так манить туди рановранці?», — питався Еліонори один актор, товариш по званні. «Пане, — відповіла Елінор рішуче, з усмішкою на устах, — коли б ти мав дорогого приятеля, що часто його не бачив, невже ж ти не тужив би за ним, правда? А Господь — це мій найдорожчий і найліпший приятель, якого тільки могла б я мати. Коли його частіше не відвідую, почиваюся самітньою. Це якраз та причина, що частіше заходжу до нього...».

Її ніжне серце відчувало й висловлювало святу правду. Вона почувала себе осиротілою, опущеною в байдужому, холодному світі, хоч і жила серед оплесків та тріумфу. Її серце відчувало велику порожнечу без Бога. Бездонну тугу за щастям може виповнити тільки безкрай Добро. Безмежне змагання за щастя може задовольнити тільки всесильний Творець. Чарівний туземний світ, з усіма своїми оплесками, з усіма своїми розкошами, що проминають як дим, не всилі був задовольнити серця Елінори. Її приваблювала інша краса.

Елінор, чаром свого артизму, захоплювала серця й підкорювала маси. Своїм артизмом вона очаровувала слухачів. Однак ту сценічну красуню, ту бльондинку, ту елегантну жінку, що поривала за собою серця, перемогло й потягло до себе Боже Серце. Її очарувало те Серце, що пориває серця всього світу.

Заплямований хрестик

Чутливе серце Еліори вміло терпіти й знало оцінити терпіння. Школу терпінь покінчила вона в родині, яку раз у раз переслідувало якесь нещастя. Її шляхетне та чутливе й добре серце розуміло недолю нещасних. Вона була перейнята любов'ю до бідних. Тієї любови, того співчуття навчилася Еліор від Божественного Страдника. Розп'ятий Христос керував серцем цієї благородної душі, а вона не забувала про нього ні на хвилину.

Одного разу, під час подорожі, не мала можности виконати свої релігійні практики, що іх привикла була відвідувати в Велику П'ятницю. Однак любов до терп'ячого Христа й тут дала собі раду. Разом із своєю приятелькою пішла вона в ліс і там клякнула, і довго молилася, захоплюючися в розважанні Господніми страстями. Свої розважання закінчила вона чудовим виявленням своїх почувань. Розпростерши руки хрестовидно, проказала вона 7 разів Отче наш, Богородице Діво й Слава Отцу на звеличення сімох слів, що іх вимовив Ісус Христос на хресному дереві.

Все своє життя виявляла Еліор любов до Христа розп'ятого. Вона залюбки згадувала про розп'ятого Спасителя. І той розп'ятий Христос висів на стіні їхнього дому, в її кімнаті над ліжком, в головах, а навіть у театрі, в її одягальні.

Любов ота поривала й захоплювала її серце. Скільки поривів любови, скільки сердечних поцілунків його ран, скільки співжаління й слів викликала в неї гаряча любов до Спасителя, знає тільки сам Бог. Хрестик, який вона завжди носила при собі, був заплямований рум'яном її мальованих уст.

Звання Еліори їй не перешкоджувало любити Бога всім серцем, всією свою душою. Вона як слід збагнула, що всяке звання й усяке мистецтво мають служити Бо-

гові, що слід іх посвятити Творцеві. Отож і театр має звіщати Божу славу.

Шмінки, яких уживала Елінор, були для неї лише зовнішнім покривалом. Ніколи не вживала їх з переконання теж, користуючись ними, сама з себе сміялася. Притому підносила своє серце до Божественного Вчителя, кажучи: « Прости мені, Господи, цю світову пустоту ». Просила прощення за те, що займається такими дрібницями. Її гаряча любов очищувала всю її поведінку, кожне її діло. Усе, що робила, спрямовувала на славу Божу, як це дораджував св. Апостол Павло.

Скошена молодість

Прийшов рік 1938. Нью-Йорк навістила жахлива спека. Елінор бліда і втомлена потребувала довшого відпочинку, щоб скріпити слабкі свої сили. Отож разом з матір'ю полишила місто й вибралася до рідні на провінцію.

Беатурботно пустилася в дорогу. Перехрестилася її сіла в авто. Її серце оволоділа втіха. Тішилася, що можтиме перевести кілька тижнів без журби, без міського гамору, на чистому свіжому повітрі, на самоті. Відпочинок був її потрібний, він мав привернути втраченим її силам свіжість і жвавість.

Приємна була подорож. Елінор по кількох словах затихла, зібрала всю свою увагу та заглибилася в роздумуванні про надземні речі. Очі в неї були прижмурені, руки схрещені, лише губи легенько ворушилися.

Мати, здивована її поведінкою, пробудила дочку з цього дивного сну. « Ще хвилиночку, мамцю — відповіла ніжно Елінор, — якраз кінчу проказувати свої молитви ».

Весело минали дні в лісистій околиці, у приятельському родинному гуртку.

Отак, далеко від гамору, від стику з легкодушним і зіпсованим товариством, відпочивала Елінор та без-

турботно віддавалася своїм релігійним практикам. Тут у затиші ще з більшою інтенсивністю відбувалася свої молитви й розважання. Здавалося, що переживала вона дивне передчуття нібито відчувала вона голос Небесного Жениха.

І справді її передчуття сповнилось. Дня 4-го липня 1938 року верталася Елінор з гостини. Тут саме стрінув її Небесний Жених. В автомобілевій катастрофі Елінор розпощалася з цим світом.

Несподівано Зірка Нью-Йорку згасла. Згасла, щоб світити в вічності. Зійшла Зірка із сцени туземного життя, на якій мала вона стільки успіхів, аби ступити на небесну Божу сцену. Елінор закінчила передчасно свою туземну мандрівку. Внезабарі пішли в забуття всі оплески і признання в театрах Нью-Йорку. Однак Елінор перейшла до вічності, щоб виступати на небесній сцені, перед небесним Женихом постійно, тривало, вічно, щоб прийняти неув'янучий вінець від Творця повік-віки.

ЖИВА ЄВАНГЕЛІЯ

ГЕНЕРАЛ ГЕНРІХ ЗЕРМАН (1867-1938)

З молитвою на устах перейшов до вічності 16 березня 1938 року шляхетний генерал Генріх Зерман. Загал називав його « живою Євангелією ». Протягом усього свого життя старався він віддзеркалювати в собі Христову Євангелію. Оцей військовий старшина проявивного боєвого духа й у щоденному католицькому житті. Глибоку любов до молитви плекав він все своє життя. А духа молитви чітко виявив у годині своєї смерті.

Оце приготовлявся він до святого Причастя. Пропросив ще, щоб подали йому його молитовник. Почав він з книжечки молитися. Роабуджував у собі бажання, тугу за Небесним Гостем. Ці щирі почутвання шкідливо впливали на його здоров'я. Доглядачка просила, щоб залишив молитовник. Старенький генерал відклав його і потонув у розважальні слів « Боже мій, лучуся з тобою ». Серед цих почутвань молитви завітала до нього, давно вже ждана, хвилина смерти.

Вояк

Генерал Зерман народився в Сіле, 17 листопада 1867 року. Був це хлопчина милий, ніжний. Вже на світанку своїх літ проявив помітний нахил до побожності. У своєму дитинстві виявив велике бажання стати священиком. Однак пляни й бажання батька були інші. Батько-лікар підготовляв свого сина до іншого звання. Згідно з своїми плянами, батько віддав молодого Генріха у школу королівської жандармерії.

Батько-лікар не дуже то багато ваги прикладав до того, яке релігійне виховання матиме його син. Але те, що не передав батько синові, доповнила тітка молодого Генріха. Вона вплила в молоду душу пошану до Церкви, почуття обов'язку; вона защепила в неї глибоке релігійне життя. Так Генріх виростав на переконаного католика. Був це справді взірцевий молодий католицький юнак.

Свою військову кар'єру перейшов Генріх із великим успіхом. В короткому часі добився він до найвищих гідностей. Дорогу до цих високих посад підготовляло йому його шляхетне виховання, його чистий кристальний характер, вдача щира, рішуча, простолінійна, а притім вирозуміла й тактовна. Мав він, як казали про нього, залізну руку, але на неї натягнув оксамитну рукавицю.

Молодий ще Генріх виконував обов'язки командира у Римі. Розвлючене, збунтоване суспільство порушило загальний порядок. Генріх дав гострий наказ виступити проти товпи зі зброяєю, але не стріляти. Цим сміливим наказом переміг юрбу. В Турині в цих повоєнних часах тривав заколот. Всякі покидьки суспільства спричинювали неспокій. Тоді то Генріхові доручили, щоб прийняв одне підприємство з рук страйкарів. Спочатку він хотів це полагодити мирно. Однак воно не вдалося. Далі Генріх погрожував, і це не помагало. Грозьба була зовсім безуспішна. Але він не дав за виграну. Рішуче кинув кілька гранат під входову браму, виважив її й без спротиву ввійшов досередини. Заскочені робітники піддалися.

Така відвага, певність, смілість Генріха Зермана мала свою основу в його моральній простолінійності й бездоганності. Генріх Зерман поставив собі кліч у своїй праці, у своїй поведінці, у своєму мисленні: « Добро, обов'язок, воля Божа ». Отож завжди й всюди був він людиною вірною, чесною, навіть дрібничково простолінійною. Це він показав у всіх дорученнях, що їх діставав від королівського дому, працюючи в генеральному штабі під час

першої світової війни. Ці прикмети свого духа він виявив, командуючи італійськими легіонами в Римі, у Венеції, у Барі, в Турині чи інших містах. Свою простолітнійність виявив генерал Зерман навіть тоді, як треба було погодити обов'язок з приятельськими почуваннями чи дружбою.

Людина релігійна

Бойовик короля й вітчизни — генерал Генріх Зерман був заразом і бойовиком Церкви і Христа. Він, людина глибоко релігійна, став відвертим і рішучим оборонцем святої віри, свого найдорожчого скарбу. У казармах, між приятелями, посеред товаришів рішуче виступав проти кожного, хто смів би крити собі чи жартувати з Бога або релігії. На релігійні теми розмовляв залюбки. Де виникала потреба, завжди захищав добре ім'я Папи чи священиків. Чи це було в потязі, чи на місті, чи в різних товариствах генерал Зерман ніколи не стидався заявити, що він практикуючий католик. Для своїх релігійних переконань вимагав пошани від усіх.

Трапилося раз в одній гамірній каварні, що якийсь товариш генерала відважився закрити собі з нього. Своєю брудною, диявольською бесідою накинувся він на священиків і на всіх тих, що ходять до церкви. На це генерал лагідно, але рішуче відповів напасникові негайно: « І я ходжу щодня до церкви. Не здається мені, щоб через те я був гірший, як насправді я є ».

У своїй праці, при своїх обов'язках генерал завжди виявив себе людиною чесною. Всі доручення, усі завдання для нього були однаково важні й відповідальні. Кожний свій обов'язок старався виконати якнайкраще. Коли став посадником міста Педавена ді Фельтре, добував усіх зусиль, щоб піднести фінанси цієї округи. Як був головою сиротинця Каренцені чи інших релігійно-

харитативних товариств сповняв ці свої обов'язки щиро та з посвятою. А працював він у різних товариствах аж до останніх хвиль свого життя.

Одного разу став перед судом якийсь винуватець, що його боронила протекція й підкупство. На тім суді був присутній також генерал Зерман. Після того, як винесено несправедливий присуд, генерал встав та в ім'я правди оголосив обоснування вироку недійсним, заявляючи виразно, що свою брехнею судді виявили злочинне милосердя. На такий рішучий виступ генерала голова суду перший стиснув йому руку і призвав слухність цьому відважному оборонцеві правди.

Практикуючий християнин

На старші літа генерал Зерман покинув казарми і перейшов до цивільного життя. Тоді в його шляхетній душі розвинувся ще більше католицький дух. В цивільному житті показалися ще більше його духовні сили. Шляхетна лицарська душа виявила величезний буйний розквіт християнських чеснот.

В парафії вибрали його головою товариства католицьких мужчин. Зерман став опорою і підйомом діяльності в парафії, пружиною всієї праці. Завжди брав він пильну участь у засіданнях. Докладав зусиль, щоб поглиблювати знання християнської науки. Старий, сивий генерал не хотів застидатися перед простими селянами, коли брав участь у гутірках та дебатах на релігійні теми. При кожній нагоді хотів чогось навчитися та поглибити своє католицьке знання. На епархіальних засіданнях чи народніх зібраннях пильно випитувався про різні справи, робив собі записки, інформувався про біжучі питання. «Цього не знаю, треба навчитися», — любив себе виправдувати.

Щоб краще практикувати католицьке життя, вписався Зерман у члени Третього Чина св. Франціска. Ця като-

лицька організація вповні відповідала бажанням його запальчивого, веселого й життерадісного духа. В цьому католицькому братстві знайшла його душа простоту й ясну злуку з Богом. В тій же злуці своєї душі з Богом знайшов генерал Зерман правдиве життя й задоволення. Святий Франціск Асізький, заступник Третього Чина, був для генерала найкращою відбиткою божественної Євангелії. Направду було подивуєдне, як той, старший уже генерал, з дружньою чесністю, з радісною простотою, з точністю брав участь у засіданнях виділу чи місочиних зборах того ж товариства.

Генерал Зерман перший входив до храму, й останній з нього виходив. Почувався він вельми щасливим, що може якийсь часок спокійно побути у францісканській церковці, у цьому простенькому храмі, який потягав душу до молитви та захоплення.

Його серце, його душа були в безнастаний радісній злуці з Богом. В церкві це можна було відразу пізнати. Його обличчя ставало надземське, його очі були затоплені в кивоті, здавалося, що його душа відривається від землі та рветься до свого Творця, до своєї надземської батьківщини, до неба. Отак розпалювалась його душа в цій ширій злуці з Богом. По довгому приготуванні, а його починав ще попереднього дня ввечорі, щоденно приступав до св. Причастя. Кожного дня прокачував до Матері Божої різні молитви та вервицю. Кожного дня був він на Службі Божій, а день-у-день проводив одну годину в церкві чи дома на розважанні Божих правд.

Апостол доброго

Рішучий і відважний генерал скривав у своїх грудях серце надзвичайно ніжне. Серце Генріха було вельми вразливе на біду й невдачу інших.

Спокійно, невимушено розмовляв він з селянами, з бідними робітниками. Цікавився їхньою родиною, їхнім

господарським положенням. Усе його цікавило. Був він, немов батько, що журиється про своїх власних дітей. Цю свою любов показував не лише словами, але при кожній нагоді й ділами. З людьми неосвіченими вмів Зерман поговорити, притім не шукав для себе якоєсь пошани чи призначення. Щобільше, не раз навіть прикрі слова вмів він спокійно зносити.

Одного разу якийсь зарозумілий селянин зневажливо пригадав генералові марність його відзначень і титулів. На це спокійно відповів генерал: « Так, сину, не мають вони навіть стільки вартості, що рій мух ». Було й так, що без жодної користі три дні працював, щоб убогій простенькій жінці впорядкувати кредитові рахунки. Потайно, в непомітний спосіб, спомагав багато бідних родин. Часто за малу прислугу платив у десятеро, щоб таким чином допомогти ім. Його щедрість розтягалася на всі харитативні установи, як ось: Поміч св. Вінкентія, семінарії, місійні інститути, каритативні товариства, чернечі згуртування чи різні парафіяльні сиротинці, — всі вони мали привілейоване місце не тільки в його серці, але й у його гаманці. Про ці установи не забув він і в годині своєї смерті.

Робити добре, іншим помогти, зреєстися чогось з любови до Бога, терпіти — було тugoю його серця. З любови до Бога багато він терпів. В останніх днях болючої хвороби на його устах показувався веселий усміх ласкавости й доброти. А під цією ясною усмішкою скривав він дуже діймаючі й болючі терпіння, що виснажували його сталеве здоров'я. Однаке серед цих терпінь з його уст не вийшло ні одне словечко нарікання чи скарги.

В довгих годинах самоти й терпіння не забував про вмертвіння. Більше того, ще й добровільно підприймався якоєсь покути. Під час сорокденного посту не вмикав він радіо, хоч міг уприснити собі довгі хвилини хвороби. У політичному й міжнародному світі розгравалися тоді події світової ваги. За тими подіями був би певно генерал

Зерман слідкував з палкою пристрастю колишнього вояка й генерала. Однаке праведний генерал і в цім знайшов для себе засіб для покути та самоперемоги.

В дошкільній отій хвіробі часто втомляла його велика спрага. Генерал не забував і тут принести жертву для доброго Бога. Рідко коли просив чогось, щоб звогчити свої спрагнені уста. Бажав він так бодай трішечки наслідувати свого Вчителя Христа, розіп'яного на хресті.

Заповіт

Генерал Зерман — це людина великої живої віри, яку він проявляв у цілому своєму бурхливому житті. Засвідчив її генерал також, вибираючи напис на своєму гробі, бажав бо собі, щоб на його намогильному камені помістити слова св. Євангелії: « Я — воскресіння і життя. Хто вірує в мене, той навіть і вмерши — житиме. Кожен, хто живе і в мене вірує — не вмре повіки » (Йо. XI.25-26).

Завіщення генерала — це ще одне свідоцтво його великої та живої віри. Мало знаходиться таких християнських душ, що вміли б останню свою волю виразити так, як виявив її генерал Зерман.

« В ім'я Отця й Сина й св. Духа. Передбачаючи свій близький відхід з цього земського життя, віddaюся Богові милосердю з безмежним довір'ям. Водночас же покладаю надію на молитви мої дружини, родичів і всіх милосердних душ. Бажаю собі похорону скромного, але щоб у ньому виявилася жива віра ».

Ось яке було останнє бажання завіщення генерала Зермана. У хвилині його смерти чудово заблісла його глибока віра, що так гарно блистіла в цілому його житті. Задля того духа його віри генерала Германа слушно називали « живою Євангелією ». Помер він 17.III.1938 року; якраз тоді коли очікував Євхаристійного Христа, щоб прийняти його до свого серця, завітала до нього смерть праведних.

Помер генерал Генріх Зерман. Закінчив своє земське життя, і полішив зразковий приклад доброго громадянина, хорошого вояка й доброго католика. Авеж правда, генерал помер тілом, але духом лишився, щоб потягати своїм прикладом і бути бадьорим прaporом бойової католицької молоді.

УЧЕНИЙ ПРАВЕДНИК

ТЕОФІЛЬ КОСТРУБА — о. ТЕОДОСІЙ, ЧСВВ
(1907-1943)

Здається, що світ до краю отруєний отрутою без божницького матеріалізму. Модерна людина відсуваває св. віру, а посягає по раціоналізм. Вибуялий расизм і націоналізм хочуть столочити все, хоча б воно було й святе, і велике, і Боже. Здається, християнське життя гасне, а затій пекла вирвалися з своїх оков. Ряди Божих угодників наочно проріджуються, а діти темряви збільшують свої лави.

Однак Господня є земля й Господнє імення таки царює в багатьох праведних душах. Господь керує іхніми бажаннями, Господь є осередною точкою іхніх мрій. Господь у них і серед терпінь, і серед радощів.

Всупереч зіпсованому світові, байдужим, лінівим християнам, на обрії Христової Церкви зауважуємо завжди святі, праведні душі. Стрічаємо їх і серед вищих наша-рувань суспільності; а хоч вони лише з краваткою на шиї, то часто застиджують свою ревністю навіть тих, що в уніформі Божих слуг.

Однак, на ганьбу псевдовченім, на засоромлення нібито віруючої, але ліберальної інтелігенції, ми стрічаємо людей з високим знанням, широкою освітою, що відзначаються великою вірою та глибокою святістю. До таких серед нашого народу треба зарахувати праведного Теофіла Кострубу. Такими бо словами звеличує його Олександер Мох, що перший, хоч коротко але ясно, змалював нам подивуగідну його постать.

Затроєне юне серце

Боже світло побачив Теофіл у родині народнього вчителя. Його серденько почало битися на руках матері 26 травня 1907 року. Було це в Старій Ягольниці, Чортківського повіту.

Вже в перших днях маленький Теофіл зазнав на собі впливів змодернізованого християнського життя. Охристили його тільки вдома, з води, позбавивши св. Тайни Миропомазання.

Ще більше віддалився від Бога Теофіл-юнак. Як почав він здобувати знання, його поживою стали книжки ліберальні, індиферентні до всього, що Боже, що християнське. Недостатнє навчання релігії в школі, слабий контакт з священиками ще більше пришвидчив його моральне зльодоватіння. Він став, як сам себе називав, невіруючий, або краще висловившись, надприродні речі зовсім його не цікавили.

Юнацьке серце Теофіла пересякло « романтичними кличами »: Поступ — Народолюбство — Народ... Віру в Бога заступила йому любов до свого народу, для якого він почав жити, працювати, терпіти, прагнути. Справи Божі його не цікавили. Його безсмертна душа не мала для Теофіла особливішої вартості. Взагалі, справи Божі не мали в нього якогось більшого значення.

Теофіл Коструба жив, бо жив. Свої здібності розвивав, бо справді Господь не поскупив йому талантів. Теофіл тонув у вирі освітньо-національної течії. Його серце не билося інакше, його груди не віддихали іншим повітрям, він не мріяв інших дум, але жив, як жило покоління Драгоманівське чи Франківське. Молодь, підсищена їхніми впорсками, жила їхнім духом, тож не інакше жив і Теофіл.

Середню освіту почав набувати в гімназії родинного повіту, в Чорткові. Однак лиха доля не дозволила йому

продовжувати гімназійні студії. Міцна простуда витиснула на його організмі своє тавро. Він набрався сухіт костей.

Однаке не на довго залишив він шкільну лавку. Велике бажання знання, міцна воля, несхитна енергія магнітною силою притягали його до студій. Він, як ото добрий євангельський купець, почав складати скарби у схов своего знання. Щоб могти продовжати свої студії, переселився до Львова. Тут, в академічній гімназії, склав матуру як приватист. Так ото відкрив собі Теофіл двері до університету, щоб могти студіювати свої вибрані науки.

При джерелі правди

Слабкого здоров'я, без матеріальних засобів, молодий Теофіл почав класти основи під свою вищу освіту. На Львівському університеті почав студіювати історичні науки. Стати українським істориком — було його мрією. А щоб стати українським вченим, мав він для цього всі дані.

Серед повсякденної праці на хліб, у боротьбі за знання, у глибині своєї душі шляхетне серце Теофіла почало тужити за джерелом правди. «Ми тільки констатуємо дійсність, тільки змагаємо до пізнання правди» — так писав він опісля у своїй праці «Віра наших предків». З туго за істиною зродилося в нього бажання пізнати й релігійні основи. Теофіл почав студіювати богословські науки.

Цей перший крок спрямував його в бік джерела. Студіюючи історію, почав він основніше приглядатися В'ячеславові Липинському. Так ото Теофіл проаналізував основно його твір «Листи до Братів Хліборобів». Протягом цього студіювання знайшов він дороговказ, що спрямовував його до джерела. Тут і нав'язалась євангельська розмова Самарянки з Христом. У серці Теофіла впала іскра Божої ласки. Теофіл Коструба побачив у

Липинського глибоку релігійність. Оде перший раз Теофіл зрефлектував, що вчена людина, людина науки може бути віруюча. Його ж переконання досі були зовсім протилежні.

Отак ліберальні погляди, індиферентні настрої Теофіла захиталися в самих основах. Спрага правди в ньому посилювалася ще більше. Він хотів зачерпнути з джерела всякої Правди, напитися Правди, що є основою Бога. Його особисте « я » зрушилося докорінно. Перед його очима виникло питання: На яких основах стояти йому, на яких засадах будувати своє життя?

У таких сумнівах ласкавий Господь не щадив йому свого світла. Добрий Пастир не жалів своєї благодаті заблуканій отій овечці. Теофіл почав доходити до щасливої розв'язки. В таких хвилинах треба світла розважності. Звичайно поважні люди це осягають у часі скуплення-реколекцій. На це рішився й Теофіл. За схемою св. Ігнатія він відбув стислі реколекції. На них Теофіл зробив рішучий крок. На них відбулося друге хрещення відхристиянізованого Теофіла. З того часу набрався він і великої пошани до реколекцій. « Реколекцій нема в нез'єднаних Церквах іще й досі, навіть по монастирях, а нині годі собі уявити католика без відбутих оцих духовних вправ ». Так писав він опісля у своїй праці « Як Москва нищила Унію ». Генеральна сповідь з усього життя наново врухомила в ньому б'ючки християнського життя. Він став повним християнином, як сам це він часто повторяв, він навернувся.

Теофіл Коструба почав новий період життя. Він ступив рішуче, беззастережно на дорогу правдивого християнського життя. Він став правдивим християнином, показався практикуючим католиком.

Глибокими студіями поставив Теофіл сильні основи під свої переконання. « Найважливіша причина була все ж таки одна, а саме: що православна Церква відійшла від джерела вічного й безперерви б'ючого життя віри.

Воно ж є лише в Церкві апостольській, під проводом Папів ». Ось як Теофіл сам свідчить про свої переконання, коли пише про знищення з'єднанення. Тому й робить він прикінцевий висновок: « Отже хто відходить від тої Церкви, сам розриває містичний зв'язок із апостольською Церквою. У тому то джерело слабости й нещастия не з'єднаної Церкви, хоч вона й має єпархію й уділяє св. Тайни ». Він стойть на цьому становищі: « Існує одна Христова Церква, а не якісь дві чи більше окремих Церков. Є тільки християни, а не греки й латиняни ». Це йому вказувала історія української Церкви. « Ідеологія княжої України догматично уявляла собою науку вселенської Церкви перед роздором, перед добою полемік і взаємних оскаржувань. Це була ідеологія католицька, така як вона була розвинута в перших дев'ятьох віках існування Христової церкви ». На таких засадах почав будувати своє життя Теофіл. Таким він став, щоб ним бути до останнього віддиуху свого праведного життя.

В дусі навернення почав працювати Теофіл. З його християнською ідеологією йшло паралельно і його щоденне життя. Він попалив деякі свої праці. Він уважав, що такі твори негідні вийти з-під пера справжнього католика. Це були деякі його белетристичні твори. Він виправив ту свою працю, де подавав характеристику наших багатьох письменників.

По довгій боротьбі Теофіл став на новий шлях. Тепер його праці, дописи до газет, до журналів набули вповні християнського духа. « Вищу ціль існування нації можемо бачити тільки в її участі в великому ділі творення Царства Божого на землі ». Це він так підкреслює у своїй праці: « Мірило вартості історії України ».

Статті Теофіла з ясною християнською закраскою часто не мали попиту. Вони бо були сіллю в оці багатьом, що були тоді у проводі. Траплялося і таке, що його статті не побачили денного світла тільки тому, що були на

основах християнських, що не мали домішки лявірування або надто ясно поборювали наклепи протихристиянські. « Мусимо брати на увагу також і моральний чинник, згідність із Божим законом » так кликав він, а це не кожному було в смак.

Після свого навернення ніколи не співпрацював Теофіл з видавництвами, що мали протихристиянський напрям. Він бо справді дописував до багатьох газет, журналів, але був дуже обережний і уважно дивився, для кого пише. Тим часом біля себе Теофіл об'єнував католицьких учених. Почав гуртувати журналістів такого самого напрямку як він. Так колективно бажав перевести в діло гарні католицькі ідеї. Сам він відродився духом у правді, то ж хотів, щоб громадськість українського народу цим духом перейнялася. Вагу цієї справи зрозумів Теофіл якслід і це він часто підкреслював, кинувши кліч, що його він почав сам від себе: « Відродження треба почати від інтелігенції, що стоїть у проводі народу ». Він чітко підкреслював: « Загал народу може бути здоровий, але як його провід ліберальний, то ввесь народ попливе таким руслом ».

Такими ідеями жив Теофіл, оцим він дихав, цим променював. І не диво, що в католицьких колах ім'я Коструби ставало щораз то більш голосне. Він бо жив справжнім духом християнським і це виявлялося назверх.

Господь кличе

Святі ніколи не вдоволяються пересічністю. Вони змагають завжди ще до чогось більшого, кращого. Це бачимо і в душі наверненого Теофіла Коструби.

Теофіл відродився духом, став практикуючим католиком. Ласка святої віри розгарялася в його душі. Ця ласка почала рости, розвиватися та приносити рясні плоди. Серед такого буйного росту християнського життя

заблисла іскра покликання в його душі. Він почув голос поклику священицького, і навіть чернечого.

Бувають дивні дороги Божого поклику. Було це у Львові. Теофіл мешкав у скромній кімнаті, вдвох. Одного дня його товариш почав розмову:

— Ти так рішуче говориш про релігійні справи. Чому не стаєш священиком? — спитав він Теофіла.

— Хто, я? — здригнувся Теофіл. — Я священиком? Де мені до того, де мені до такої гідності? Де ж мені до такої відповідальності!

— Багато гірших людей іде на священиків! Ти хочеш відродити світ! Чому ж тобі не стати священиком? — сказав однокімнатник.

Ta коротенька розмова стала першою іскрою поклику Теофіла. Вона почала діяти в його душі. « Я можу бути священиком?... Я, з моїм минулим життям, з моїми засадами?... Мій вік уже поважній... Я маю криву руку, мій лікоть погано складений... Я ж каліка?... » — такі та ім подібні думки насувалися Теофілеві.

Однак Божий голос не давав йому спокою. Він змався, зростав, дозрівав, призводив до рішення. Одначе до рішення ще не було прийшло. Щойно розмова з о. Умінським, професором університету, розвіяла всякі його сумніви.

Теофіл взявся за діло. Він піддався болючій операції. Наново зломили йому лікоть, погано складений. Ця операція щасливо вдалася. Над Європою тим часом збиралися страхітливі чорні хмари другої світової війни. Страшна буря ось-ось до самих основ потрясе старою Європою. Перед цим потужним вихром Теофіл, здавалось, скрився під скелю свого покликання. Восени 1939 року, переступив він поріг новіціатського дому ОО. Василіян у Крехові. Тут мав він почати новіціят того ж Чина. У чернечій збірноті плянував Теофіл стати священиком. Історію цього Чина він знав добре. Заслуги

його для української Церкви розцінював Теофіл вірно. Тож не диво, що він його шанував та рішився стати його членом.

Хоч Теофіл ще не зачав властивого новіціяту вже почувався ширим його членом. Перед самим вступленням мав він доповідь для братів богословів у Лаврівському монастирі. В ній він інакше не висловлювався як тільки: « Ми, наш Чин, наш дім... ». Та воєнна хуртовина не дозволила йому здійснити задуми. Повного канонічного новіціяту Теофіл уже не відбув. Однак він аж до останнього свого віддиху завжди почувався Василіянином. Правила Чина, управа Чина, — усе вважав він за своє. Щойно на смертній постелі скористав Теофіл з привілею Чина та склав чернечі василіянські обіти. Так ото став він правним членом Василіянського Чина з новим іменем — о. Теодосій. Як справжній член Чина закінчив він своє праведне життя.

Бувають душі, що жили в Чині, але в ньому не витривали. Не мали вони ласки закінчити своє життя в чернечому Чині. Теофіл, хоч кілька років старався, щоб стати правним членом Чина, остаточно дочекався цієї ласки, вле вже на смертній постелі. Завдяки цьому користав він з усіх ласк Чина, з усіх його привілеїв і заслуг. В Чині закінчив Теофіл своє життя, тож зараховано його до синів Великого Кападокійця.

Бажання Теофіла стати Василіянином натрапляло на чимало перешкод. Не менше їх було й тоді, як він приготовлявся, щоб стати священиком. Але добрий Господь ці його бажання сповнив.

Була люта зима. Над Західною Україною, що стала складовою частиною Української Радянської Республіки, лютували морози. Львів тонув у снігах. Населення Галичини зазнавало всякого лиха. Заслання на Сибір зростало з кожним днем. Свідомі одиниці старалися про те, щоб дістатися за границю, на окуповані німцями землі. Теофіл відкинув усікі пляни про виїзд. Він рішився на

щось інше. Дня 29 січня 1940 року, з рук Великого Митрополита Андрея Шептицького Теофіл прийняв священицькі свячення. На пам'ятку своєї першої Служби Божої написав він на образках: « Се йду... єже творити волю Твою, Боже ».

Так із журналіста, українського науковця став « більшовицький священик » — як він себе називав: « Бог покликав мене на більшовицького священика. Видно, що тільки на те я був йому потрібний ».

Свій священицький обов'язок душпастиря сповняв він тільки за час першої окупації більшовиків. Був він душпастирем у містечку Букачівці. Та не довго довелось йому там працювати. Ідучи до хворого, перестудився, тяжко захворів і мусів залишити душпастирську працю. Переїхав, отже, знову до Святонуфрійської обителі у Львові, де пережив нову окупацію Галичини, але вже під німцями.

Там, у монастирських, мурах мав він іще продовжувати жертву свого життя, серед дошкульних фізичних болів, щоб себе всеціло спалити на жертвонiku самопосвяти Творцеві.

Невспущий трудівник

Виглядало б, що слабке тіло, кволий організм перешкоджатиме в науковій праці Теофіла. Всупереч латинській пословиці, Теофіл Коструба доказав, що в хирлявому, слабкому, сковорованому тілі дух може бути сильний, бадьорий, невгнутий, а в праці видатний.

Ще був він молоденьким, гімназистом-початківцем, і вже Теофілева суспільна праця набуvalа широкого розмаху. В родинних околицях можна було бачити його в усіх ділянках народницької праці. Він був і у Просвіті, свій юний запал виявляв він у Драматичному Гуртку, не бракувало його й у Рідній Школі, не чужий він був і в спортивному товаристві Луг. Ще більшу видатність

його праці можна було запримітити в часі його високошкільних студій.

Задушевним бажанням Теофіла було стати українським істориком. Спеціялізувався він в українському середньовіччі. Свою Магістерську працю написав Теофіл про « Грамоти Князя Льва Даниловича ». У цій ділянці історії він визначився більше, як будь-хто інший. « Можемо безпомилково говорити про Кострубу, як про непересічного історика » — пише Др. Бучинський. Це признали йому самі більшовики, як прийшли до Галичини. Навіть пропонували йому катедру на львівському університеті. Слушно гідкреслює д-р Дмитро Бучинський: « В особі Теофіла Коструби наш народ утратив одного з найвидумливіших наших сучасних істориків ».

Знання Теофіла, можемо без пересади сказати, було енциклопедичне. В усіх галузях науки він дуже добре орієнтувався. До свого розпорядження в науковому апараті мав він знання понад одинадцять мов. Як журналіст, міг забирати голос у різних справах. Не були йому чужі й науки природознавства. У красному письменстві Коструба чудово орієнтувався: « Був він незвичайно вдумливим літературознавцем і непересічним літературним критиком » — підкреслює д-р Бучинський. Також з релігійними та богословськими науками був він добре обізнаний; також основно перестудіював психологію, аби лише якнайуспішніше працювати на душпастирській ниві.

Не диво, що внезабарі він своїм знанням почав привертати до себе увагу. Те, що деякий вчений протягом довгих років здобував, він у короткому часі багатьох перевищив. Хоч його письменницьке перо зломилося у тридцятьшостому році життя, але наукових праць поглишив Теофіл багато.

Його праці не плитко-журналістичні, аби заповнити фарбою папір. Не писав він просто лише за гонорар. І навіть слави він не шукав. Коструба — правдиво вчена людина, працьовита і праведна, керувався істиною, шу-

кав правди, ії захищав, і для неї трудився. « Отже краще про тенденційність не говорити, бо вона тут і ні при чому. Ми опираємося тільки на фактах, на правді. — Розумійте правду, а правда визволить вас » — так пише Теофіл у своїй розвідці про Князя Володимира. Але таку відповідь можна знайти аж після довгих, основних джерельних студій, керуючися при тому єдиною засадою — « пізнати правду, а не насилу доказувати сяку чи таку свою улюблену, чи привичну думку ». Отак знову він визнає, коли пише про віру наших предків. Ще виразніше це він підкреслює, пишучи про знищення Унії: « Не потребуємо говорити неправди, бо як вірно каже історик Вселенської Церкви, — ані Господь Бог, ані Церква, що ії Він установив, не потребують нашої брехні, і найкраще служиться ім правдою ».

Таке забарвлення мають праці Теофіла. Його праведна душа перебувала в інтимній злуці з Богом, була безперервно в контакті з своїм Творцем. Бог є Правда, а хто любить Бога, той живе правдою й шукає лише правди.

Крім цієї любові до правди була в нього бистра інвенція. А вона, завдяки надзвичайній його пам'яті, розкривала йому нові горизонти. Це власне підкреслють його критики: « Він висловив незвично цінні міркування, які дуже часто цілком розбивали досить спримітивізовані висновки наших дослідників літератури ». В цьому допомагала Теофілові його зализна логіка.

До того всього додаймо ще одне: Динамічна діяльність молоденького українського вченого випливала з його залишної витривалости. Таку витривалість мають лише сильні, ідейні характери. « Бо життя тверде, а шлях тернистий. Гарту треба, сильної праці, ще більшої любові » — так сам він це підкреслює, коли пише про культ Богоматері в Україні.

Бувало, що Теофіл переводив усю ніч при бюрку, без сну, затоплений у своїх книжках. Треба подивляти

його витривалість, бо він часто без засобів до життя, без обіду чи вечері, в голоді докінчував зачату працю. До того моральні клопоти-перешкоди завалювали йому шлях у наукових працях. Але він цим не розчаровувався, а розмах у його праці набував ще більшої динаміки. Щоб написати історію України, забирається він чотири рази. Нічим він не заневірювався, а міг кликати з Апостолом Народів: « Хтось слабкий, а я не слабкий ».

Найбільше треба подивляти геройство його такої витривалої праці, коли догаряв він на смертельній постелі. Теофіль з болю стискав уста, крутив головою, і хоч сам уже не міг писати, ще диктував свої праці. Так власне працював він над історією України: диктував останками сил, але ще хотів спричинитися до насвітлення правди про християнську Україну.

Праведник повіки житиме

Наукові здобутки людини — це надбання великі й гарні. Однаке вони є тінню в відношенні до святості та праведності людини. Тим-то праці Теофіла набувають тим кращого насвітлення, чим більше праведною людиною він ставав. Святе Письмо запевняє нас, що праведник житиме повіki.

Теофіл Коструба не посвятив молодих літ Богові, зате віддався він йому всеціло після свого навернення.

Генеральною сповіддю увійшов він у надприродне життя. Так став Теофіл живою клітиною у Христовому Тілі, а з цим почав помітно зростати духовним життям: випромінювати палке, буйне, християнське життя. Його діла, його чесноти засвідчували зльоти в його духовному житті. Це ще краще показалося, коли він прийняв святу тайну Миропомазання в 32 році життя, з рук свого сповідника, о. Романа Лукання, ЧСВВ.

Дух молитви, що є найкращим показником святості, спалахнув в душі Теофіла. Його щире, дитяче відно-

шення до Пречистої Діви Марії доповняло цього духа. Він кликав: « Просім її, а для неї нічого немає неможливого, все на добро наше виєднає нам у свого Сина ». На обличчі Теофіла можна було завважити якесь дивне зворушення, коли він висловлювався про Пречисту Діву Марію. Насвітлюючи історію почитання Богородиці, він кличе: « Лише з вірою й любов'ю молімся до Неї, як молилися й наші предки цілі століття ».

Перейнятій духом молитви, склав Теофіл молитовник « Ісусе, люблю Тебе ». Сам уже його наголовок говорить про відношення Теофіла до Христа-Господа. Тут ясно видно, з яким почуванням відноситься він до того Христа-Господа, що є правдою й життям для нас усіх. В цьому молитовнику він виливає свою любов до Господа Ісуса, а любов є зв'язком святости.

Це було літом 1939 року. Перед вступленням до новіціату перебував Теофіл кілька днів у Лаврівському монастирі. При цій нагоді брав він участь у цілоденному дозвіллі в монастирському лісі, коло мінерального джерела. Перед обідом мали ченці кількамінутове скуплення, щоб увійти в свою душу та проіспитувати свою совість. Не залишив того й Теофіл. А краще це робив, як не один чернець. Коли інші проходжувалися серед лісу, а може опівдні за зорями шукали на небі, Теофіл прикліякнув на траві, скромно склав руки та потонув у молитві.

Духа молитви плекав він з кожним днем щоразу більше. Ще краще це можна було запримітити, коли він став священиком. Його Свята Літургія супроводилась глибокими внутрішніми переживаннями, переживаннями молитви.

Із духом молитви розвивалося і його покутниче життя. Воно було в нього тією оливою, що підсилювала вогонь його побожності. Хоч зовсім виснажила його недуга, хоч це були часи воєнної хуртовини, що вже самі по собі бичували людину, але о. Теодосій Теофіль Коструба ще

тим ревніше виконував діла покути. Нічні чування, часті бичування, волосянниця — це не тільки символи глухого середнєвіччя. Вони мали місце й у двадцятому столітті, в часі більшовицької завірюхи. Теофіл дуже тяжко хворував, проте діл покутничих не залишив.

Праведність Тесфіла доводила його до повної посвята Богові. Ще не був він ченцем, ще не склав навіть чернечих обітів, а жив уже як добрий християнин, плекав духа євангельських рад. Визначався він євангельською скромністю, що стала охороною його невинності, також і євангельським убою звом й справді доля не щадила йому земських зліднів. Але він умів іх піднести до вбою надприродного, а то й добровільно ще краще його розвинути, за ним шукати, щоб так ще більше його практикувати.

Свою визначність чи особливі якісь здібності прикривав Теофіл щирою покорою. Інколи відповідав: « Я тільки простиий, невчений священик; з такими справами йдіть до котрогось ученого ». Оця християнська смиреність спонукувала його до впокорень. Він часто натякав на свої гріхи, підкреслював свої помилки. Зате ніколи не говорив і не хвалився своїми здобутками чи успіхами.

Коли терпів фізичні недомагання, а чи моральні терпіння закривали йому життєву дорогу, він переносив це з повною рівновагою духа: « Та нехай буде так, я хочу тільки Божої волі ». Це часто він повторяв. Серед таких гірких хвилин не втрачав погоди духа. Супокій завжди промінював на його обличчі. Його настрій був повний святого гумору та й ще веселих жартів.

У горні терпінь

Запевняє нас свята книга Приповідок, що серця випробовуються так, як золото в горні. І справді, як немає перел, щоб іх не спричинював біль, а навіть найкращий

рід винної лози здичавіє, коли її не обтинати, так немає шляхетних душ, щоб їх не виробляло терпіння.

Коли душа о. Теодосія - Теофіла дійшла аж до геройства, такою мірою, що для нього треба шукати місця серед праведних душ, то про це нас впевняє одне: о. Теодосій перейшов жаский шлях болю. Серед терпіння Йова він довершив свою праведність.

Боротися з невдачами, природно переносити люті противнощі, це прикмети сильних характерів. Але все це піднести до стану надприродного, підчинитися Божій волі, робити з любови до Бога — це риса Святих. Виявити Богові вірність, любов, підкореність навіть за найтяжчих хвилин життя — це вершок християнської звершеності.

Теофіль Коструба зазнав терпіння, і зазнав іх дуже багато. Серед терпіння найбільше він запроменів своєю любов'ю до Бога. Сам Теофіл підкresлює, що Господь не щадив йому терпіння: « Воно дуже здорова річ просити в Бога терпіння і страждань. Бог звичайно вислухує таке наше благання » — так часто він повторяв до своїх приятелів. Є країни на світі, де часті дощі іх зрошують. Душа о. Теофіла це та країна, що була зрошувана частими дощами терпіння.

Теофіл зазнав повного браку матеріальних засобів до життя. Недомагання організму вже з хлоп'ячих літ пе-реслідували його. Перепони в науковій праці дошкулювали йому. Але вершком його Голготи було його ложе болю. Вісімнадцять місяців перележав він у ліжку. На його тілі відкрилися рани. Він мусів піддатися ампутації ноги. До того всього долутилися ще болі шлунка, серця, голови.

Все це приймав о. Теодосій спокійно, як це роблять святі душі. Терпів усе з підкоренням волі Божій, жертвував усі свої терпіння за свої давні гріхи, що іх він так часто щиро оплакував. Жертвував він оці свої терпіння й за свій народ, що переживав також страшне лихоліт-

тя. « Для мене тепер тільки біль сущий. Усе ж інше ніщо ».

Недокінчений розділ

Сумні картини змалював нам о. Теодосій, описуючи, як Москва нищила Унію. Московські царі посів Атлантів з'єднання дощенту викорінювали, та вогнем його випалювали. Ось що накреслив він на тлі 250 літ, напослідок сам почав він переживати це як « більщовицький священик ». Однак остаточного удару на святе З'єднання Теофіл уже не бачив. Не бачив він і не записав. Перо християнського історика зломилося, щоб не бути наочним свідком новітніх Попелів та Семашків. Це можуть тільки докінчити його однодумці, що це переживали і власними очима бачили « добровільне воз'єднання з братнім народом ».

Витривале й неподатливе серце Теофіла остаточно перестало битися. В його б'ючках перестала пульсувати кров. Письменицьке перо зломилося, щоб уже не чорнилом, а вічною згадкою про себе та своїми ідеалами розгоррати аннали української Церкви та українського народу. Було це 3 березня 1943 року. Український народ, українська Церква зберігали в собі ще якийсь промінчик надії, але очі праведного сина України замкнулися, щоб не бачити що буде діятися.

Третього дня маленький гурток супроводив о. Теодосія на вічний супочинок. Зимове небо сірими хмарами прибралися в жалобу. Дрібні сніжинки вистелювали яму, щоб сіра земля стала йому легкою, бо досі була вона для нього дуже твердою. Грубі замерзлі груди землі спадали на труну, щоб прикрити його тлінні останки; проте пам'ять про нього позістане нетлінна з роду в рід у християнській Україні.

Поховали його на Личаківському цвинтарі. Незмінний закон Творця поклав і на ньому печатку: « Із землі

взяв я тебе, і в землю обернешся». Заголосили рідні, заплакали йому споріднені духом. Всі відходили з смутком та пошаною від нього, але з надією, що його ім'я вплететься у вінок кращих синів нашого народу.

Склонім свої голови

Тридцять літ проминуло, як уснув Теофіл Коструба, наш благородний, молодий, шляхетний учений і великий праведник. Літа пливуть, але пам'ять про нього не сміє розплivатися в імлі років. Праведно повіки житиме, пригадує нам Святе Письмо. Хай же цих кілька слів про великого нашого праведника та вченого спричиняться до збереження пам'яті про нього.

Коли ці слова долетять до наших ушей, склонім і ми наші голови. Схилім іх перед людиною великого ума, перед людиною глибокого знання, перед людиною ясного та здорового світогляду. Прославмо його невсипущість у праці, що так поважно вмів брати життя, що для себе був суворий і вимогливий, а для інших мілив і вирозумілив. Прославмо його невгнучий характер та мозольну працю в насвітленні правди християнської України.

Але найглибше похилім наші голови перед його святым і праведним життям. **Правдиво** християнські риси його душі, геройські його чесноти хай стануть ясним полум'янім промінням світлом перед нашими очима, як ідеальний взір доброго християнина.

Схиляючи голову, піднесім наше серце, прошепотім молитву, щоб пам'ять про о. Теодосія - Теофіла Кострубу, ЧСВВ, росла, зростала невгомонно, позіставалась повіковіку в нашему народі та в Христовій Церкві. А наші покоління, щоб ішли в майбутнє із знаменом його духа.

ЯПОНСЬКИЙ САМАРЯНИН

ТАКАШІ НАГАІ
(1908-1951)

Дзвони в Нагасакі

Це дзвони ще з 1925 року. Їх подарував один жертвовавець з Бельгії. Умістили їх на високій давіниці коло церкви в Уракамі, на передмісті Нагасакі. Чи дощ, чи вітер, а вони бувало розносять кругом свої мелодійні тони. Так кличуть вони вірних на Службу Божу, три рази денно пригадують радісну хвилину Благовіщення, то знов оплакують померлих.

Але прийшло страшне бомбардування в серпні 1945 року. Це американці вперше скинули атомну бомбу. Під румовищами, серед звалищ цегли і каміння, треба було шукати тих дзвонів. На велику радість, дивним-дивом один із них був зовсім неушкоджений.

І так, 24 грудня того ж року, на площі де стояла церква, був метушкий рух. Група людей, під директивою доктора Нагаї приготовляла риштування, щоб товстими ланцюгами з румовищ витягнути неушкоджений давін і примістити його на провізорній давіниці. Ще тієї ночі понад долинами, засипаними свіжими румовищами, в Уракамі, линули радісні тони та розносили різдвяну новину.

В хатчині, покритій збористою бляхою, що ледве мала сім квадратних метрів, доктор Нагаї кожного дня прислухувався пим мелодійним тонам дзвону. Організм його сточений хворобою, біля нього двоє діточок-сиріток, а він, уважно вслухуючися в сумовитий тон дзвону, переносився думкою дванадцять літ узад. Це ж той сам голос дзвону, що почав був будити його душу з мате-

ріялізму до католицької віри. І цей давін любо пригадуватиме йому аж до смерти його пробудження.

Матеріаліст

Такаші Нагаї народився 1908 року в Ізуумо. Це святе місце, що його історію передала японська мітологія. Про католицьку віру він нічого не знав. А був він також байдужий до старинної японської віри Синтоїзму, що боготворить сили природи та плекає культ предків. Зате в родинному вихованні вщепили в його душу велику любов, міцний запал до науки.

Батько його був лікарем. Мати, хоч часто помагала своєму чоловікові в лікарських зайняттях, однак усю свою працю присвячувала вихованню своїх діточок. Було в неї п'ять синів. А мала вона бажання, щоб найстарший син гідно продовжував працю батька.

Бажання матері сповнилося. Такаші покінчив середню школу й записався на медичний факультет у Нагасакі. Минало йому тоді двадцять літ. Це був рік 1928. Ті роки в Японії, це бурхливі часи наукового матеріалізму. Нагаї сам про них пише таке:

« Ці мої студіювання людського організму кинули мене в крайній матеріалізм. Коли пішов я на медичний факультет, приділили мене переводити розтини трупів. Казав я собі: У тих трупах є все, що має людина. Так при цих розтинах трупів я легко прийшов до висновку, що в людині немає нічого, крім матерії. »

Чудова будова людського організму, стисла співпраця його найменших частин, все це викликувало в мені подив, однак поза матерією я не добачував нічого ».

Усі члени людського тіла, всю їхню працю, усе вважав він за складну машину. Про душу не хотів він наявіть робити припущенінь. Це йому тільки ускладнювало б науку. Чайже тіло — це сполука різних первнів, так переконував він себе. Це кисень, азот, вапно і т.п. На-

віщо думати про якусь душу? Це радше вигадка, пояснював собі. Це вигадка, щоб обдурювати простий народ.

Таке було переконання Такаші. У проблеми людського життя він не входив. Поза науковою, основаною на самих тільки спостереженнях не шукав вияснення правди. Був він зовсім далекий від неї, і його аж ніяк не цікавили проблеми духовні чи релігійні.

Та несподівана смерть забрала йому дорогу маму. Це було 1930 року. І ця то трагічна хвилина вирвала його з матеріалістичних оман.

Мамин погляд

Про останні хвилини трагічної смерти мами сам Такаші пише таке:

« В часі літніх ферій, по другому році моїх університетських студій, моя мама важко захворіла. Несподівано заatakувала її апоплексія. Коли прибіг я до її постелі, це вже були її останні віддихи. Вона вснула, а кінцевий її погляд спочив на мені. Отой мамин погляд зовсім перемінив мої погляди. Так! Той мовчаливий погляд тієї, що дала мені життя, змінив цілком мої гадки.

Це ж бо був погляд тієї, що мене виховала й так дуже мене любила. Той погляд непомильно говорив мені в хвилині останнього віддиху моєї дорогої матусі, що її душа не лишить свого дорогоГО Такаші, навіть і по своїй смерті. Я, що не вірив у бессмертність душі, вичитав це з її очей, я інстинктивно відчув, що душа моєї мами — дійсно існує, хоч вона залишила тіло й уже ніколи не з'явиться.

Так то в мені відізвалися думки, що їх я вичитав у Паскаля. А роздумувати мені над такими глибокими думками того мудреця, що відзначався такою глибокою вірою, було те саме, що займатися людині невченій астрономією без далековиду. Стоячи на землі, я хотів у порожнечі досягнути зір своїми руками. Подібно й мое

серце билося: Воно нетерпливилося, металося в порожнечі. Те, що твердив Паскаль, було святою правдою. Однак я ще не був спроможний збегнути тієї правди так, як уже розумів і досліджував речі наявні й дійсні.

Душа, вічність, Бог... в усе це вірив Паскаль, наш великий попередник-фізик. А вірив він направду. Не добачав ніякої суперечності з науковою! Отака була ця дорога, що допровадила мое зацікавлення до католицизму».

Після таких міркувань очі доктора Нагаї і далі були вп'ялені в стіл при розтинанні трупів, але тепер його думки почали поволі підноситися до неба.

Діяння душі

Такаші продовжував університетські студії. Він винайняв собі кімнату в родині Моріяма. Господар тієї родини це нащадок давніх християн, ще з-перед 250 літ. Родина ця пережила страхіття переслідування, але таки зберегла віру, що її проповідував святий Франціск Ксаверій. Чиста ота віра, що її не надщербили навіть переслідування, заглянула в очі молодому Нагаї.

Та родина кожного дня в полуздне, перед обідом, на голос дзвону проказувала Ангел Господень. Нагаї з своєї кімнати на поверхі виразно чув поважний голос господаря. Коли покінчили молитву, він сходив додолу, щоб спільно пообідати.

Господар Моріяма торгував волами. Оподаль хати була велика стайня. Часто можна було дочути, як пастухи кликали волів. Тільки бувало закличутъ: « на, на бику... » а воли зараз відзываються своїм ревом. І цей рев волів привів Такаші до рефлексії над собою. Як це може бути, що віл нічого не думав про свою мету, не рефлектує про суть свого життя, чи саме він не схожий на тих волів? Навіть більше, він бо цікавиться лише речами похватними, чи не є нещасливіший, як оці воли, що нічим не журяться, лише переживають?

Паскаль, міркував він, своїм глибоким знанням доходив до ясного світла християнської віри. Господарі дому, хоч невчені, у тій самій вірі знаходять свою ціль життя. Прості ці робітники вчать його того самого, в що повірив мудрець. Так то в серці молодого студента медицини розбліслася іскра світла.

Прийшов березень 1932 року. Настала вроочиста хвилина роздачі дипломів. Hagaі був промовцем з цієї нагоди. Але несподівана перестуда поклала його до ліжка. Відчув він міцне запалення вуха, а це дало почин запаленню оболони мозку.

Добра господиня, що також була християнкою, доглядала його, як рідного сина. Біля постелі хворого часто проказувала вервицю й просила про здоров'я для його тіла, а ще більше вимолювала для нього християнського життя для його душі.

Hagaі виздоровів майже чудом. Менінгіт не розвинувся, але наслідки свої полишив. Виявилося, що він на праве вухо оглух. Оці то наслідки хвороби перекреслили плани молодого студента. Він не міг як слід послуговуватися стетоскопом, треба було вибирати іншу ділянку медицини. Він рішився посвятитися радіографії. Молодий лікар Hagaі став асистентом рентгенівського відділу.

Маленький катехизм

В лютому 1933 року виникло напруження в Манджуї. Лікаря Hagaі причислили до 11 полку піхоти в Нагасакі й він вирушив у той похід. Господар Моріяма не забував за нього в цій його військовій експедиції. Часто висилав йому пакунки. Одного разу дочка Мідорі Моріяма, висилаючи пакунок докторові Hagaі, поклала до нього маленький катехизис.

По році повернувся доктор із Манджуї. Продовжував він далі свою працю у рентгенівському відділі.

В тій праці його релігійні переконання поволі дозрівали. Остаточно Нагаї рішився. Одного дня він вибрався до старенького пароха в Уракамі, щоб той охрестив його. З батьківською любов'ю прийняв лікаря старушок. У цирій розмові переслав його до свого друга, щоб той приготовив його до цієї святої Тайни. Але доктор Нагаї зовсім не потребував приготування: Він уже був приготований. В далекій Манджурії він дістав був книжечку катехизису. У небезпеках воєнного фронту ще краще зрозумів він правди віри. У червні прийняв Нагаї святу Тайну Хрещення й вибрав собі нове ім'я: Павло. Проминуло два місяці й він одружився з Мінодорі Моріяма.

Тепер д-р Нагаї цілком віддався науці. Присвячував усі свої сили духа й тіла, щоб поглибити лікарське мистецтво радіології. Дописував він до журналів. Редактував лікарсько-наукові статті, організував курси, товариства лікарів, доглядав хворих у лічницях св. Вінкентія від Павла. Для всіх мав слово заохоти й підбадьорення.

Ось його засада: «Завдання лікаря — радіти й сумувати з хворими. Він повинен зменшувати терпіння хворого, начебто він сам терпів. Треба відчувати біль хворого. Крім того треба пам'ятати, що не лікар виліковує хворого, але Божа ласка. Лікареві треба іноді щиро просити в Бога сили, щоб міг поставити добру діягнозу».

У 1937 році знову розгорілася війна в Китаї. Доктора Нагаї вдруге покликали до війська. Цим разом працював він лікарем у п'ятому санітарному відділі. Три роки перебував у Китаї. Бував він і в північних, і в південних, і середніх його околицях. Усюди спомагав він нещасних хворих, чи це були японці, чи китайці, чи військові, а чи й цивільні.

В березні 1940 року Нагаї остаточно повернувся до родинного вогнища. З радістю обняв він жінку та діточок: хлопчика Сейіші й дівчинки Каяно. Наново розпо-

чав свою працю. Тепер дістав номінацію на професора рентгенівського відділу.

Жертва променів

Китайська війна принесла сумні наслідки. Давалося відчути брак поживи, прийшло загальне ослаблення населення, появлялося чимало жертв туберкульози. Все це збільшило число хворих. Численніші бували радіографічні просвітлювання. Приходили щораз то більші й більші групи студентів та робітників. У вихрі війни лікарі-оператори безперервно були зайняті, спішилися, бо тільки вони могли прийти з допомогою.

При цій праці часто бракувало плівок. Лікарі безпосередньо брали хворих тільки на просвітлення, але промені Рентгена дуже погано впливали на здоров'я лікарів. Організм доктора Нагаї так був просякнутий променями, що почали атакувати йому зір і слух. Як дуже був він виснажений працею в шпиталі, може свідчити те, що, вертаючися домів по праці, йшов відразу до ліжка.

Одного дня, в червні 1945 року, розпочинаючи працю, хотів знати свій правдивий стан здоров'я.

— Приготовити апарат, — приказав він своєму помічникові.

- Але, пане докторе, ще не прийшов ні один хворий.
- Що хворий, він уже тут, — відповів з-поза плечей.
- Що, пан доктор?
- Так, це я, — відповів просто в очі!

Промені просвітлили тіло Нагаї й показали: на превеликий жаль правий бік затягнений великою чорною смugoю, великі плями затягають серце, шлунок і кишки. Це левкемія-пістряк крові.

Нагаї негайно вибрався до санаторії св. Юрія в Гамбурзі. Тут, переходячи через город, його очі зупинились на пропам'ятній мармуровій таблиці: « Жертви про-

менів Рентгена — Іван Едвардс, Альберт Шонберг, Льомбард... ».

Поглянувши на цю таблицю, доктор Нагаї призадумався, а з його уст добулась щира молитва: « Господи, я слуга нікчемний! Хай сповниться на мені твоя свята воля! » По хвилині призадуми повернувся знову спокій до його душі.

Нагаї скликав консультацію лікарів і сказав: « Лікуйте добре! Тут рідкісна хвороба ». А просив він діагности лікаря, шефа департаменту внутрішньої медицини. Діагноза була така сама: « Левкемія хронічна. Білих тілець крові 108.000, а червоних 3.000.000. Зостається ще три роки життя ».

Вибух атомної бомби

Це був той страшний день — 9 серпня 1945 року. Була одинадцята година й дві мінuty. Несподівано спалахнуло страхово че засліпляюче сяйво, температура досягала 9.000 ступнів Цельзія. В одну мить на просторі двох кілометрів люта пожежа охопила Уракамі, північно-східнє передмістя Нагасакі. Жахливі наслідки: 30.000 трупів, 100.000 ранених. З 10.000 католиків, що їх нараховувало Уракамі — в одну мить згинуло 8.500. У школі, де було 1.800 дітей, зсталося при житті ледве двісті.

Факультет медицини, що лежав 700 метрів від осередку вибуху, не встоявся проти променів того вогню, хоч був він увесь із залізобетону — один з найкращих модерних будинків. Такаші власне тоді сортував фільми. Був він звернений до світла, а праворуч нього — скляна стіна. Несподівано почув він, як по його обличчі, з правого боку, попливли струмки крові. Якже збегнув, що щось могло статися, вибіг на сходи. У приймальній залі, на коридорі, де чекали пацієнти, чути було крик

і лемент ». « Вже йду, йду! » — скрикнув він, затулюючи рукою свою рану на голові.

Почалась перша допомога. Дерли сорочки на паси та перев'язували рані нещасним. Такаші правою рукою підтримував свою голову, а лівою помагав обв'язувати рані. А як подавав першу допомогу іншим, йому самому кілька разів пускалася кров. Кілька разів багрив він одіж медсестрі, що разом із ним працювала. Та на це він не зважав: « Жили на чолі маленькі, можу витривати з три години. За той час дамо першу допомогу ». І він працював далі. Час від часу міряв він свій пульс, щоб знати скільки ще сил стає йому до праці.

Але низовина Уракамі перемінилася в одне велике побоєвище. Брама шпиталю не зачинялася. Тягнулися довгі ряди поранених, закривавлених. Одні в пороздираній одежі, інші з волоссям обпаленим. Там далі молоді жінки тримають на своїх руках дітей без голови, і водночас відсувають трупи своїх батьків чи матерів. Дійсно, невеличкий образ пекла.

Ліки, що були в магазинах, адебільшого стали непридатними. Медикаментів для першої допомоги — обмаль, а ранених, які ждали першої допомоги, були тисячі. Лікар Такаші, на жаль, мав лише кілька осіб до помочі. Він скаржився: « зовсім погано, не дамо самі ради, не стає сил ».

А тим часом пожар наблизався, і збільшався з страшною силою. Не було сумніву, що й шпиталь також почне горіти. Доводилося виносити хворих на найближчий пагорб. Почалась евакуація. Коли Такаші отак перепроваджував двох хворих, та ще й третьому помагав рукою, почув — добрий отой Самарянин, — що його сили вичерпалися докраю. Це зауважила й пані Гісаматсу, головна медсестра.

— Але пане докторе, які ви бліді! Треба вам на хвилінку відпочити!

— Дитино, нема чого страхатися! — відповів доктор, а вказуючи на закопчене обличчя медсестри, додав жартом. « Виглядаш, немовби муринка ». Опісля взяв себе за пульс... Сили справді в нього гасли.

О четвертій годині по полуничі вогонь проник до департаменту Рентгена. Там було тринадцять років його праці. Усі записи, збірки, усе приладдя, добре вдосконалені з бігом тих літ — все це пожерло полум'я. Коли сказали лікареві, що в нього левкемія, що він ще має лише три роки життя, тоді він постановив собі за той короткий час зібрати матеріяли свого великого досвіду. А тепер, тепер усе це забирає вогонь. Асистенти й медсестри стояли біля нього з слозами в очах. Вони не відвертали своїх очей від пожежі. « Усьому свій кінець » — прошептав спокійно Нагаї. Опісля коротко здав звіт директорові шпиталю: « Усі хворі переміщені ». Сказавши це, відійшов. Та ледве зробив кілька кроків, дістав заворот голови. Трохи далі, на відкритому полі, він зауважив, що медсестра, одна з його допоміжниць, зовсім виснажена і втомлена, впала. Лікар накрив її своїм плащем, але, вступивши кілька кроків дальше, зомлений упав на землю.

Великий біль голови привів його до свідомості. Співтовариши-лікарі зробили всі зусилля, щоб захистити його рану на чолі. По тяжких трудах операція вдалася. Великий біль вдруге привів його до свідомості. Тоді Нагаї знов уявся до праці. Він давав зарядження: « Чоловіки, негайно будуйте шатра! Жінки, приготовляйте їжу! » Однак унезабарі обезсилений запав він у глибокий сон.

В наступних днях, 10 й 11, він далі доглядав хворих. Коли дуже таки втомлений потребував дещо відпочинку, попросив директора шпиталю, щоб міг тимчасово відійти до своєї хати.

Роздерте серце

Що з моєю хатою...? — думав Нагаї, і швидкими кроками поспішав. Перейшов мимо церкви, — вона спалена. Трохи даліше його вілля — усе спопеліло. Біль стиснув йому груди. З його хати залишився лише попіл... Тут сірі кілька черепків із тарілок, там — останки людських костей, ще теплих. Це було все, що залишилось по його дружині Мідорі. Але ні! Оподалик від костей він знайшов ще на пожариші скляні зернятка вервиці, стопленої в одну галку. З розбитим серцем усю ніч перевів він самісінський над цим гробом, притискаючи до свого серця останки костей своєї жінки.

Прийшов ранок 13 серпня. Миливій вітерець повіяв від моря понад нещасну землю, сплюндровану людською злобою. Нагаї, навколішках, пересуваючи зернятка вервиці, ще молився за вічний спочинок 30.000 душ, що стали жертвою однієї бомби. Опісля похоронив останки Мідори та підpirаючися палицею, вибрався до Мітсуяма. Це невеличке село, віддалене 8 кілометрів, куди втікали ті, що засталися при житті. Тут застав він свою свекруху з обома діточками.

Каяно — шостилітня й Сейіші — дванадцятилітній зчинили крик, як у фіртці несподівано показався батько, увесь оббрязканий кров'ю. Сейіші кинувся до нього й закричав: « Мамусі тут немає!... »

Невеличка оселя Мітсуяма переповнилася пораненими, що сюди переселилися з міста. Кругом поставали халупки з галуззя. Треба було перевивати рані, що вже починали ятритися. Цю поміч часто доводилось давати по хатах. Нагаї не відказувався від цього, хоч сам був дуже ослаблений. Радіяція бомби та уплів крові збільшили у нього левкемію. Він чув, що слабне з кожним днем. Дійшло до того, що 14 серпня, ввечорі, його до дому привели.

П'ятнадцятого серпня це Успіння Пречистої Діви

Марії. Нагаї був у церкві, щоб вислухати Службу Божу, але ворожий наліт примусив священика її перервати. Навіть у цій гірській церковці не можна було спокійно помолитися. Того ж самого дня, в дванадцятій годині радіостанції рознесли вістку, що прийшла капітуляція. Цю вістку приніс якийсь професор з міста. Настало велике пригноблення. На цю вістку заплакав і Нагаї, а всі люди заридали разом із ним. Ніхто вже не хотів ні їсти, ні пити. Того дня, а й наступного, навіть уже не вділяли консультації хворим.

Минуло кілька днів. Ситуація дещо прояснилася, лікар Нагаї медсестрам своєї групи дозволив давати поміч хворим. Здоров'я лікаря погіршилося. Свекруха непокоїлася. «Хто ж тепер буде тебе доглядати?» — казала. «В такому стані, як мій, догляд уже нічого не поможе» — відповів лікар. Справді його тіло було вже геть чисто розятрене, перш усього ж обличчя. Рана на правому боці чола наново відкрилася. Гарячка піднеслася до 40 ступенів. Приятелі добували всіх зусиль, аби його рятувати; прикликали лікаря, медсестру; вживали всіх заходів: і обклади, і ліки на скріплення серця, і впорснення. Поліпшення не було. Хворий прийняв св. Тайну Єлеопомазання, приготовлявся до вічності.

«Вмираю спокійно — сказав, — не маю на що жалітися! За ласкавість дякую всім». З цими словами заснув. Але дивна річ. Наступного ранку рана почала засклеплюватися, кров почала засихати, а до тижня рана загоїлася. Хворий, уже вмираючий, хоч ще не міг піднятися з ліжка, заявив: «Щоправда не можу ще стояти на ногах, але таки повертаюся до Уракамі. Там чекає на мене багато праці».

Відбудова

Були такі, що сумнівалися, чи на землі, просяклій атомною енергією, можна буде наново загospодаритися.

Вони доказували, що доведеться чекати яких 70 літ. Але мешканці Уракамі рішили вертатися на свої місця. Нагаї поспішився також. « Я піду перший, щоб там жити! » І так було.

Не проминуло два тижні, як почало оживати це людське муравлище. Проминуло тридцять днів, а лікар завважив сліди черв'яка, а в каналі щура, що втікав. Не минуло багато часу, і почали сходити картоплі, а на них з'являлися усілякі мшиці та гусеници. Лікар Нагаї зробив висновок: « Це свідчить, що люди можуть жити ». Так почав він будувати халупку на місці свого давнього мешкання. Кілька бляшаних пластів поклав на останки муру й уже був дах. Спереду поставив два камені на кухонний вогонь і на них поклав бляшанку. Збоку стояла пляшка без шийки, яку призначив на воду. Щоб накристися, придбав моряцьку уніформу, коли то військо давало допомогу.

Була справді страшна нужда. Одного дня прийшли до Нагаї знайомі, щоб його відвідати. При цій нагоді з його уст вийшли такі слова: « Отут є правдивеuboзвство, хіба ні? » Але зараз себе поправив і додав: « Змагання, щоб усунути недостатки або зусилля, щоб бути багатим чи остаточно це не одне й те саме? Що ж варте матеріальнеuboзвство, як серце повне бажань? Тут у мене лише той приклад, що його я повинен дати своїм співгородянам! » Від того дня ніхто не чув ні словечка від доктора, щоб бодай щось натякав на своєuboзвство.

Факультет медицини потерпів також. Однак, продовжуючи свою працю, розмістився в трьох будинках. Нагаї, лікар-асистент, тепер став професором. Це примушувало його деколи приїзджати на виклади. Трясення вагонів дуже він відчував. Треба було б йому такий доїзд залишити. « На залізниці найбільше мені докучає мій живіт! » скаржився. Пропонували йому, щоб замешкав у шпиталі в якому він читав найбільше лекцій. Однак він від того рішуче відмовився.

« Не бажаю залишити Уракамі. Хочу його відбудувати. З яким лицем я міг би проживати в цьому вигідному мешканні, коли жителі моєї дільниці живуть у бляшаних бараках! Як тут, подібно й там, усе колись відбудують. Уже починають підноситись нові будівлі. Це радість побачити своє місто відновленим! »

Нагаї взявся очищувати свій терен з румовищ. Почав роботу на північно-східнім боці. « Я дуже хотів віднайти Розп'яття, що було в молитовні нашої хати. Ясно, що хрест з дерева згорів, але бронзове Розп'яття певно не порушене. Я все втратив, але це Розп'яття я таки знайшов ». Він сам описує це так:

« Під великою купою поломаної дахівки прозябала одна однісінька квітка. Недалечко цієї голубо-бліскучої квітки я приклякнув на землю й інстинктивно шукав. Я був певний, що Господь дасть мені ласку, і я знайду цей дар його доброти між отими руїнами ».

Один його родич подарував йому дещо грошей. Такаші передав ці гроші ченцеві на відбудову монастиря. Про цей монастир залишив він таку згадку: « Проминув місяць. Той монастир, що так щасливо відбудувався, подарував мені Біблію та статуетку Матері Божої. Це все разом з моїм Розп'яттям на стіні вистачає. Не потрібно більше нічого. Коли молюся за своїх добродіїв, почуюся найбагатшим у світі ».

Працювати до останнього віддиху

З весною 1947 року — Такаші Нагаї поклався до ліжка, щоб уже більше з нього не піднятися. Мусів зреєстися професури, і тим самим позбавити себе платні. Але як же житиме він і його діти? Сам він дав нам відповідь: « Моя голова ще може працювати. Очі, вуха, руки й пальці ще зовсім здорові, можу писати! » І Такаші простягнув руку до пера.

« Мої любі діточка, любіть ближнього, як себе самого. Ось слова, що іх вам лишаю. Вони є початком, кінцем і змістом моєї науки ». Цими словами « Мої любі діточка », зачав Нагаї списувати в'язанку порад для Сейіші Й Каяно, що іх небавом мав покинути. Справді вистачав би сам його приклад, щоб вкласти в іхні серця цю ідею. Бо що ж було метою життя цього батька, як не геройчна любов-поміч ближньому? Услугування близжнім, і це попровадило його в обійми смерти. Хіба ж це не геройство? Це був власне той його ідеал, якому він пожертвував навіть останні свої хвилини.

Лежачи навзнак, писав він на дошинці, котрої вживають студенти для рисунків. У таких обставинах писати не легко, навіть людині здоровій. Що ж сказати про такого хворого, як він? Скільки то треба було зусиль і енергії! Зрештою, сам він це підкореслив ще в 1947 році: « У наслідок зменшення тілець крові мої сили дуже підували. Це натискає на мій мозок, він утомляється, слабне. Беру дещо кофеїни, але не можу цього надувати. Здається, треба буде змінити ліки ».

Один американський капітан подарував йому мішечок кави. Це спровітило йому радість. « Дякую за ласкавість, зможу працювати ». А й справді працював він ревно, як сам це визначує. « Пробудився я раненько, в першій годині. Бачу, що гарячка в мене спала. Тоді я випив горнятко кави з термоса й так міг працювати до сьомої години ранку. Праця скріпила мені й зір, і слух ». Поза тими годинами мало мав він часу, аби спокійно писати. У його хаті рано-вранці вже роїлося від гостей. Безперервний тупіт дерев'яночок прихожих, часте привітання « Добрий день » ще від хвіртки, все це забирало йому час. Однак гостей завжди зустрічали усміхнене обличчя лікаря. Іноді рукопис, над яким він працював, треба було негайно віддати до друку. Він квапився, щоб його швидко викінчити. Однак гості ніколи не запримітили на ньому будь якого знаку нетерпеливості. « Ясно,

що все це мене розсіває. Але коли вони ввічливо приходять мене відвідати, чи ж це не мій обов'язок трохи радости влити в їхні серця та сказати ім дещо про нашу католицьку надію? Не можу їх не прийняти! »

Ще краще описує д-р Нагаї своє становище при іншій нагоді. До нього були прийшли діти народньої школи, щоб його відвідати. Про ці відвідини сам він пише таке: « Варта було бачити! Усі діти наблизилися до моого ліжка, а вчитель стояв позаду й говорив: Отут є та знана шопа, « Любов близнього ». Так бо називав Нагаї свою дерев'яну хатину, в якій мешкав. Збудували йому її з вдячності майстри Уракамі. — « Той чоловік, що його тут бачите, це й лікар Нагаї у власній особі ». — Пояснював дальнє вчитель. — Маю враження, що мене перемінили в ведмедя і я перебуваю в якомусь зоологічному парку. Але остаточно, коли я посвятив своє життя близньому, і можу уприємнити дітям їхню екскурсію, то я цілком почуюся цим ведмедем у парку або якимсь іншим експонатом ».

Отак день йому переходив на прийманні гостей, а ніч перебував він на писанні книжок. Все це було при стадії його гарячці 38 ступнів. Однаке сили виснажувались. Олівець, що його він уживав, мусів бути щоразу м'якший, щоб могти відчитати його письмо.

Серед таких обставин, упродовж чотирьох років, видав він п'ятнадцять томів. Деякі з них книжок викликали велике зацікавлення в усій Японії. Найславніша з них — це « Дзвони з Нагасакі ». Численні театри ставили її на сцені, появився про це також і фільм. Варта згадати важливіші його твори. Року 1946 написав Нагаї « Картини атомного віку ». З-за цензури вона з'явилася аж 1949 році, під наголовком « Дзвони в Нагасакі ». Року 1947 випущено « Жертви атомної бомби ». Наступного року вийшли: « Зернятка вервиці », « Лишаючи ці діточки », « Прямування до вічності », « Завваги до атомних хворів », « Потік життя ». Відтак, року 1949, на-

писав: « Квітуча долина », « Мої любі діти », « Польовий щур » та « Під атомною хмарою ».

Що ж то хотів осягнути д-р Нагаї своїми писаннями? Перш усього бажав він вірно представити вибух атомної бомби. Цим старався достачити матеріялу для її оцінки у світі міжнародного права, медицини, фізики й техніки. Цією дорогою бажав він зміцнити мир. Він уважав, що його радіологічні студії, його власні переживання в часі вибуху, його праця в першій допомозі жертвам атомної бомби, його сталое перебування на місці страшного вибуху — все це накладає на нього обов'язок писати. Бо коли хтось має основи й обов'язок говорити про мир в ім'я жертв атомної бомби, то він перший!

Але великий дух Нагаї злітав ще вище. Він був свято переконаний, що не може існувати тривалого миру, якщо він не буде ґрунтуватися на основах християнського духа любові. Отож Нагаї реалізував це своє переконання, як глибоко віруюча людина, щоб таким чином поширяти це християнське післанництво.

Авторський гонорар за ці твори, що коштували йому стільки трудів, звичайно обертає він на добре цілі, наприклад, пожертвуєвав понад два мільйони на відбудову церкви, школи, й на освіту своїх земляків. Така сума це майже ввесь його дохід, що йому лишився після заплатення податків. А почувався він до обов'язку заплатити накладені такси, і то до останнього сотика. Податки були підійшли тоді дуже високо. Тим, які ремствували за такі великі оплати, відповідав:

« Це ж такси, що мають допомогти відбудувати Японію. Для цієї обнови і я працюю. Як, отже, маю платити, то роблю це з радістю. Власне тоді коли найбільше повинен працювати для моїх батьківщини, я поклався до ліжка. Це дало б притоку гадати, нібито я не тільки не хочу нічим спричинитися до відбудови батьківщини, але незабаром ще й тягар їй лишу: двоє моїх діточок і стареньку матір. Ці думки дуже мене непокоють. Це ж

щастя для мене знайти спосіб, щоб бодай якоюсь мірою співпрацювати з усіма».

Незмінний усміх на його обличчі, це був усміх не резигнації-зневіри чи якогось самоподобання. Це був той гарний духовний усміх, що виявляв його радість. Він радів, що ще може на цьому світі працювати, може заробляти собі на небо, яке до нього швидкими кроками наблизалося. Цим великолепним усміхом д-р Нагаї прикривав і своє терпіння. Так-то аж до останнього віддиху не переставав він працювати для правди, для добра ближнього.

Найкраще признання

У 1949 році міністер Суспільної Опіки оголосив декрет похвали для д-ра Нагаї за його книжку «Лишаючи ці діточки»; того ж самого року той самий міністер назначив для нього гонорар, який мали виплатити докторові в «Дні Нації».

Дня 28 червня 1949 року сам ціsar прийшов особисто його відвідати. У щирій розмові з доктором подивляв ціsar бистрість його ума, глибоке знання та велику означеність з біологією. Тридцятого того самого місяця вдруге відвідав його кардинал Жільрої, папський легат на святкування 400-річчя прибуття св. Франціска Ксаверія до Японії.

Рік пізніше, 1 червня 1950-го, ціsar власноручно передав йому в подарунку срібну чашу. А прем'єр міністрів переслав йому листа, в якому пише:

«Докторові Нагаї: Серед сталих небезпек, із посвятою тіла й духа, віддавався студіям медицини-радіології. На кінець навістила його левкемія. Однак він не перестав працювати для добра й розвитку науки. Так ото став він прикладом для всіх. Хоч поранений атомною бомбою, прикутий до ліжка, проте ж усі свої сили присвятив писанню книжок. Між ними перше місце займають

« Дэвони в Нагасакі » та « Лишаючи ці Діточки ». Цим помітно спричинився він до суспільного виховання своїх земляків. Для підтвердження цього складаємо йому оцім призначення. — Прем'єр міністрів, Шідеру Йошіда ».

У відповідь д-р Нагаї написав: « Чаша та лист, що його мені прислали, спричинили радість Богові, моїм близкім і моїм діточкам. Приймаю це з радістю, хоч особисто я того негідний.

Справді я стараюся свою працею причинитися до відбудови Японії. Однак це я завдячує Божому Провидінню, співпраці приятелів і дитячій любові моїх діточок. Сам я ніщо, я тільки нікчемний слуга. Уся слава належить Божому маєстатові. Я упевнений в тому, що почесті, якими я втішаюся між моїми земляками в Нагасакі швидко розвівуться. Адже ж земляки на руїнах, що їх спричинила атомна бомба, розбудовують всесвітньої культури. Оце признання є для мене поштовхом і дають мені сили до якнайбільшої праці, щоб так утримати мир та відповісти Вашій надії. — Такаші Нагаї ».

Останні хвилини

В березні 1951 року стан здоров'я цього новітнього самарянина значно погіршився. Був він не лише ослаблений, але й важкі болі не дозволяли йому навіть самому обернутися. Білі тільця крові, що в нормальній людини досягають 7.000, у нього зросли до 330.000 на мм . Д-р Нагаї, що стільки років цю хворобу студіював, не міг не передбачувати, що його кінець наближається.

Все це не відбирало йому постійного гумору. Ті, що його відвідували, навіть не запримічували, що його життя вже гасне. У квітні ще писав він свою останню книжку. Майже викінчуючи її, спаралізувало йому цілу руку з приводу внутрішньої утрати крові. Під кінець місяця, 28 квітня, вдруге показалася кровотеча. Нагаї

вився з болю. Просив, щоб дати йому впорек морфіни. Лікарі-приятелі рішили перевести його до шпиталю. Перше ніж перейти до лічниці, прийняв він св. Причастя. З пошани до Небесного Гостя довший час не приймав ніякого напитку.

У шпиталі ставало йому все гірше й гірше. Нарешті втратив притомність. По короткому часі знову прийшов до свідомості. Мав ще силу чітко прошептати: « Ісусе, Маріс, Йосипе » — але даліше вже не ставало йому сили. Він ледве промовив — « у ваші руки передаю духа моого! » Медсестра взяла хрестик із рук Сейіші, якийчував при батькові, й подала вмираючому. Haraī простягнув праву руку; нею ще міг він дещо рухати й ледь-ледь прошептав: « Моліться... » І на цьому слові його віддих увірвався. Шляхетне серце того японця перестало битися.

Уснув Такаші Haraī. У своїх руках тримав вервицю, із чорними зернятками, котру дістав був від Святішого Отця, і хрестик, що його приніс Сейіші. На його обличчі розмалювався легенький усміх. Було йому всього 43 роки. Помер. Серце, ослаблене левкемією, не дотримало ритму. Вдарило останній раз те серце, яке близньому служило до останнього віддиху.

З М І С Т

<i>Від Видавництва</i>	5
<i>Вступне слово</i>	7
1. - «Святий Послугач» — Матвій Тальбот (-1925)	12
2. - «Бойова Апостолка» — Арджене Фаті (-1926)	20
3. - «Господь не вмирає» — Анаклет Гонсалес-Фльорес (-1927)	31
4. - «Будівничий Храмів» — Арістід Леонорі (-1928)	39
5. - «Химерна Дівчина» — Розіна Джованнетті (-1929)	48
6. - «Царівна Сцени» — Єва Лявальєр (-1929)	55
7. - «Лікар Бідолахів» — Володислав Батганій-Штратман (-1931)	67
8. - «Мехіканська Мучениця» — Марія де Ля Люс-Камачо (-1934)	76
9. - «Адвокат Бога й Церкви» — Транкред Рот (-1935)	87
10. - «Державний Муз» — Франціск Носек (-1935)	93
11. - «Герой з Ондаррети» — Йосип-Марія де Урхіко (-1936)	100

12. - « <i>Або ченцем, або вмерти!</i> » — Ніно Паккіоні (-1936)	107
13. - « <i>Китайський Самарянин</i> » — Льо-Па-Гонг (-1937)	117
14. - « <i>Мати Циганчат</i> » — Лю Лямуr (-1937)	125
15. - « <i>Зірка Ню Йорку</i> » — Елінор Флаін-Кінг (-1938)	134
16. - « <i>Жива Євангелія</i> » — Генріх Зерман (-1938)	148
17. - « <i>Учений Праведник</i> » — Теодосій-Теофіль Коструба (-1943)	151
18. - « <i>Японський Самарянин</i> » — Такаші Нагаї (-1951)	168
Зміст	189

14. *Різдвяна Містерія*. Укр. Різдвяна Поезія. Зібрав о. Г. Кінах. Рим, 1968, ст. 234. \$ 2.00
15. *Слова Св. Письма — під розвагу всім і для про- повідника*. Подав о. Гнесько М., Торонто 1968, ст. 136. \$ 2.00
16. Аллярд П., *Св. Василій Великий*. Пер. о. Теодо- рович П., Рим 1968, ст. 200. \$ 2.00
17. ПЕКАР А., *Досконалій Християнин*. Чернечий Ідеал Св. Василія В., Н. Йорк 1968, ст. 224. \$ 2.50
18. Великий А., *З Літопису Християнської України, том I: IX-XI ст.*, стор. 278, Рим 1968. \$ 3.00
19. Великий А., *З Літопису Христ. України, том II: XII-XIV ст.*, стор. 278, Рим 1968. \$ 3.00
20. Великий А., *З Літопису Християнської України, том III: XV-XVI ст.*, стор. 278, Рим 1969. \$ 3.00
21. Великий А., *З Літопису Християнської України, т. IV: Від Берестя до Витебська*, ст. 280. Рим 1971 \$ 3.00
22. Великий А., *З Літопису Християнської України, том V: XVII ст.*, стор. 290, Рим 1972. \$ 3.00
23. Трух А., *Світла Сходу. Життєписи визначні-ших Святих Східної Церкви*, стор. 296, Пруден-топіль 1968. \$ 2.50
24. НАЗАРКО І., *Царське Священство. Проблеми Жит-тя і Праці Священика*, Рим 1969, стор. 204. \$ 2.00
25. Великий А., *Світла і Тіні Української Історії. Причинки до історії української церковної дум-ки*. Стор. 220, Рим 1969. \$ 2.50
26. Великий А., *Українське Християнство. Причин-ки до історії української церковної думки*. Стор. 224, Рим 1969. \$ 2.50

27. Іванів М., *Свята Місія*. Всі місійні Проповіді в історичним введенням. Стор. 372, Прудентопіль 1969. \$ 3.50
28. Мудрий С., *Недільна Благовістъ*. Недільні Радіо-проповіді в Ватикану. Стор. 300, Рим 1970. \$ 3.00
29. «Достойно есть...». Антологія новішої Марійської поезії, Рим 1971. \$ 2.50
30. Теслюк Я., *На Божих стежках*. Оповідання і нариси, стор. 304, Рим 1971. \$ 3.00
31. Дирда М., *Ясна Гора в Гошеві*, стор. 144, Ньюорк 1972. \$ 3.00
32. Священики, «*Символ віри*». Катехитичні Радіо-проповіді в Ватикану, стор. 252, Рим 1972. \$ 2.50
33. *Печерський патерик*. Давнє джерело староукраїнської духовності. Пер. А. Г. Великий, Рим 1973, стор. 280. \$ 3.00
34. Шимчий Д., *Бліскавки на олив'яному обрї*, Апостолес 1973, стор. 192. \$ 2.00

КРІМ ТОГО МАСМО:

- Соловій М., *Божественна Літургія. Історія-Розвиток-Пояснення*, Рим 1964, ст. XIV-422. \$ 7.00
- Тома Кемпійський, *Наслідування Христова*, пер. сп. Боцян, стор. 384, Рим 1955. \$ 1.00
- Вечірня і Утріння на Будень*, ст. 328, Жовква 1939 - Н. Йорк-Рим 1962. \$ 2.00
- Святе Письмо Старого і Нового Завіту*, ст. XXII, 1070, 352. Рим 1963. \$ 12-20.00
- Церковні Пісні*, під нотами. Жовква 1926, стор. 358, X (Офсетне перевидання, Рим 1970). \$ 3.50

Можна замовляти в нашому Видавництві:

ANALECTA OSBM

Via S. Giosafat, 8 - 00153 Roma (Aventino) - Italia